

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

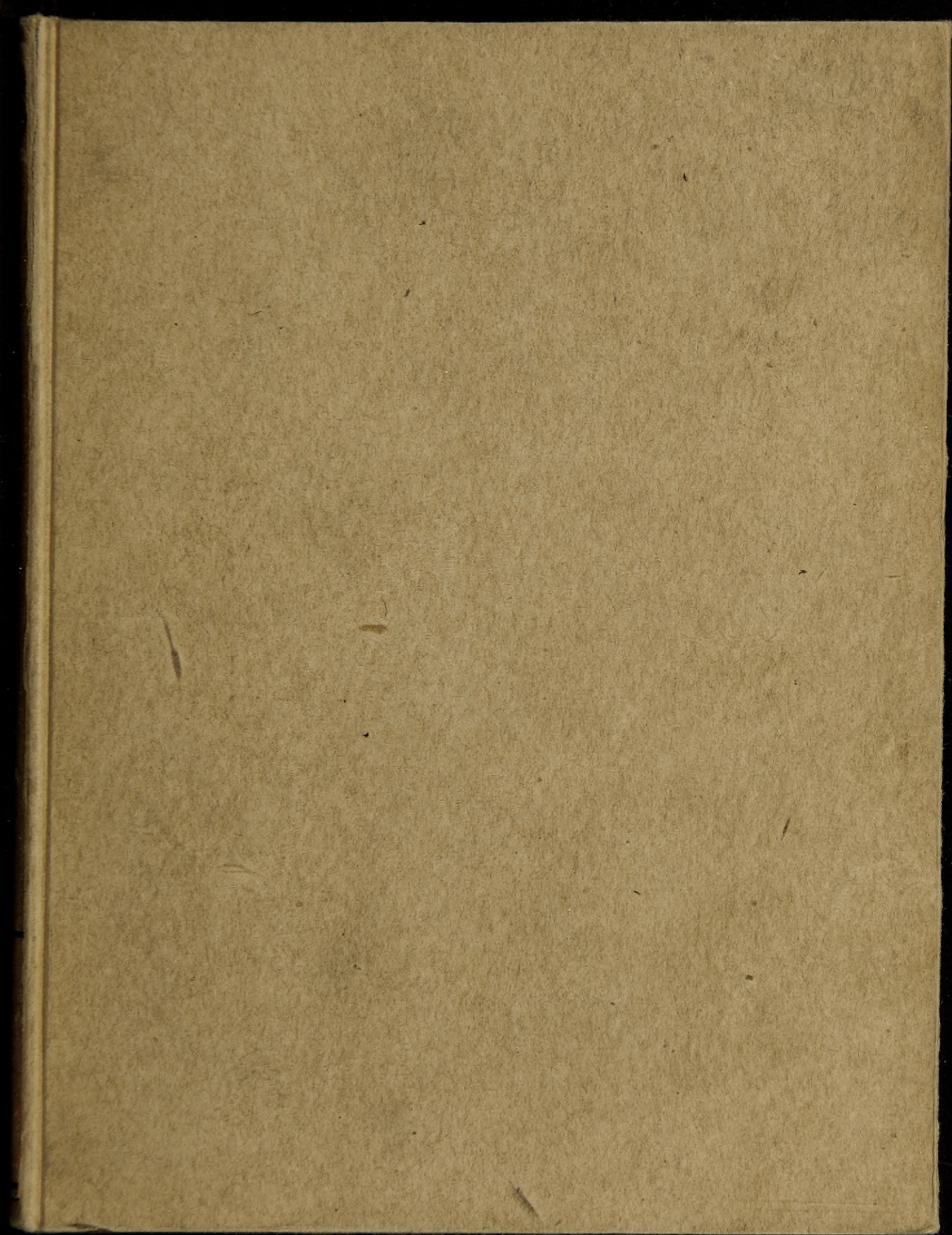
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

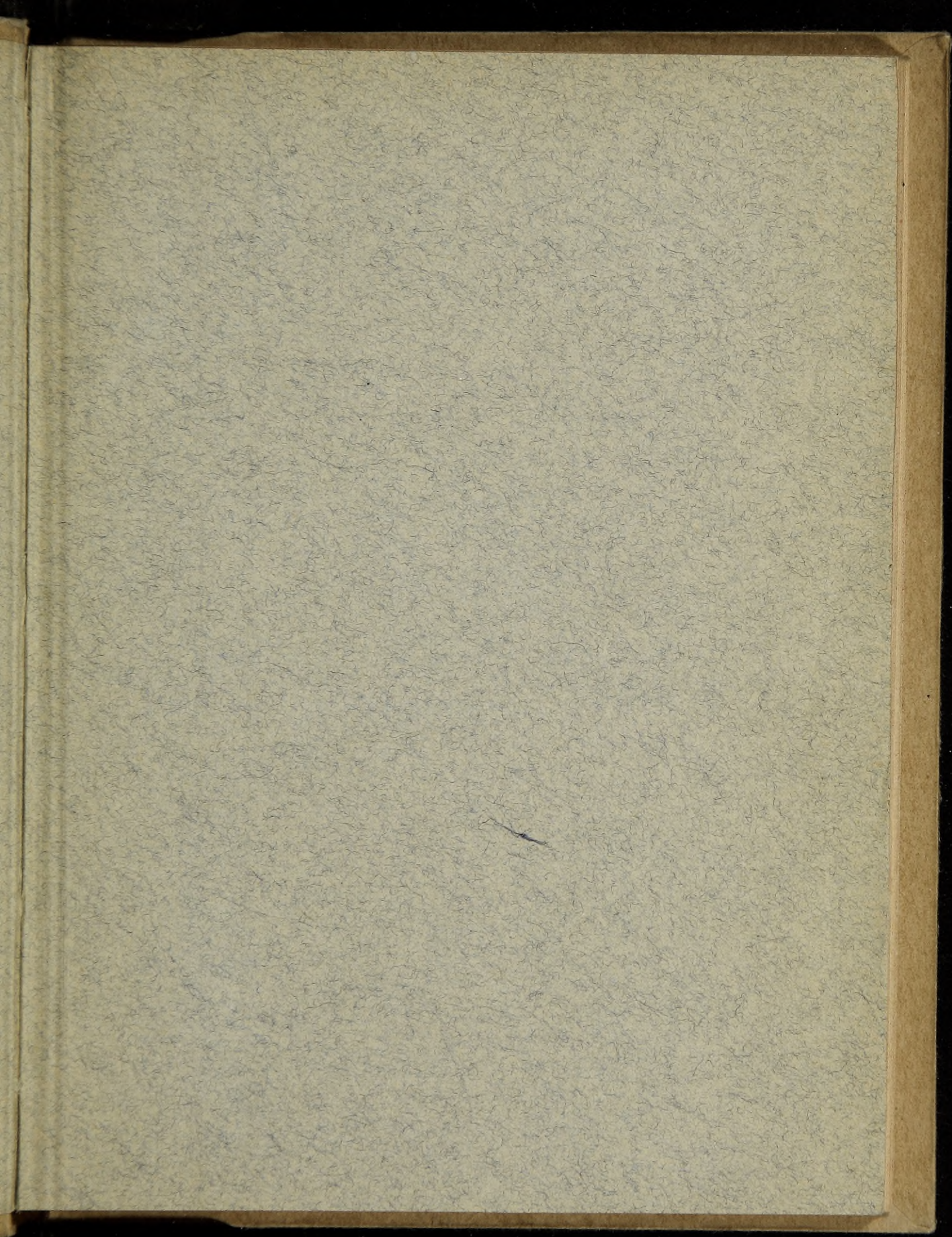
LUNDS
UNIVERSITET

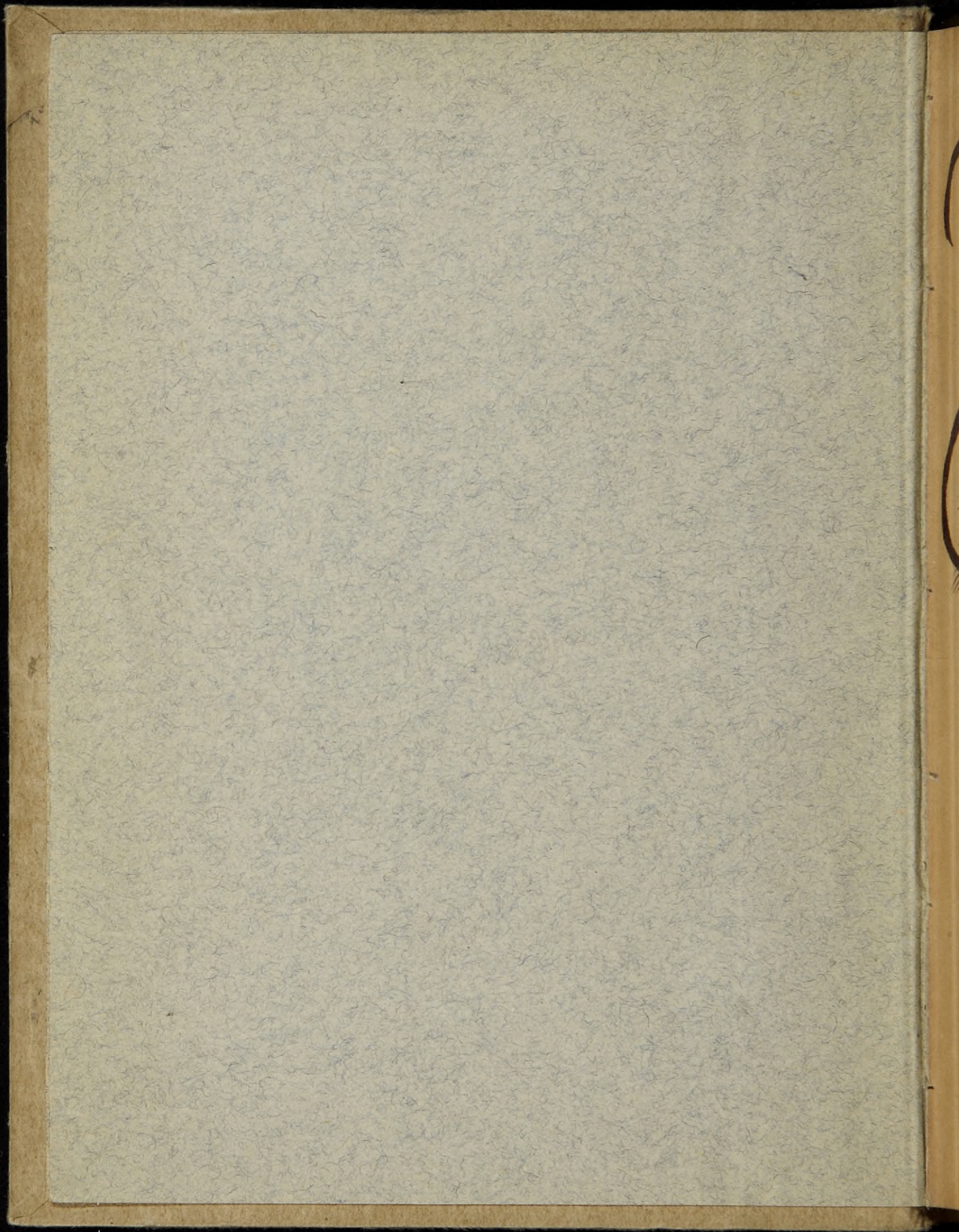

UPPSALA
UNIVERSITET

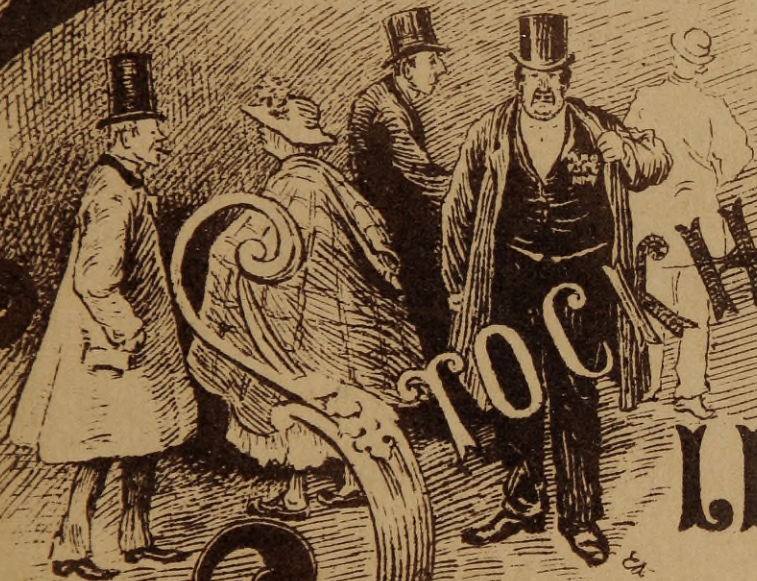
Vita
su.

70
Dimfigurer

ur

HOLMS.

LIFVET

af

Björn Cederberg

STOCKHOLM
F. C. ASKERBERGS FÖRLAG.

1. 25.

Dimfigurer ur Stockholmslifvet

af

BJÖRN CEDERBERG.

STOCKHOLM
F. C. ASKERBERGS FÖRLAG.

STOCKHOLM
ASSOCIATIONS-BOKTRYCKERIET
1887.

Inledning.

Jag var barn. Jag hade af min mor fått en liten spegel med himmelsblå ram. Spegeln var så klar och ren, och det var min största glädje att i den se ett litet rosigt hufvud, som skimrade af oskuld och frid. Barnet är den äldste egoisten —; det känner då ingen annan . . . Men kom det då ibland ett mildt, blondt hufvud med mörka ögonbryn och ljusblå modersblick, ett par knubbiga cheruber med syskonnamn, samt desslikes ett bredt, skäggigt ansigte, då var min verld fullständig, lekande, inom den himmelsblå ramen, och jag log. Äfven hände det att en grof, sotig hand knep om den lilles opponänta näsa och putsade den helt opåräknadt — ty egoisterne behöfva vanligen mest hjälp — och derpå syntes en del, men också blott en del, af en välkänd, grinande fysiognomi; ty af gamla Lottas ansigte fick vanligen blott ett halft öga, en näsa, påminnande om oskalad potatis, och ett stycke af en fräknig hy, komma inom ramen. Jag skrattade af hjertans lust och strök bort det trofasta anletet för att ensam få herrska i den blanka ytan och fylla den med leenden. Jag minnes så väl, hur min mor mången gång sade: — Måtte den bild du ser i spegeln alltid vara klar och öppen, ren och god.

Jag förstod det icke då — det fanns ju bara himmel. Men spegeln uppfattade mera, när åren smögo in kantighet i gestaltens mjuka linier och oskuldshimmeln mörknade. Sedan defilerade ett yttre, som genomlevat världens glödande passionspredikan, i dess olika skeden, genom hennes dammiga glas, när hon ibland togs fram ur glömskans mörka vrå.

En dag i lättsinnigt öfverdåd och trött på spegelns anblick, kastade jag den med förakt på gatan. Ack, der låg den krossad, min vackra spegel! Der låg den splittrad min ljufva barndomsverld med sina rena bilder. — Der såg jag ännu en . . . en senare, med sina illusioner! — Det skymtade i några af fragmenten ett flickansigte; jag kände henne så väl. Det var en rosig episod, som tittade fram ur bitarne — och jag sökte leta ihop idealet . . . De återkastade tusen bilder i tusen belysningar. Men i alla låg det något bräckt: de fingo icke rum hela i hvarje bit. — Jag tecknade af dem, dessa utkast, dessa skizzer, ur myrstacken af människor, som brusade fram öfver spegelstyckena, på den nötta vägen.

Hufvudstadsfigurer.

Stockholm är en *liten* hufvudstad eller rättare en *stor* småstad som med fullt skäl vunnit verldsrykte för sitt vackra läge och sina naturliga behag. Men så liten är staden dock ej, att det inte har mycket nöd och elände och mycken fattigdom rum der. Och så smått är det inte heller mellan dess »hank och stör», att inte ett helt, ostympadt folklif, genom hvilket går en »röd tråd» af på botten liggande präktig naturkomik, får rum att röra sig der, fritt och otvunget. Sina karakteristiska figurer saknar »Mälardrottningen» lika så litet som de stora verldsstäderna. Till och med kanske vår hufvudstads folklif är mera karakteristiskt, mera utprägladt och dess figurer mera sär-egna och originella, än andra städers; ty det ligger redan i svenskens och i synnerhet i stockholmarens natur något af godmod och en medfödd humor, som aldrig förnekar sig och hvilken ytterligare utbildas och gör sig bemärkt, genom det småborgerliga i omgifningen.

För ett klart seende öga ter sig sålunda på gator och i gränder här ett rikt folklif, rikt i all sin fattigdom och förnedring, och skymta en myckenhet existenser, existenser af den mest gedigna, problematiska sorten, hvilka äro godt så originella i sitt slag och bizarra, och tyvärr, till sitt inre, så sorgliga, att de fullt ut kunna mäta sig med det värsta i den vägen annorstädes, ja, till och med utan motsägelse kunna gå upp emot en sådan stad som London t. ex.

Fattigdomen är kosmopolit dessutom; fattigdomen beherrskar världen! Men hon bär humorns röda herrskarmantel olika i världens olika hörn. Och här hemma bäres manteln fullt upp! Derfor kunna vi också tala om »figurer» och »typer» i djupare bemärkelse än andra.

En blick på den stora småstaden skall besanna detta.

Höstsolen lyser bleklad på stengatan och i små skyar, som föra med sig kyla, sväfva fram i en till färgen tunnblå rymd och kasta då och då en flussartad yta öfver ljuset, som gör att det blir intensivt hvitt och att det endast gör ondt i ögonen på folket, hvilket rör sig der nere på torget och bron.

Handel och vandel är i full gång på saluplatsen mot hvars träpålade strand målarböljan häfver sig och vid hvars sida Riddarholmskanalen slingrar sig fram.

Under trappuppgången till den ena lilla bron som går jemnsides med jernvägen, och som leder till den plats der midsommarmarknaden brukar hållas, visar sig genast i »skym undan» en tafla med figurer, värdiga en Hogarths pensel. Det är inte högt i tak under brotrappan och trappan går dertill snedt öfver deras hufvuden, precis som taket i kåken der hemma der figurerna bo, men det gör ingenting.

Man har dragit sig undan solen, och denna faller nu blott »fläckvis» på deras kroppshyddor och tatuerar deras ansigten med ljuset, hvilket lancettlikt sticker sig genom ornamenterna på den genombrutna trappan. Man har dragit sig undan solen, man vill vara ogenerad och ogenerad är man också.

Framstupa på en trälåda, hvilken så godt som simmar i vattnet efter regnet i natt, ligger en »broknogare» i randig blus, hvilande på sina lagrar, och sofver. Mössan har det mera »flott» än husbonden sjelf, ty den flyter i vattnet. Men mössan är genom-»sur» och när den der-

för ser på honom, som liksom en trogen »orientalist» »fallit på sitt ansigte», återspeglar den en djerf tanke och tyckes säga: »jo, den är »söt!»

På en annan låda sitter en annan »broknogare» och blir klippt af en tredje. Den som blir klippt ser så allvarlig ut, som om han skulle gå till döden. Han sitter i »bara västen». Men han är också så rädd om rocken och därför har han lagt den på ett parti gammal ost, hvilken har kommit till den åldern, att den nu nära nog tyckes vilja gå sin väg. Men hans rock är inte sämre den heller, om det kommer »till kritan». »Lika barn leka ju dessutom alltid bäst!»

Den som klipper, gör detta med den största öfvertygelse i världen och röker sin kritpipa med ett lugn under exekutionen och en säkerhet, som otvifvelaktigt — om de sågo det — skulle komma hvarje, hvilken som helst Parisercoiffeur att af afund och förtviflan »slita håret utaf sig». Han ser mig nu ut att fundera på, på hvilken krog de der tre suparne han af »deliqventen» fått löfte om att få för »hårklyfveriet», skall komma att intagas. Månne det blir på »Ettan», bolaget, eller kanske på källaren bredvid? Kanske han också inte får dem — men då ska' fan ta »Näfver-Janne»!

Ute på gatan släpa ett par småväxta individer på en stor vagn belamrad med speglar och glas. De komma från spegelfabriken och skola nu dra till butiken, långt upp på norr. De stanna utanför cigarrboden och torka svetten utaf sig under det höstsolen, som kastar en blick i den öfversta spegeln, sätter »solkajsa» på dufvorna hvilka litet generade deraf sitta och »skrocka» på väggornamenten deruppe. Med »rökverk går det bättre, förmoda de småväxte, och därför ska' de också ha sig en cigarr, de, som de andra herrarne, som »dra» på gatan.

— Nej, se, gu' da, på dig, »Glas-Kalle», hur kan du

»try må?» blir den ene tilltalad af en bekant, hvilken hör till dem som ha till yrke att studera »meteorologi» och äro fria som fågeln i rymden.

— »Kiligt», säger spegelfabrikören in spe, blossande på sin cigarr, och så dra de begge småväxta i väg, men »det vill sig inte» riktigt i början. Men »solkajsa» fladdrar med sitt ljus mot fåglarnes vingar der uppe, och så säger hon »godnatt».

— »Hugg i och dra, det är långt till lörda'n!» ropar »meteorologen» i beskyddande ton och linkar derpå in i boden att köpa sig en »rökare» af den »lätta gula» sorten. Han har blifvit filosof stackars gosse, under det skägget växte på hakan i vinterkylan och höstregnet. »Hvad gör det hvad man kallar det för och hvad det är, man dör ändå efteråt», resonerar han nu, som alltid. Och så låter han borstaren blanka sina skor invid våghuset — det är en *viktig* plats, säger han — och låter det »stå inne» med betalningen. Herre gud, han och borstaren voro ju ex'ciskamrater på gärdet, 57 vet jag, han kände väl igen'en. Och så går han in i »åkarlaget» och låter bjuda sig på öl och der träffar han sin vän bäraren eller som han äfven kallas »kajmannen» Jon Jord. Så börjas det med hjulning i glädjen hvari Jord är särdeles »styf», man skrattar derunder och säger att »Jorden svänger sig kring sin axel» och så slutar det med »hjulning» i annan bemärkelse, d. v. s. slagsmål. Så blir det »blodvite» och så kommer det polis och så blir det fortsättning på historien i kongl. polisdomstolen i morgon klockan 12.

Uppe på bakgatan, dit »Näfver-Janne» styr sina steg efter att vederbörligen ha blifvit »klippt» och derpå »lurfvig» vid utbetalandet af »perukmakare-lönen» (de tre suparne) och litet till, är fönsterrutan i rucklet utslagen.

Man får dock der se det egendomliga att man stoppat igen fönstret med — en Carl den XII:s bibel.

— Nåja, hvad ska' värma om inte religionen? mullrar »Näfver-Janne», när han genom en bekant som han möter, får syn på eländet.

Solen har gått ned och lyktflammorna slingra sig utåt gatan, som ett glänsande radband. Mörkret tränger på och försöker kasta sig öfver de rödgula punkterna för att qväfva dem i en nattlig slöja. Vinden sveper om människorna i stället för öfverrock, men så kall, så kall, och leker sorglöst med rockskört, hårtestar och skägg. Arbetet är slut för dagen och positivspelären, djurförelisaren med sin lilla frusna markatta, sitter inne på bierhallen och tömmer sin seidel. Märkvärdigt hvad de der två äro lika, om man ser på dem noga, men de dela också ljuft och ledt här i lifvet, lefnadsvanor och bädd. »Biskaija», det är markattan det, sliter på en bit korf och tittar melankoliskt i ölglaset. Hon har också förlorat en vän i dagarne. Djurförelisaren sörjer nämligen sin björn, den dog i förrgår. Det var en stor brunpelsig best som drog in rätt mycket slantar, men nu hade »Kalle», det var björnen det, gått och lagt sig i ide för alltid; aldrig skulle han återse honom mer och inte hade han råd heller att låta stoppa upp honom. Nu dricker han hans skål i tysthet och »Biskaija» dricker också fast bara med ögonen, de förstå hvarandra så väl, de der två.

Kunderna på stället retas derunder ideligen med »Biskaija» och ha inte roligare än när de få henne att fräsa af ilska och vända ut och in på sina små runda, kloka ögon, men djurförelisaren ser med kärleksfulla blickar på sin ludna älskling och hväser något på bruten italienska, som ingen förstår.

Positivet spelar snart upp och markattan gör krumma språng, det blir skratt och munterhet och slantarne regna,

och vid dessa toner glömma de begge kamraterna sin sorg. Det har blifvit ljust, mycket ljust i en hast.

Men derute är det mörkt, der kommer en flock människor från sitt arbete borta vid stenkolsupplaget, och gå nu att lägga sig i de usla kojorna i stadens utkanter. Och der ute ilar äfven ekipaget förbi med människor, hvilka först nu börja att »lefva», hvilka nu först börja dagen och hvilka fara bort att roa sig och dansa bort en hel del timmar i balsalongernas nattliga ljushaf.

Det blixtrade af diamanter mot lyktskenet i vagnen, som for förbi, det såg den svarta arbetareskaran och löjet som dervid föddes, lyste så egendomligt i höstmörkret...

Hufvudstadsfigurer, kontraster!

Tänk så olika det är deladt här i verlden; — och ändå är det slägt mellan diamanterna på damens hals och stenkolssotet på arbetarens blus!

Aktören.

—•—

»Si go' da', då?»

S—r.

— Hörru Belsebubs gullgosse, gurgla dig i mun' innan du talar vid hyggligt folk!

— Tyst du! Vet du, jag har studerat människorna så mycket, att jag högaktar djuret — si go' da', då!

— Nää hörru, ta' tebaks, annars så — —

— Broder, tänker du verkligen försöka att med fysiken — tukta andens öfverlägsenhet —? Tänker du — så, dj—r i min själ, skall jag knorfva till dig — si go' da' då!

— Nej, nu ska' vi vara vänner, pojkar, och tänka på, hvad man kan gagna menskligheten, om man håller ihop samfäldt som bröder och verkar hvar och en med sin talang, ifylde en tredje stämman.

— Manfred, du är en hederskupa, tjo!

Denna verkligen dramatiskt-realistiska dialog återgaf ekot i Trångsund en natt mellan klockan tolf och ett från en samling glada dimfigurer, som polemiserade i »skön konst», och det återstudsade i mystiska molltoner mellan »Bacchi vapen» och Börsen.

I gaslyktans flämtande sken kunde man urskilja en vacklande silhuett, en högväxt, majestätisk gestalt, som reste sig skröpligt aristokratisk öfver den vulgära pygmé-omgifningen.

På sin luggslitna peruk bar han en flottig hög hatt eller s. k. »brandhink», och hans utmärklade till sex fot och två tums längd utdragna stofthydda omslöt af en oknäppt lång, grön rock med pelskrage och muddar, i hvilken gestalten insvepte sig liksom en satrap i sin mantel.

I ögats mörka natt glänste det af fukt och i mungiporna med löständernas alabaster innanför smögo sig de mörka stubbiga mustachspetsarne. Kärlekens och nektarns evigt likartade runor stodo ristade på näsans och kindernas intressanta fält och den förras vårdtecken, en ring, glänste på orätt hand. Konstnäsapparitionen spelade en synbarligen viktig roll hos denne nattlige riddare.

— Farväl, min käre broder; gå hem och lägg dig — si go' da', då! sade han med en teatralisk åtbörd, spottade och räckte nådigt handen åt vännen »grosshandlaren», han som här om dagen gjorde konkurs för fjerde gången, den hedersknyffeln. Ett nedlåtande afsked åt de öfrige, ett »God natt!» beledsagadt af en cirkelrund gest och en spottning, och den långa skuggan skred med kungliga steg mot bäddens vallmokrönta hvila.

Men se, han gick ej hem! Der står han ju på Stadsmedjegatan, der står han ju, den gamle skådespelaren, Blanches värdige modell, och berättar för själskrymplingen i slokhatten om sina oerhörda triumfer och förklarar för den okunnige hvad teatern vill säga.

— Jag var stor, säger han, jag var stor som ingen — och en sådan röst, en sådan röst! — min herre skulle ha hört. De voro galna af förtjusning. Om jag då hade rest ut med min tenor och sjungit, så skulle jag ha samlat millioner bara på ett enda år. Jag var dum, jag offrade mig för fosterlandet, der de icke uppfattade eller begrepo mig och min talang. Och en sådan skådespelare jag var. Jag behöfde bara sticka in mitt ben, då jag gjorde min entré, de uppfattade genast min karaktär! Men det var min olycka, att jag ej visade världen, världen derute min eminenta förmåga. Också skall jag säga min herre, jag var alldeles olycklig för qvinnor, de voro ända till ursinne galna i mig och jag fick aldrig vara i fred. Ja, jag hade en på hvarje finger, om jag velat;

de svärmade omkring mig, dj—r i min själ, som bina kring blomman — si go' da', då!

Mellan hvart femte ord spottade han och mellan hvart annat svor han. Löständerna lyste i mörkret som en korallbank, der döden lurar på den oförsigtige, ögat gnistrade med rampskenets reflex, ord och kropp sletos i spasmodiska ryckningar under den öfverväldigande hänförelsen. Det var en syn för halftokiga »tragöder», oefterhärmlig att skildra.

— Här uppe, sade han och pekade på ett fönster i fjerde våningen i nr 6, här bodde det en skönhet den tiden. Hur ofta stod jag ej här med min gudomliga stämma och sjöng serenader tillsammans med Garell. Det var sång det må herrn tro! Jag hade en tenor, en hjälte-tenor, som icke f—n kunde göra efter — si go' da', då! Hvad var Olle Strandberg mot mig. Jag blef bekant med honom på källaren »Lyktan» vid Riddarhustorget, der nu Söderströms hattmagasin är. Ett har bibehållit sig för den lokalen: lättheten att »bli i hatten», ty det har alltid varit hufvudsaken der. Garell och jag var der och Olle med och så blef det tal om sång, och Strandberg föredrog en bit, men hvad var det. Så sjöng jag; det var tusan hvad jag sjöng — jag slog dem alla ur brädet med min stämma — den var så stor, så patetisk, så här trala-la-la! Några spräckta och rostiga gubbtöner försökte måla det förflutna.

Herrn skall gå in vid teatern, sa' Olle åt mig. *Han* såg nog, att det var något utmärkt, ty han offrade sina lediga stunder, den beqväme ynkyggen, att ge mig lektioner.

Jag gick in vid kungliga teatern; men i stället för att andra få debutera i tre roller, innan de bli engagerade, behöfde jag bara sjunga på en repetition. Man flyttade undan dekorationer och requisita för att jag skulle ha rum för min röst, och jag, Segerqvist, sjöng, och man

frågade mig genast: Huru mycket vill herr Segerqvist hafva? — Åh, sådan styrka i stämman! — jag höll hela kören stängden och min röst dominerade hela bundten — si go' da', då!

— Det fans ingen som kunde uthärda en jämförelse med mig, om icke möjligen Sellström, men han hade ingen tenor — si go' da', då! Om väggarne i Winters källare, der nu Bährs kafé är, kunde återge ett aldrig så svagt eko af de tonvågor som der flutit ur min strupe, så skulle telefoner ledas dit i tusental och kungliga operan skulle stå tom. Jag har millioner i min strupe, men glömsk af efterverlden, murade jag in dem der, ett dödt kapital, ett offer på fosterlandets altare.

Men stor som sångare, må min herre veta, att jag äfven var stor som aktör. Om Pierre Deland lefde, han skulle vittna detta, han som jag spelat mot och öfverglänst så många gånger i dessa franska komedier — men jag var äfven stor som hjelte, som älskare och som skurk. Men frågar ni någon af våra nuvarande s. k. aktörer om mig, så skall ni få se, att de med en föraktfull axelryckning säga »den der!» ty de tycka sig sjelfva vara så stora och ändå begripa de icke den svenska sceniska konsten. De kunna ju icke ens gå eller stå på scenen. Skola de göra en vändning, så göra de si så här! — Så här skall det göras — se nu på hur jag gör — nej, se icke på mina fötter, utan på hela min kropp. Skola de göra den här gesten, som talar om raseri, den här om försmädd kärlek, den här om förlåtelse, så göra de si så här — men det är tage mig — — absolut galet! Så här skall det ske — mjukt och behagligt — si go' da', då!

Han beledsagade sina ord med ett lifligt och barockt signalerande med armar och ben. De förbigående skrattade, troende sig ha att göra med en Konradsbergare.

— När jag hade Odéonteatern på Regeringsgatan, var det bara afundsjukan som gjorde, att det icke bar sig, ty jag spelade sjelf med.

Det var en rackare till publicist, en obildad en, som icke hade en smula hjerta i sig, som den tiden var i Aftonbladet, han sade så förnämt åt mig, då jag kom upp till tidningen, att det icke skulle bära sig — si, min herre, det var bara den nattsvarta afunden som talade! — men jag gaf honom, jag, jag sade honom med öfvertygelsens värma: Det är jag, *jag*, Segerqvist, som är direktör; ni tyckes glömma det! Han såg stukad ut, men skälde ändå så godt han kunde i aftontidningen — nu är han redaktör och rik och mitt Odéon är hans byrå — si go' da', då! Han är en stackare mot mig, men jag förlåter honom aldrig, aldrig — — —

Klockan slog fyra i Storkyrkotornet och figuren i slokhatten tycktes ha fått nog af och om denna misskända storhet.

— Nu har jag tidtals rest och spelat i landsorten — der hyllar man mig ända till galenskap. Nu är jag gammal — — —

— God natt! Klockan är så mycket, att det är tid att gå hem, yttrade slokhatten med qväfd otålighet.

— Ja kanske — god natt! svarade aktören och räckte med nobel värdighet handen till afsked, men ännu i sista stund, innan han försvann i Kolmätaregränd, fortfor han:

— Sverige vet icke, hvad det förlorat i mig, en aktör, en sångare... men det gör detsamma. Nu nöjer jag mig med att spela »Karl den femtonde i hvardagslag» — si go' da', då!

Den sceniska dekifiguren försvann i grändens hvalf och endast ekot upprepade liksom gäckande! »si go' da', då!»

En vårbild.

—••—

Det ligger en sådan vacker aftonhimmel öfver Konradsberg derute. Ljuset deruppe, ofvan dem, som förlorat ljuset dernere, kastar sin reflexion i målarvattnet. — Den efterlängtrade årstid har kommit, som människorna kalla för vår! Rosorna i skyn slingra sig så fagert på den kråmande böljans rygg, bemantla djupet, och himlen kastar sig med hela sin färgstyrka djerft deri, ett »vågstycke», som ingen målare gör efter. Knopparne i träden kring stränderna och i planteringarne derborta spricka af barå välmåga och glädje, och små grässtrån, så späda och gröna, sticka sig fram här och der mellan gatstenarne på kajen och i de grå murarnes remnor på Riddarholmens byggnads-antiquiteter. Det är vår, säga de, nicka åt solen och vilja vara med. Till venster ser man de skrofliga bergpartien (något »skrofligt» följer alltid med våren), hvilka börja att kläda sig i sitt gröna, litet i gult eller rostbrunt skiftande ludd; det är det fattiga söder som tar på sig sin gamla vanliga värkostym och speglar sig i sjön och ser efter om allt är bra: »Hur är det, mossgrönt är ju inte modefärgen i år? Nehej. Nåja, man får vara nöjd ändå och se glad ut, när man inte har råd till bättre». Och så håller sig söder uppe i sin position ändå. Och på höjden — allt till venster — ligger sagoförfattarens röda villa och blickar ned på vårtrolleriet.

Der nere spacklas, strykes och dekoreras det, precis som om det vore andra förtroendemän, (och förtroende hade också dessa »skrof», ty de bära ju under färderna

esomoftast folks ve eller väl i sitt sköte) af individer i slokhattar, blusar och kritpipor eller till och med i tvåkantiga hattar — af papp och med borste i handen. En och annan ångare har redan anländt, och varuhögarna på bron ha växt ut till lastupplag, hvilka sqvallra om, att sjöfarten är öppnad. Fåglarne plocka »sjette kornet», som har runnit ur säckarne och rosa marknaden, ty det har fallit i god jordmån, som de tycka. Derpå stämma de gråmelerade tjufpojkarne, som tillhöra det ökända sparfsläktet, upp en gäll värkantat till aprildagens ära. De ha haft det så »knalt» under vintern, men nu artar det sig till att bli mat och sol och »sandbad» och torr gråsten med thy åtföljande smulor, och så få de komma på »grön qvist».

»Dekisfiguren», som gick och »drog» på gatan derinne i »tjocka sta'n», dyker nu fram i solljuset och vårluften och hämtar andan. Nu skall det bli lif, ingen »bräcken», men arbete och förtjenst, många supar också, tegelstenen till hufvudkudde och den urväxta bonjouren till täcke vid middagsluren och silltunnan eller mjölsäcken med pressenningen på, till nattläger. Pressenningen är vattentät, den är minst som ett paraply, om det regnar och så är den ogenomtränglig för polisblickar; bara man inte drömmer och rör på sig för mycket, för det vore otur. Svetten lackar om figurerna, och ryggraden knakar under bördorna, men det passar bra ihop med den brännande vårsolen och nattluften sedan. — Nattluften? det finns inte någon nattluft för dessa varelsor. Är det inte vår? Då är till och med sparfven inte frusen längre, och då blir det snart sommar, och då går förkylningen öfver. Och dessutom, hvad är det för prat, de ha ju intet något otalt med hvarandra. — Pretentioner fingo de aldrig på lifvet, ty de hade inte rösträtt, men hvad gör det, de »rösta» ändå — med hvarandra och

svära så att de bli »varma» och glada och njuta sin tillvaro, som en himmelens gåfva; det är att arbeta och sedan dö. Men för tusan, det är inte värdt att tänka på det nu, det är ju vår och det är »hyfvens».

— Hörru »korn-Blixt», ska du flytta till landet snart? säger en och stoppar en s. k. »mullbänk» innanför tänderna.

— Till landet? Vet du inte, att det ligger snö i Solnaskogen ännu.

— Jaså, studerar du det skogspartiet ännu korn-Blixt?

— Ja, du ligger väl ute i skärgår'n och badar och krokerar dina gäddor du, kan jag tro.

— Krokerar, hva' är det för en dj—el?

— Nej, hörr'u, nu nappa' ru inte på kroken. Kom så gå vi och ta' oss en »smitthare», det är färg det! Och så gingo de två in på krogen och blefvo beskänkta.

Derinne talade »Fiskmåsen» om, att han var mycket anlagd för politiken och han funderade på, hur man på bästa sätt skulle höja svenska folket. Och det funderade den andre också på, sade han, men det gjorde han inte; han funderade egentligen på, hur många grader bränvinet höll, och om man icke hade lurat dem på någon grad. Men medan de funderade, togo de sina »jamare», som det heter, och gladde sig derunder åt, att det var så »bussigt» väder, och att det var vår. Solen bländade så vackert på rutan, och vågen glittrade så härligt i vårljuset. Det skönjde ännu »korn-Blixten» och »Fiskmåsen» der de sutto i det mörka krogrummet med granris på golvet. »Korn-Blixt» och »Fiskmåse»? Konstiga namn de der, inte stå de i adresskalendern och inte i almanackan heller. Nej, visserligen inte, ty för det första så ha deras innehafvare ingen adress, och dessutom är det inte en gång deras rätta namn.

Men liksom artister ta sig ett artistnamn, så ge dessa

fria människor oftast hvarandra nya namn i arbetslaget, hvilka ha afseende på något utmärkande i karaktären eller sysslan, hvarmed de äro betungade, och hvilket namn inte står i prestbetyget. Carl Johan Blixt bar mestadels korn på bron, och hvad var då naturligare, än att han skulle heta »korn-Blixten». Öfverallt, på de allra sämsta ställen, till och med i polisen var han känd under det namnet. »Fiskmåsen» hette annars Måns, något annat namn hade man aldrig tagit reda på, och så fiskade han så gerna både i tid och otid, ty han sade, att »Vår Herre hade kastat pengar i sjön», och dem skulle han gå och hemta upp, ty det var ju synd, att de lågo der. Jemt och ständigt hängde han nere vid kajen med träbenet och det rigtiga benet hackande på bropålarne och om vintern var han ute och högg hål på isen, när ingen annan menniska tordes ut på densamma, för att jaga i vattnet, och så fick han namnet »Fiskmåsen», och det flög hela bron utefter. Tur hade han alltid haft på vattnet och med fisket äfven, utom när han förlorade benet för några år sedan, då en fläsklåda ramlade ned och krossade detsamma, ty det var »svinaktigt», tyckte han. Också var han inte lifförsäkrad, det hade han glömt, påstod han. Det var ombord på en »amerikanare» som det »skeppsbrottet» eller rättare benbrottet skedde och sedan var det också slut med honom. Men nu gjorde det detsamma, ty nu var det såret läkt liksom alla andra. — Nu var det vår, nu blef det nog bättre, och nu skulle han dricka ett glas till. Solen sjunker, men ännu synes derborta på södra stranden små svarta punkter, liksom insekterna i den stolta stammen, spränga sig in i berget. Små slitna, röda flaggstycken vecklas ut här och der af vårvinden och säga sitt tysta: »gif akt!» Det är också en arbetar-rörelse, som pågår mot samhällets höjder. Der skall hissen stå och der skall folk lyftas — folkledaren väntar redan

förut deruppe och sitter och diktar en framtidssaga i den röda villan.

Men hvad är det för folksamling på bron nere vid Riddarholmen? Åh, det var bara »Fiskmåsen», som hade supit våren till ära, och så föll »Fiskmåsen» i sjön och drunknade — och så var det slut på eländet; men det tyckte den andre var bättre, än om han hade fallit i polisens händer. Klockans rena klang i Riddarholmskyrkan dallrade nu i den blå vårluften.

— Han fick sig ju ändå liksom lite serafimerringning, »Fiskmåsen», anmärkte en god vän i mollskinnsbyxor och svarta näfvar och strök sig med näfven i hvitögat. Ock så gick solen ned bakom Konradsberg, och ljuset tändes i staden . . .

”Enkan Bloms bekanta”.

Ur ordenssällskapens historia.

Jag vill nu förtälja er en historia. Det förflutnas portar stå på glänt och gamla, länge afsomnade minnen kallas till lif och rulla fram på ett klot. Var det måhända lyckans? Hvem vet; hvem känner väl egentligen lyckans signalement! Hon har, inom parentes sagdt, länge varit efterlyst, men hon blef sällan ertappad; och när man trodde sig ha gripit henne, fann man ofta inte ett spår af den lättfotade bedragerskan. Dock nog härom, och hur det än är: »god min i elakt spel» — om det är sådant — och nu, »till Valencia!» som lystringsordet heter.

Så stigen då åter fram på scenen i ädle stridsmän, vapenbröder och krigskamrater. Du gamla glada »bataljon», hör min enkla runa, min rörda parentation öfver »Enkan Bloms bekanta».

* * *

Det var ett gladt ordenssällskap på sextioalet här i Stockholm som bar detta egendomliga namn och som i qvickhet och lefnadslust stod öfver månet och mycket i den vägen. Skilda banor hade medlemmarne valt i lifvet, utom en, som var gemensam för dem alla, *kägelbanan* — vare sig denna låg vid Ulriksdals slott, Lidingöbro eller Stallmästargården. Der gick det undan med skämtet och »rulljangsen», och femtonde Carl sjelf i egen hög person,

som ju var en stor beundrare af »la femme», beskyddade till och med »Enkan Blom» och hennes »bekanta». Det var nämligen en af käglorna i kägelspelet — på fackspråket kallad »Enkan Blom» som hade fått släppa till sitt florerande namn åt sällskapet och af detta dyrkades som skyddsgudinna. *) »Enkan» hängde om halsen på hvarje medlem. »Enkan» var stolt der hon syntes i all sin prydno, men så hade hon också »bekantingar» att vara stolt öfver. Visserligen var det mest bara karlar, men det var »qvicka karlar», såväl i »vändningarne» som i ordvändningarne, och det ursäktade henne att hon så ofta — »föll» för dem.

»Enkan Bloms» qvinliga bekanta voro endast två — men lejoninnor i rykte och ära. Den ene var Sveriges första tragedienne, fru *Elise Hvasser*, hvilken var ceremonimästarinna, den andra skådespelerskan, den nobla fru *Charlotte Almlöf*. »Enkans» herrbekanta deremot voro mångdubbla mot käglornas tal. Sällan såg man ett sådant personifieradt fyrverkeri af qvickhet, sådan talang, så mycket snille och så mycken konstnärlig storhet samlad på en rännarbana, der klotet spelade hufvudrollen, der det ystra skämtet och klotet löpte i kapp och endast en »Enka» var värdinna.

Der fann man *Daniel Hvasser* och *Svante Hedin* skämtande med hvarandra, der såg man *Nils Vilhelm Almlöf*, ett »titushufvud», högre än de andre; der framträdde *Gunnar Wennerberg* och *Beronius* åter — »Glunten» och »magistern» — i den förres odödliga sånger »Gluntarne». Der lyste polismästaren »gamle Olles» son, den grundligt bildade notarien af *Wannqvist* med det fina vettet och

*) Ordenstecknet bestod af Enkans hvitsvarfvade lekamen och rundade konterfej, i trohetsfärgadt band. På bandet stod i svarta bokstäfver initialerna E. B. B.

lade romerska »ljus» och fransyska »blänkare» i den sprakande konversationen, och der såg man »Schajas», gamle hedersgubben Nicke Kruse »slå efter system», som han kallade det, och narra den illustra samlingen till högtider af skratt.

Att »slå efter system» bestod deri, att han grep om klotet med begge händerna och hållande det midt för sig, gaf det en sådan fart, att han sjelf åkte med ett stycke.

Der såg man, ja, der såg man många, många fler, på hvilkas grafvar glömskan nu kastat sin svarta mull.

Alla »slogo» de för »Enkan Blom», till och med kung Carl, men han jublade mest, säges det, när han slog »Tysken».

Vid utmärkta slag afbrändes, utom det sedvanliga muntliga fyrverkeriet, äfven ett annat sådant på så vis, att man med handen mot munnen frambringade ett i alla nyanser fräsande och hväsande ljud, som liknade sig till raketkistor, svärmare, luftbägare, m. fl. sådana eldpotenter. För detta ändamål var den oförliknelige Nicke Kruse anställd som ordinarie fyrverkare hos »Enkan Bloms bekanta». Den gamle rolighetsministern erhöll af denna orsak namnet »fnysaren», och det fnös gubben åt.

* * *

Vi stanna en stund och betrakta spelet. Nu rullar klotet, det liknar ackurat en kanonkula, och Nicke »åker med» på midtelplankan.

— Kringskuren kung, ropas.

— Äh, det är bara gickel; jag »slår efter system» jag, säger Nicke och lemnar sin plats åt nästa »bekanta».

»Svinrygg» blef slaget.

— Det ser nästan ut som en tanke, säger någon.

Hvassers tur att slå! »Enkan Blom!»

— Hurra, det få vi lof att ha en raketkista på, ropar »fnysaren».

Derpå fräste ett »fyrverkeri» af »Nickes patent» genom kägelbanan, derpå fräste champagnen och »Enkan Bloms» skål dracks. En »bekant» med tegelfärgade tendenser, hvilken ofta slog »bataljon» och dervid alltid höll tal, kallades »bataljonspredikanten». Nu slog han »bataljon» igen. Hurrarop, fyrverkeri, supé och tal.

Första skålen, den officiella, egnades »Enkan», hvilken nu var den enda qvinliga representanten här — gästerna hade flytt sin kos med aftonrodnaden — och den sista, den officiellaste, egnades solen, när denna gick upp, och sillfrukosten glänste som ett saftigt stilleben i kägelbanans paviljong.

Nu har solen för alltid gått ned för »Enkan Blom». Lifvets växlingar och mannen med lien höggo in och sprängde sällskapet och skilde »Enkan Bloms bekanta» åt. Sällskapet hade endast haft en tillvaro af halftannat år, men medlemmarne af detsamma kunde tryggt sätta på »Enkans» graf samma ord som Stjernhjälm satte på sin: »Jag lefde glad medan jag lefde».

Minnet ser nu tillbaka på »Enkan Bloms bekanta» och suckar vemodigt:

— Slagen bataljon!

Höststämning.

Sommaren är förbi!

Villorna der ute i skärgården stå tomma och öde. Blommorna ha vissnat. De ljumma, helsobringande vindarna ha blifvit kalla och frostbitna och antagit en sträf natur. Ack, de få ju inte längre fröjda sig åt blommor, solljus och sång. De äro som riktiga barn! De bara klaga. Hvad skola de nu i verlden att göra, huru skola de kunna dansa yra och glada, när de inte ha något vackert mera att leka med?

Skrämda af mörkret flaxade fåglarna i det elektriska ljuset deruppe vid Esplanaden och styrde kosan mot söder. Det fans ändå något elektriskt här — märkte de, innan de gåfvo sig i väg; kanske komma de ihåg detta — nästa vår.

Det gråa är förherskande i taflan och en blytyngd har smugit sig in i landskapsfärgen, och dimman stiger upp ur jorden ur sin dvala och sveper in stad och land, menniskor och djur i en fuktig töckenslöja. Otydliga och irrande visa sig konturerna af allt. Det är höst!

På Munkbron lysa bär och frukter, som om det vore glöd i dem; det är sommarvärmen som ger sig till känna i det genomskinliga skalet, och astrarna vända sin mättade färgprakt mot strålarna i en högröd solnedgång. De prunkande blommorna predika, att alltsammans här är en efterskörd från sommaren. Sommaren är bara till nöje med sin grönska, grön och full af frestelser, som ungdomen,

antyder en spetsig morot, som speglar sig i en förbigående trasvargs giriga öga. Men hösten deremot är till nytta, till idel nytta, menade han, medan en saftig melon, som ligger bredvid, tyckes säga, att hösten inte alltid är till sådan en nytta, ty det drar allt litet, tycker han, om magen. Det är en farlig tid, den här årstiden!

Grönsaksmångelskan sitter som en liten rofva midt ibland all denna härlighet, hon har följt med »Fäderneslandet» och tycker inte att det är farligt alls. Hon har kommit öfverens med grannfrun om, att koleran inte kommer hit i år; den stannar i Spanien — och det bjuda de också till att, i mensklighetens namn, öfvertyga hvar och en om, som kommer och nyper i ett äpple eller kastar en blick på ett päron eller visar den allra minsta tanke att vilja handla.

— Ska' de' här vara *Munkbron* de', jag tycker att de' är bara kär'ngar här, yttrade den ene af tvänne trådslitna figurer, hvilka begge två tycktes en gång i tiden hafva haft någon bättre sysselsättning; skulle man inte i stället, medan dom håller på med nya namn och gatu-regleringar, kunna kalla platsen för *Kär'ngbron*?

— Tyst Olle, du är då alltid så giftig så.

Olle var en sådan der dimfigur ur Stockholmslifvet, en äkta »dekiapparition», en som en gång höll på att bli något, ty han hade godt hufvud och goda kunskaper, hade någon tid legat i »Upsis», men så hade han »genomskådat lifvet», och så blef han ingenting. Han lemnade notiser till tidningar, advocerade vid »rätterna», uppehöll sig här och hvar på gator och gränder, dess emellan skref han »ovett» mot misshagliga personer, i skandalösa flygblad. Han ville uppfostra »sina samtida».

I sin ungdom gaf han som sagdt godt hopp om sig, och hjerta led han heller inte brist på, men så höll inte karaktären streck vid framgångarna, och så sjönk den

lättvindliga moralen, och i samma mån steg det sjelfsvåldiga humöret, och så hade lifvet skapat en typ. Det blef höst i menniskonaturen derinne och håret gråsprängdes af fattigdom och försakelser, men lika glad och oförskämd var Olle ändå.

Sällskapet var inte alltid det bästa, det bestod mestadels af en eller flere »spillror af bataljonen». Bataljonen var en trupp afsigkomna eller mer och mindre obskura personager, om hvilka man aldrig rätt visste, hvad de hade för sig eller hvar de egentligen kommo ifrån. Men det visste man, att de under de svåraste omständigheter förde ett gemensamt fälttåg för uppehållet och att de stridde ständigt mot nöd och elände. Det var en svår, oafbruten strid, en verklig strid, deraf det militäriska namnet på ligan. Olle var så godt som ordförande i den der »klubben», och han brukade därför alltid tilltala »bataljonens» medlemmar, då de sutto tillsammans på »syltan» och pimplade starka varor med faderliga ord:

— Spillror på lifvets haf, jag helsar eder i »jaquaranda!» Spillror, läsken eder och låtom oss flyta uppepå, som det anstår gräddan i samhället! Spillror, som bilden »bataljonen», låtom oss gå till storms mot kapitalet, låtom oss hålla tillsammans och, fastän »spillror» som flyta ikring här och hvar, bilda något helt. Skål på er, vrak!

Nu stodo de i septemberqvällen, »ordföranden» och en »spillra», på Munkbron och nötte på sulorna, som de kallade för sina »påståenden».

— Hvad kostar munkarna? sade Olle der han stod rödmosig och skinande med en påse kräftor under armen.

— 5 öre, snälla herrn.

— Jag är inte snäll! Ge mig för 29 öre »munkar», men ta' inte Luther med, ty den tycker jag inte om.

Månglerskan skrattade med hela ansigtet med väderhufva och allt, och vännen invände spetsigt:

— Är du då inte lutheran?

— Jo, nog är jag det alltid, men på mitt vis.

Representanterna för bataljonen forsatte sin färd bland »ståndspersonerna». Ett ord föll till höger, ett till venster, och slutligen stannade Olle på Riddarholmsbron och såg ut öfver den lifliga taflan. Han var tydligen litet »påstruken». Hans druckna blick sjönk i Riddarholmskanalen.

— Ser du bror, sade han, här höllo förr de gamla hederliga roddarmadamerna, antika i åminnelse, till. Men nu ha de ledsnat vid »sjö och våg», slägtet är nära utdödt, och det lilla, som är qvar af dem, har gått i land — om de också inte ha »gått i land» med affärerna — och »etablerat» sig eller krupit »till kojs» i jorden. De som förr lefde på att ro, sitta nu i ro på Munkbron och sälja sina frukter. — Vet du hvad jag gör? afbröt Olle sig sjelf, under det att han åt på sina munkar, så att sockersmulorna fastnade på näsan och kindbenen.

— Nej.

— Jag sätter mig in i teologien.

— Hur så?

— Du är en åsna! Ser du inte, så rund den här »munken» är; nu biter jag magen utaf'en. Dermed bet Olle bakelsen midt itu.

Nu tändas lyktorna. Der nere slingrar sig kanalen fram som en glänsande orm och fångar litet af brons brokiga bilder och flämtande skuggor och ljus i sina blanka fjäll, och der borta vakar Riddarholmskyrkan med sina slumrande furstar öfver lifvet och folklifvet här nere. Midt ibland antika byggnader och i kulen höstqväll lyser här en skördad grönska och mogna frukter. Fårade, väderbitna gammaldags anleten synas, tillika med ett och annat rödblommigt och ungdomsfriskt uti stånden. Bland rinnande ögon, »blåbitna» näsor med »takdropp» under och grofva händer kan man äfven få se något vackert. Eller

hvad säges om de der små händerna, som hålla i drufklasen och påstå, att den är god, eller om de blå ögonen, som händernas egarinna kastar på förbigående. Också kallas hon för »Munkbrons ros». Men hur vacker »rosen» än är, får hon allt stå der, tills hon blir en aster, som de andra.

Gummorna snegla med afundsjuka blickar in under tältduken, der »rosen» står; alltid skall hon skrattå och visa tänderna; blir väl gammal, hon med!

Nu ilar den nya tiden förbi i form af en spårvagn. Den tycka månglerskorna inte om, ty det är så många som åka *förbi*, som annars skulle gå, som en frisk och färdig mensklighet anstår, gå och köpa.

Vagnslyktan blinkar till i förbifarten och en eldig blick, en förbiskymtande ljusstrimma kastar sig öfver matutställningen. Der skiner en limpa och visar sitt runda anlete som en äkta skåning. Det är Munkbrons humor, som glänsar här bland gäss, palsternackor, persilja och kålhufvuden. Der kacklar en tupp bland slingrande ål och silfverskimrande fisk, bland kräftor och karameller. Der rullar ett högrödt äpple stolt bland blekröda morötter, gredelina plommon och gula meloner. Der doftar en löfkoja bland skinka och lax, bland sigillstämplar och lerkärl, bland folk och få. Och der står Olle full framför en massa kålhufvuden, som ligga på »disken» och resonerar högt:

— Jag ska' slå dig i skall'n, om du ligger der och tittar på mig. Jag tål inte sånt der, jag har bättre hufvud än du, du är »grön» ännu och annorlunda blir du inte förr än du blir »kokt». Adjö med dig. Dermed slog han grönsakerna i »hufvudet», såg på Munkbron med en »styf» blick och larfvade i väg, stolt som en kung.

I gränden med sina pittorriska husgafflar, sneda fönster och spetsiga tak, återfinna vi Olle. Han har samman-

träffat med några af »bataljonen». Det är kallt ute i höstmörkret, man är rädd att andas in för mycket deraf, och de gamla portarnas »hustafflor» med sina religiösa inskriptioner på 1600-talets tysk-svenska värma just inte, de heller, en stackars syndare. Inte ser man dem riktigt, i brist på upplysning, det är allt som ett »mörkt tal». Också går man in på ölstället för att rådslå. Der finna de flere af ligan, hvilka tycka att det är ljusare här, än der ute.

— Hvar ska' du äta qväll i afton?

— Äta? Nej, jag har flyttat in på ett vindskontor fem och en half trappa upp i gränden här bredvid, der residerar »Advokat-Nisse» och jag.

Olle skulle gå hem och äta kräftor, men han hade inte betalt hyran, så att han var inte riktigt säker på, om han hade något hem. Några skulle bara skölja bort de der bekymren med några halfvor öl och sedan »gå ut och gå litet» till i morgon bitti. Olle drack några halfvor pilsner, såg på samlingen vid borden och funderade på, om man inte numera i stället skulle kunna kalla »bataljonen» för »hederslegionen».

— Hvarför det? frågade en af »spillrorna».

Han såg på dem ännu en gång och svarade:

— De äro legio, i ty att de äro många!

Man skulle recipiera till det nya ordenskapitlet i ett halft dussin öl, men att få drycken serverad »på krita», var ett oundgängligt vilkor i ceremonien, påstod ordföranden.

— Men »kritan» tar man bort om hösten, när folk kommer in från landet, genmälde värden och myste åt sin egen fyndighet.

»Hederslegionen» stod på gatan, utan att ha recipierat, och förbannade allt hvad malt- och sprit-tillverkare heter och allt hvad utskänkningsrättigheter och traktörer vill säga, och man kom öfverens om, att man inte kunde

ha aktning för en enda »munsänk» i hela världen och allra minst för den här. Det var »kitsligt» att inte kunna »borga ut» ett halft dussin, han hade ju pengarna i morgon, hade dem, som om han haft dem »på banken».

De voro förorättade, de voro riktiga martyrer, ja, det voro de!

Dimman föll på, och skenet från lyktorna bröt sig i den samma och sväfvade som en blekröd gloria öfver staden. Tomt var det på Munkbron, tomt var det på gator och torg, tomt syntes det öfverallt. Endast en och annan poliskonstapels silhuett syntes förflytta sig från det ena gathörnet till det andra, för att se att allting var godt och väl, att det var som det skulle vara. Men under Riddarholmsbron, der är det folk, der ha ett par »spillror» kastat sig upp på sätet och byta hviskande ord med hvarandra.

— Kusligt i natt, men har i alla fall tak öfver hufvudet, tycker den ene och knäpper knappen i sin rock. Det var med »knapp nöd» han gjorde det, påstår han, och blossar dervid på en cigarrstump, som han hittat; den värmer alltid näsan, om den också smakar »fy f-n». Den andre tycker detsamma, men inser behovet af sömn och proponerar, att den ene skall vaka, medan den andre sofver, så att man kan hålla »utkik», om »bylingen» skulle komma.

»Grårocken» läser en sorts aftonbön, såsom han gjorde när han var barn, men tyst i hjertat, så att inte kamraten skall höra det. Han önskar alla menniskor god natt, och snart sofver han, sofver som om han vore hemma hos sig. — Den andre har heller intet ätit just något i dag, han är trött, glömmet »bylingen» och somnar in.

Glorian försvinner deruppe i skyn, höstregnet piskar gatstenarna och trummar på fönsterrutorna, som ville det väcka menniskorna i deras varma bäddar och be dem

komma ut och känna hur det käns, och säga dem, att det fins menniskor, som sofva ute i detta väder... Men förgäfvos, de sofva lika hårdt och obekymradt nu, som de äro hårdt insöfda i sina egna intressen under dagen.

Den ena »spillran» på sätet drömmer att han håller på att drunkna och vaknar förskräckt vid det att han är genomvåt och fryser.

— Ja så, det bara hällregnar! Men man måste röra på sig i alla fall. Man kan ju rakt utaf sitta här och förkyla sig! Han knuffar på »Grårocken», denne sofver så tungt, han vaknar inte, men det är inte farligt, *han* förkyler sig inte mera. — Nå, sof då, mumlade ett skälvande tonfall, »sjelf är sig närmast», och så gaf den andre sig i väg.

Hvad kunde det vara åt »Grårocken», som inte ville låta bli att blunda? »Lurade» han eller ville han bara »lura» mig, tänkte han; kanske stjåla sig in någon stans, utan att jag skulle få vara med?

»Spillran» anade inte, hvart »Grårocken» hade »hittat in», under det att det var som mörkast der nere under bron. Men den gnistrande stjernhimlen, som efterträdde regnet, visste det bäst...

Död — kallade språket den förvandling han undergått. — När septembersolen sedan rann upp, lyste den på en stackare mindre.

Aristokraten.

—••—

De sista stroferna af ett romantiskt poem, uppläst af en sprucken och skrällig röst, dö liksom bort i de mörka vråarne.

Det är ett slags romans om en riddartornering med blanka vapen för en fager tärna, en huld borgfröken, som med snöhvita händer och med kärlig glöd i det blå jungfruögat öfverlemnar priset åt den ädling, som med seger burit hennes färger i striden.

Den slöt med dessa genialiska rader:

»Han tog sitt pris som segrare, som riddersman,
som han var priset värdig,
Och hennes kind, den snöomgördlade, till rosig
rodnad strax var färdig!
Det var hans stora, hans lagerkrönta ändalykt i
strid,
Som kärlekens och jublets rosor lockat fram på
ungmöns kind dervid.»

— Det är en syperb tanke den der, skrällde rösten; det påminner mig något om Homer. Just det der »snöomgördlade», det är i Homeri stil, utan att dock vara någon imitation.

— Åh, så vackert! hördes ett par qvinnoröster in unisono. Har baron fler sådana poem?

— Ja, jag har en hel samling dylika, ännu outgifven; men det kommer, det kommer!

Derpå veks ett pappersblad ihop och i det frasande ljudet blandade sig några halfqväfda fnissningar.

Scenen är det eleganta schweizeriet »55» vid Drottninggatan och tiden en förmiddag.

Der satt han, stamkunden på detta fina ställe, den lille, mumieartade, orakade och hvithåriga aristokraten med de många anorna, och smuttade på sin halfva öl, hvilken tycktes vara outtömlig.

— Se, hvem är det som åker förbi i det der vackra ekipaget? utropar en Hebe.

— Jo, jag kände igen vapnet; det var grefve B. Jag var en gång tillsammans med hans far, salig grefven, på Drottningholm — — —

— Nå, hvad tycker baron om den japanske excellensen? afbryter en närsittande »murfvel».

— Jo, si jag skall säga, att jag inte haft tillfälle att göra hans personliga bekantskap; men min kusin, kammarherren, var uppvaktande, då legationen emottogs i audiens af hans majestät konungen. Det var utomordentligt högtidligt; sändebuden afhemtades från Grand hotell i gala-vagn af öfverhofceremonimästaren grefve von Saltza och herrarne voro klädda i fullständig galauniform och — — —

— Ja, är det icke tusan hvad japaneserne gått framåt i civilisation!

— — — — fjäderbuskar i de trekantiga hattarne.

— Har aldrig baron varit klädd i sådan uniform?

— Nej, jag har aldrig egt någon fallenhet för den diplomatiska banan; men min syssling grefve E., han blef envoyé extraordinaire & ministre plenipotentiaire — han hade utmärkt godt hufvud och kejsar Napoleon utnämnde honom till officer af Hederslegionen. Si hans mor, salig grefvinnan, var dotter till frih. B., som var bror till min — — —

— Nå, hvad säger baron om Gambettas ställning?

— Han bodde på Svartbäcksgatan i Upsala och hans hus var medelpunkten för den högre societeten — — —

— Hvem? — Gambetta?

— Nej, si jag talar om grefve G., som var gift med — — —

— Det hör ju inte hit! Jag talade om Gambetta.

— Jaså! — Han var mycket vitter och skref små mästerstycken af epigram och madrigaler!

— Hvem var den der herrn? frågar baron, då tidningsmannen i detsamma aflägsnade sig. Han såg distinguerad ut, fast han icke tycktes ha mycket reda på aristokratien. Dessa ord beledsagar ädlingen med en patricisk spottning och sticker derefter den oundgängliga cigarren i munnen och tänder den väl för 55:te gången under en halftimme.

Men vi låta baronen sitta der och suga på sin ständigt slocknande cigarr, vi lemna hans förnäma relationer å sido, dem han väl flere tusen gånger om året berättat för de söta, men plebejiska schweizerifrökvarne. Vi låta baron breda ut sig i fred öfver »litteraturens blomma», de trånande och kärleksvarma trubadurernas och minnesångarnes tidehvarf.

Vi förflytta oss en varm sommardag ned »i torget», der det vimlar af promenerande i eleganta och luftiga kostymer.

Der ha vi åter aristokraten från »femtifemman». Han ståtar i grå sommarbyxor och en mer än spartanskt enkel rock och hatten glänser som en ostadig politikus i alla regnbågens färger, från och med demokratiskt rödt till och med konservativt grått. Här kommer han som en ärrig, mossbelupen runsten och slår sig ned på en soffa midt för vattenbutiken. Den oundgängliga cigarren sitter, som vanligt otänd, på sin vanliga plats.

Några damer slå sig ned på samma soffa och gubben fixerar dem med en svärmisk kännareblick. Så småningom flyttar han sig närmare och riktar sitt batteri af mörkbrun

saliv på en oskyldig liten sten, som ligger vid hans fötter. Så kastar han en granskande blick omkring sig och börjar harklande:

— Kanske att röken besvärar damerna; men det är, på min ära, en fin cigarr det här. Jag har också fått den af min kusin grefve B. Men kanske den generar ändå? Den är kanske icke fullt så god som dem han sjelf brukar röka; det kan hända han bjöd mig på en sämre; si, jag är bara baron jag!

Damerna sitta och hviska till hvarandra under det de betrakta baronen och den grefliga cigarren, som sannolikt ej varit tänd sedan gårdagen.

— Si, mitt namn är baron v. K., om jag får ha den äran att presentera mig. — Det var grefve C. det der! säger han och helsar förbindligt på en förbigående officer. Hans fader var på sin tid en lysande skönhet, en stjärna på societetens himmel. Det var på samma tid som jag var nära deran att ingå en förbindelse med en fröken O., dotter till grefven, si hon svärmade mycket för mig, men så kom min nära släkting excellensen A., si han var rik och jag hade just icke så mycket, och så offrade jag henne åt honom. — Mjuka tjenare! — Si det var general B. det der — damerna känna honom troligen. — Si jag ville inte ställa till jalousi inom släkten, dessutom var han grefve och jag är bara baron jag.

Under det baronen fortfor att berätta om sina lefnadsöden och sina förnäma släktingar, excellenser, grefvar, baroner o. s. v., passerade »fröken Barege» förbi med sina klingande kaffepannor och sina glänsande kopparlock — också ett slags sköldemärken.

— Ber om ursäkt, baron! sade dervid en spefågel, som satt sig på soffan och åhört en del af ädlingens svada. Har aldrig fröken Barege varit kär i baron?

Baron mötte den oförskämde plebejen med en för-

krossande blick och retirerade genast i god ordning till vattenbutiken, der han slog sig ned vid en half öl och började plundra tändsticksställen under sina fruktlösa bemödanden att få eld på cigarren.

Numera dricker han alltid öl och detta ställer man i samband med en historia om huru han af sina vänner »på gardet» blef kuggad på bilinervatten och ett par ljusgrå linnebyxor blefvo offer för en satanisk komplott.

Han blef nämligen en dag efter vanligheten bjuden på biliner af gardesvänner. Men just som han var i farten att berätta en pikant historia om grefvinnan D. började han att oroligt vrida sig af och an och slutligen satte han i väg, så fort hans ben förmådde bära honom och hans aristokratiska värdighet tillät. Nyckeln till hans eljes oförklarliga handlingssätt bestod i en liten etikett, hvarpå stod — »*Drottningens bittervatten*», och hvilken försigtigt borttagits från den flaska som serverats baronen. Äfven här var en qvinna, flickan i vattenbutiken, med och intrigerade mot den stackars baronen.

Det var en tung vandring — ända upp i Kungsbacken till hans bostad — — —

Linnebyxorna försvunno från världens skådebana, och då någon frågade:

— Hvarför begagnar baron ej de der vackra ljusa byxorna längre? svarade aristokraten med förnämt förakt:

— Si jag skall säga min herre, att jag gör en konst i både er och byxorna!

Och nu tänder han ånyo sin cigarr och gör en artig helsning utåt allén.

— Si, det var major grefve v. R. det der!

”Café de Busarong”.

Derborta ligger torget, det gör ju detsamma hvilket torg, likt ett stilleben och solar sig vid kyrkans fot och urhammaren deruppe slår för hvar qvart, som om den gjorde auktion på hela taflan. Det ligger öppet som en matsal vid gatans slut och bjuder ut sina »väderbitna» rätter. Den lättsinniga vinden skall då alltid ha privilegium att »bita» på allt som kommer i dess väg, och därför vill också mången inte alltid ha varan, som den »bitvargen» varit på. Det är maträtten och folkrätten som residera här. Torget ligger öppet och »öppet» är också det språk och det lif som här föres. — Men gu'bevars, det finnes äfven adel här liksom på så många andra ställen i samhället, »torgadel», riktig »köttslig» och »blomstrande» torgadel; det är de feta, välmående slagtarne och slagtarfruarne och grönsaksmadammerna. De hålla på sig och sitt »stånd» gent emot de öfrige, som adeln på sitt. De gå på »Nykterheten» och torgkafét och ta sina mål vid dukadt bord och granrisadt golf. De dricka sin porter, sitt kaffe och sitt öl och läsa sin tidning och följa med politik och mord och »rättegångs- och polissaker» och de göra till och med upp en och annan större affär bakom blomkrukorna derinne på ölstugan. De äro litet dryga och inte så litet heller, och skämta till och med litet med skänkmamsellen, lefva med och ha det bra. *De* gå aldrig på »Café de Busarong». Dit går endast »torgfolket», det »sämre» nämligen. Det kan vara godt nog åt dem! Men *der* om någonsin, lik-

som äfven annorstädes, på dylika ställen, visar sig folket och folkhumorn i sin rätta, ogenerade, godtköpsbilliga karakter.

Låt oss då »sticka oss in», slå oss ned och »vara med på ett hörn» på »Café de Busarong», som de sjelfve med sin medfödda, rimsaltade humor döpt stället till, för att på ren svenska slippa säga »Bus-kafét», hvilket de ändå mena. Det är ju också en slags finkänslighet... »Franska begriper ingen», mena de. Midt ibland slagtarvagnar, grönsaksbord, provisionela hökeriförsäljningar, fårbogor, fiskbunkar, smörbyttor och kräftkorgar, karameller, mjölkflaskor, brödstånd och fågelburar reser »Café de Busarong» sin skjulartade byggnad, hållen i grönt, ty den var en gång grön då »bröd-Olle» i verlden hade målat den.

Ja, det var till och med zirater på den då den först presenterade sig för torgfolket. Men nu var Olle död, och allting förändrades med tiden och regnet hade dervid lag inte haft så litet *inflytande* på densamma. Men *en* förtjenst hade regnet haft; det hade hållit ståndet någorlunda *rent* och det tackade enkan Blom *himlen* för. Grönsaksfrun, som var närmsta granne på sidolinien, till venster, och som i sin ungdom varit med och slagit »lik-som lite kägglor» på Norrbacka under dess glansdagar och således kände till termerna något, kallade »Blomskans» kunder för »Enkan Bloms bekanta». Men inte hade hon reda på att Daniel Hwasser en gång hade stiftat ett skämtsamt kaggelsällskap med det namnet. Så det var då bara en lycklig slump, som man säger. Men de andra skrattade endast åt henne, ty de påstodo, »att hon inte såg himlen för basfioler», så söp hon. Och att hon gjorde det, det sqvallrade näsan om, ty der hade hon »blomster-skylden» riktigt, men det angick ingen, sa' hon, för hon hade råd att supa och det var inte värdt att de andra

»la' sin näsa i blöt», ty det var bara hon som hade rättighet till det; och för resten *söp* hon inte, för hon drack bara — porter. En del af torgmenniskorna gingo till och med så långt att de påstodo, det hon »klämtade» så, att hon inte hörde när det, under den gamla goda tiden klämtade i tornet och det var eldsvåda derute. Grönsaksfrun sneglade som oftast, så godt det sig göra lät för »dimman», med en blaserad blick, så blaserad den möjligtvis kan bli på torget, in under segelduken på »Café de Busarong», der vi sitta. Der är mycket folk, det är jemt folk på »Café de Busarong», men så är också, enligt adelskalendern och embetsmatriklar och några andra sådana der värdepapper, tre fjerdedelar af Sveriges befolkning, »busaronger», så nog räcker »publiken» till alltid! En af gästerna som ser grönsaksfruns talande blick, hvilken hjular osäkert mot taket, att derifrån betrakta och förakta »skjulet», säger: »hon tycker visst inte om »duktyget» här, men det består inte annat», och dervid sneglar *hans* blick på *segelduken*. »De' va' kiligt!» fnittrar en ljushårig figur i hökeriuniform med sill- och anjoviskraschaner på, och tar sig med händerna i de ljusblå ögonen. Hans plats är egentligen inte på det här kafét, ty han har haft det bättre förut, men kaffet kostar bara sex öre koppen här, och då är man inte aristokrat längre. Han doppar för sju, men billigt är det.

Nu sticker sig en krokryggig figur, med ett ansigte med kopparröd näsa i, in i lokalen. Personagen »tillhör kyrkan», som det heter, d. v. s. det är en likdräng, som går omkring och »stökar» under det poetiska namnet »dödens engel». Han har ett s. k. »matskåp» på ryggen, precis som om han jemt bar på en likkista under rocken. Hans blick är melankolisk och »tårdränkt»; han dricker, men det är bara af sorg, han har också så många lik »på sitt samvete»; man är väl inte mer än människa

ändå, yttrar han ständigt, också har han jemt sorgflor på hatten.

— Hvad nytt? frågar hökeriuniformen, det har nu en gång blifvit hans ordspråk.

— Bara sjutton, säger »dödens engel»; deraf sex ordinära, sju små och fyra fullvuxna, det gör mig 18: 50 förutom konjak och »tilltugg», men det är inte mycke'. Han menar lik, hvilka han lefver på.

— Slå dig ned.

— Nej tack, jag är nog »nedslagen» ändå utan att jag behöfver sitta här. Man måste ständigt se nedslagen ut i mitt yrke; si att se nedslagen ut, det hör till »uniformen», men det är tröttande i längden ska' jag säga.

— Åhjo, luta sig ett tag här bredvid mig på sätet.

— Nej, tack, kyrkan vacklar nog ändå, utan att man lutar sig här och förstör dess anseende. Ser bror, vi presterskapet, som det se'n gammalt heter, vi — — —

— Nå, skål då på dig gamla cikoria.

— Ja, det har du rätt i, annat får ni väl inte här på »Café de Busarong».

— Tala inte om småsaker nu, det är kiligt, hi hi hi, infaller hökeriuniformen och håller sitt kaffefat i helgelse och ära mot tänderna.

— Alltid lika glad, säger »dödens engel», ger honom en »tårdränkt» blick och tänker gå.

— Nå hvarför kan du inte också vara glad?

— Nej, jag går mot döden hvart jag går — höres ett dämpadt tonfall liksom qväfvande ett skratt, under det »dödens engel» ställer sina steg emot kyrkan.

Enkan Blom får en tår i ögat.

— Jag tänker alltid på min »Olle» hvar gång jag ser det der »odjuret»; det var han som bar bort honom, säger hon till den af kunderne, som vill höra det.

— Tänk inte på det nu, utan var så full i f—n och

ta' betalt; jag har mycket angelägnare saker att tänka på, än att sitta här och tänka på »bröd-Olle»; »murgalten» väntar på mig borta vid bygget. Nå, hur mycke' är jag värd?

— Ja, herre gud! — Tre smörbrö'n och en och en half kopp kaffe, 21 öre.

— Vars'go! Hör nu som hastigast, hvar håller Christian och Frans hus i dag som inte passa tiden? Det suger väl i skrofvat på dem som vanligt, kan jag tro.

— Åh dom kommer nog, svarade gumman med en egendomlig blick. Svanhilda och Dorothea ä' ju ännu inte här.

— Jaså, uhu, förstår »schäsen».

— Ja, gu'nås så visst, det är nog så; dom har man då riktigt fått för syndens skuld.

— Adjöss!

— Må så godt!

Svanhilda och Dorothea voro döttrar till gumman Blom, hvilka hjälpte henne vissa tider på dagen, då de voro lediga från sömnaden eller, som det ofta hände, från promenaden. Och Frans och Christian voro två unga yrkesmålare, hvilka förestälde fästmän åt flickorna, men som mest gick och »strök» på gatorna och *lefde* på gumman. Hela herrskapet *lefde* egentligen på »Café de Busarong». Ständigt fann man dem der på gifven tid, då magen annonserade att mattimmen var inne. Men de kommo dock vanligen något senare än de öfrige kunderna, ty de ville inte gerna »blanda» sig med publiken; bättre »höll» man sig. För »raggen»! de voro ju så godt som mågar till »tant Blom». Och så ville de väl heller inte att de andra skulle höra det gräl, som litet emellanåt uppstod mellan dem och gumman om matens beskaffenhet; de tyckte nämligen att det var synd om henne och så ville de inte skada affär'n. Också talade man ju jemt

om släktskapen och »artistskapet», och det är ju inte för främmande öron, och om det »oförsynta» i att vilja ta' betalt af »slägtingar», som behöfde lefva så billigt som möjligt för att en dag kunna bli något »stort» (färger och andra »makapärer» voro nog dyra, menade de) och som en gång kunde hjälpa gumman tillbaka, då hon kanske kom på fall; och det der var saker, som borde hållas inom »familjen», tyckte de. Och så förlorade enkan Blom alltid bataljen.

Det skulle hållas inom »familjen», men grönsaksfrun bredvid, och som man inte misstänkte, hon hörde alltihop. Hon relaterade det för de öfrige af »ståndet» och der »blomstrade» historien, och mjölkbudet som grönsaksfrun handlade af förde det till mjölkmagasinet och väl der, så var ryktet stadgadt; och pigorna bar det till kryddboden och till sina matmödrar. Och så bars det ikring i församlingen och förstorades och »förbättrades» och spred sig som plumpen i plumppapperet. Och så var »Café de Busarong» populärt.

Bland hvite och röde.

Solen gassar så het öfver bron och steker menskligheten brun. Det fina dammet hvirflar om i lätta moln för vinden och söker imitera »molngubbarne» deruppe i rymden. Man imiterar så gerna då man är något lätt i karaktär, och dammet är ju lätt, lätt som fjärlarne och ungdomen i Berzelii park. Dammet roar sig på mensklighetens bekostnad derute på vägen.

Det kastar sig djupt in i ett och annat ekipage och följer med stora promenaden kring Djurgården, skuggar en hattblomma eller lägger sig ogeneradt på en rockärm och faller slutligen kanske ned under bordet vid den fina middagen på Hasselbacken. Den hoppar upp på den tarflike vandraren, gör ett hokus pokus och i ett nu ser den mörka drägten så sommarsval och lätt ut, och mannen är med ens iförd damgrå kläder. Dammet har ingenting annat att göra än att bekläda folk och få, der det flyger och far och leker sista paret ut med kolstybb, kalkgrus och tegelsmulor.

Borta vid andra gardets kasern lyser röda kragar och epåletter på linie och gevären blixtra som silfver i solskenet. Nere vid sjön ligga pråmar och skutor, der lossas rapskakor och cement och der lastas gödsel, som en dag skall drifva skördar ur jorden.

Man arbetar på många sätt. Men Nybroviken ligger lugn, blå som en skönhets öga och endast ser på.

Hvad ser vattenspegeln som ligger och reflekterar — reflekterar himlen på jorden?

Jo, han ser mycket, men nu återspeglar han närmast och i sina egna drag kalk- och tegelskutorna vid kajen och visar lifvet bland hvite och röde.

— Der dom gå derborta om hvarandra, dom der kalkbärrarne och tegelbärrarne och knoga på pråmarne, den ena sorten alldeles hvit som snö och den andra röd som eld, ä' de precis som englar och dj—lar, säger en åskådare och stoppar en »mullbänk» innanför läpparne, skinande af förnjöjelse öfver sin träffande liknelse.

— Nej då, de ä' riktiga dj—lar allesammans, säger en annan, som känner dem bättre och ler ännu mera belåtet öfver sitt omdöme, än den förre gjorde.

— Ja, men de röda ä' värst! säger han med »mullbänken».

— Tyst, annars får du på syltan, säger den andre, som tydligen går litet i rödt, såväl kläder som åsigter.

Vi lemna dem och gå in bland de hvite och röde.

Kalkbärrarnes förman, en liten spenslig karl med glasögon och hvit sommarmössa, kommer just nu på bron och ämnar sig framåt arbetet till. Då stiger en krithvit figur, som likväl är litet påstruken af både bränvin och gatsmuts fram och säger under det han tittar under lugg:

— Hörrnu »skinjörn» jag har att fordra två och femti för en lossning, som jag va' me' om 79 på sommar'n.

— Hvarför sa' ni inte till om det då, det är så dags nu.

— Jaa, jag tänkte nog det, men så kom jag mig inte för. Dom sa' åt mig, att jag var dum som inte' gjorde't — men det gör det samma. Men »Tegel-Kille» sa' åt mig, att jag skulle sagt åt »skinjörn» att få nu i stället.

— Jaså ni vill ha betalt för en lossning, som skedde för fyra år se'n. Nej min gubbe lilla det går inte'.

— Ähnej, hörrnu »skinjörn», var inte kitslig nu intel!

Dermed följde kalkbäraren med ombord under det han gick på om, att han skulle ha sina 2,50 för lossningen sommaren 79, för det tyckte »Kille» föresten inte' var mer än rättvist, sade han.

Men när inga 2,50 blefvo synliga för den der fatala lossningen och allt hopp var ute att få se dem, fortsatte kalkbäraren:

— Hörnu »skinjörn», ja' kan tala om för »skinjörn», hvad de kallar »skinjörn» för.

— Ja, det qvittar mig alldeles lika, packa ni er i land bara, annars ska' det gå fortare än ni tror.

Folket på prämen gjorde sig färdiga att vid minsta vink kasta karlen i land. Men då retirerade han, dock, kommen på landgången, stannade han och yttrade försmädligt:

— Jo, jag ska' säga hvad de kalla »skinjörn» för: dom kallar »skinjörn» för »glaskalle» hä, hä, hä, hä!

Dermed sprang han i land. Väl kommen dit ropade han åt »Kille», som var tegelbärare, d. v. s. för detta, ty han var afskedad.

— Hörnu Kille, du, är du med om att vi tar och klår »skinjörn» i qväll kl. 8?

— Ja vars!

Så gnodde begge två och stannade ej förr än på krogen borta vid Nybron.

»Kille» hade dock icke alltid varit sådan, det fans en tid då han skött sitt arbete och var en bra karl och hade aktning både för sig sjelf och andra. Då var han bruksbokhållare på ett tegelbruk och förlofvad med disponentens dotter och bygde rosiga luftslott af tegel. Men så kom spriten och fick makt med honom. Han sjönk, sjönk allt djupare och djupare, och bränvinet slet alla förbindelser och dränkte allt bättre, och sjelf blef han uppkastad skeppsbruten bland tegelstenarne på bron, att der

som tegelbärare förtjena sin knappa skärf. Han förföll bland teglet på bron, förföll bland dessa röda stenar som en gång utgjort byggnadsmateriel till hans lycka. Nu syntes i dem bara ruiner af hans luftslott. Tegelbäraren mest bara söp och arbetade sällan och förtjenade ärligt sitt namn af »Kille».

Minnet af bättre dagar återkallade han dock ibland, då halft komiskt, halft tragiskt, i det han sade med en lätt darrning på rösten, vänd till ingeniörn, mätande denne från topp till tå under tiden.

— Tror herrn inte att jag också har varit en sjangtilkar. Jo jo men, det var då jag var bruksbokhållare på Röhälls bruk. Då hade jag också fina byxor och väst hade jag med och klocka och allting. Så tog ruset öfverhand, bruksbokhållaren var död och endast den tärde, försupne Kille återstod. Sådan var han nu.

Vid aftonrasten sutto de, hvite och röde och resonerade med »brofoglarne», sina »kajmän» och f. d kamrater.

— Hörru, Olle du, sade en kalkbärare till en tegelbärare, bor du qvar under båten ännu derborta vid »sillhofvet»?

— Ja, men dom har tagit täcket ifrån mig. Ser du grosshandlaren behöfde presenningen öfver guanolasten som han fick härom dagen.

— Flytta till oss du, ropade de andra.

— Hvar bor ni?

— Äh, vet du inte, svarade en, att vi bo på hotel »Fria luften» hos fru Grönlund, det är en så'n bussig madam.

— Ja vet ni, jag har lust, för polisen kan gå och titta under båten nu, när det icke finns något täcke.

Samtalet fortsattes på detta vis, men blef allt lifligare och lifligare. Hur det var, om man icke kom öfverens om hyran eller hvad det var, alltnog, man kom i lufven

på hvarandra. Det var tvänne kalkbruksarbetare som pråmade vid hvarandra tillika med tegelbärare och konkurrensen födde väl striden.

Konkurrenterna lofvade »mura» igen ögonen på hvarandra och tegelbärarne lofvade att »slå tegel» af hela bundten. Slutet blef, att ett utmärkt slagsmål kom i gång och att både hvite och röde blefvo röda af blod.

Tegel-Kille kom till. Han svor en massa eder, svängde med armarne och skrällade om sin styrka. Nu som vanligt var han öfverlastad af bränvin. Denna förbannelse gjorde också slut på hans tillvaro. Ett knytnäfsslag träffade bröstet och Kille vacklade och störtade i vattnet. Ett par silfverhvita perlor stänkte upp, lik en gloria vidgade sig en ring på vattenytan. Glorian krossades i leende solpaljetter mot bropålarne och den röde hade gått till botten. Sedan var allt som om ingenting skulle ha händt.

Läsande en stilla »aftonbön» öfver hvarandra innan de skildes, linkade de sedan iväg att intaga sina rum i hotel »Fria luften».

En annan, en kalkbärare som ramlat i sjön under slagsmålet, fick äfven hjelpa sig sjelf bäst han förmådde och lycka var att han kunde simma, annars hade han också gått till botten.

Men hvad är lifvet värdt för »hvite och röde», tyckte de sjelfva. Derfor brydde de sig icke om honom.

Detta återgaf vattenspegeln.

”Salta biten.”

Det är juldagen.

I kungliga operans förstuga slingra sig under väntans tortyr tvänne mörka köormar, en till höger mot »Lagman Bengts» välförsedda men ännu obevekligt tillslutna paradis, det gamla »Opris»; en till venster mot biljetluckan för att rafsas åt sig en konsertbiljett till ett »välgörande ändamål». Det är det hungriga Stockholm, som här är representeradt af biljetthungrige och mathungrige.

Klockan i Jakobs kyrktorn slår ett och »fader Bengt» låter sina portar upp. Ett doftande matos kittlar på ett retande sätt luktorganerna hos de ändtligen förlossade och Uddmans kolossala och fryntliga bild öfver dörren tyckes nicka åt de inträdande sitt allbekanta: »Godt!»

Som en svärm egyptiska gräshoppor kasta sig de glada söndagsbarnen öfver den lilla salta aptitgifvande anrättningen, som väntar på bordet. Det är en målerisk anblick dessa figurer i hattar och öfverrockar erbjuda, en syn värd att förevigas af en gammal holländsk mästaress feta och kraftiga pensel

En skifva salt kött, litet senap, två à tre rykande patatisar, en kupa öl och en sup utgöra »målet» för dessa goddagspiltars glada ifver och äflan. Det är den beryktade »salta biten», som uppfriskar den glada skaran, sedan den njutit af »söta biten» och sett sig mätt på de förtjusande stockholmskorna »i torget».

Hvilket stim, hvilket sorl! Det är folklif i banko!

Der sitter en ljuslagd figur med klotrundt hufvud, rakadt hår, stora röda mustacher och ett mefistodrag i mun-giporna och hugger i sig »biten», under det han nickande åt bekanta och toujoura ordensbröder sneglar med kritiskt öga åt alla sidor, sökande uppsnappa karrikatyrrer till sitt lilla pigga söndagsblad.

Der kastar en storväxt elegant gestalt, prydd med stora mustacher och med ett sätt à la parisien, sin kroppshyddan ned på en stol och under väldigt gestikulerande berättar han något för den midt emot sittande figuren med kinesmustacherna och polkahåret, öfver hvilket en på svaj sittandé kastorhatt tronar, och söker för denne förtydliga något om Ringteatern.

Här se vi utgifvaren af ett »amerikanskt» organ på platsen komma invaggande helt lugnt med händerna flegmatiskt nedstuckna i rockfickorna. Han kastar en sned blick på den gestikulerande och gömmer ett spefullt löje, som föddes vid »Snobbarnes historia» af Thackeray, under den gula mustachen, som bjert sticker af mot det kopparfärgade ansigtet. Han kastar en lång blick öfver salen, men upptäcker ej någon »Onkel Sam», hvarpå han aflägsnar sig lika makligt som han kom.

— Gamle skämtare, utbrister leende den ljuslätte tjufpojken der borta i vrån och klingar med sin granne, som med sina bruna polisonger något påminner om Henrik Ibsen i utseendet. Mins du, när vi voro i Paris, då jag —? mer hördes ej, ty en närsittande sångares präktiga basröst, som höjde sig ur stamkundernas ring, öfverröstade allt. Grannen till höger, aktören à la Dahlqvist med pince-nez'en och det rödmosiga anletet följde Didriks exempel: teg och drack, då han insåg det fåfänga i att skrika omkull sångarbrodern. Den korpulente grannen med det yfviga och gråsprängda, på axlarne nedfallande håret och de nedvridna mustacherna tycktes sväfvä i an-

dra rymder, ty han blundade. Säkerligen komponerade han nu någon symfoni eller också — sof han.

Hör! »Boccacciomarschens» sprittande toner! Vaktparaden passerar, undan med gardinerna, se så mycket folk, se sådana lustiga typer i »avantgardet»!

— Se der det Stockholm som går! yttrar den ljuslätte tjufpojken och tände sin cigarr.

Sablar skramla, glasen klinga, rökmolnen ringla sig upp mot taket, freqvensen har nått sin kulminationspunkt ... se »Lagman Bengt» hur beskäftigt han kilar mellan borden: det var någon som ropade:

— Salta biten!

”Ett femtioöres-ställe”.

Regnet smattrar på rutan, står som spön i backen och är nära att dränka hufvudstaden. Menniskorna bära regnet med sig, känna anlag till förkylning, och skaka himlens tårar utaf sig, som våta hundar. Största delen äro nog lyckliga att ha ett hem och veta hvar en bädd väntar dem; men de finnas också, som icke veta detta. Samhällets dunkla »friherrekrona» pryder de kisfigurerna. De smyga villrådigt framåt i grändernas djupa mörker. Minnet af ett drägligare fordom och vetskapen om ett uselt nu uppta deras tankar och göra dem sällskap. Det var icke så dåligt en gång, en del af dem har till och med sett bättre dagar, fast de nu... nåja, hungrig — husvill, det är ju dagligt bröd. — Att finna tak öfver hufvudet, är ju hufvudsaken fast det är en svår sak. Hos många blir detta likväl endast ett önskningsmål; andra få slutligen efter mycket grubblande och trafvande nattlogi. Med dessa följa vi.

I gränden lyser en liten lykta öfver en port i götisk stil och några till hälften bortnötta röda bokstäfver tyda på att här finnes »rum för resande», som det heter. Luckorna äro skrufvade för nedra bottens fönster och den rostiga och krokiga klocksträngen hänger som en husvills bön utanför porten och klänger sig uppför den sneda väggen för att med sitt bräckta ljud nå den förstockade pigans öra. Hvad det dröjer länge innan någon kommer och öppnar; hvad rännstens utkastade afskräde

stinker och hvad regnet tränger igenom hvarje tråd. Hu då! Hvad jag är trött, näst döden är sömnen det bästa. —

Några i konturerna taggiga skuggor skymta förbi.

— Hörr'u du, hvar skall du vräka dig i natt? säger den ene, viker upp rockkragen och sneglar åt hotellskylten.

— Jag? I helfvete får jag ligga någonstans. I Upsala var jag »öfverliggare», men ser du här är jag »utelliggare».

— Kom, så gå vi till Zinckens dam, der är det billigast och mest ogeneradt, också luktar det inte »gris», som det gör på sätena på kyrkogården.

— Ja, du har rätt, ifylde den andra och lät en ström af bränvin beledsaga orden, vår lilla lägenhet i Hornskroken är bäst.

Figurerna försvunno. En svafvelgul strimma från en öppnad port föll på stenläggningen, en ruskig figur halkade in och en jernbeslagen port och ett rasslande lås födde husradens eko.

Nu var han inne. Det var på ett »femtioöres-ställe».

En och två trappor upp var det dyrare, der bodde det bättre folk. Der bodde det »resande» i rumsnästena, resande som reste mellan poliskammaren och krogen och åtskilliga andra bättre ställen. Der bodde hotellets »adel», som försvann i en spiraltrappa, men så högt tordes han icke gå i sina pretentioner. Han höll sig dernere.

En dåsig och rödögd piga, som bar en ergig ljusstake i sin hand, hväste fram något om en ledig säng, tog emot femtioöringen eller »beväringen» som den också kallades (det var ju en half s. k. »krigare») och hasade sig ut.

Det var ett stort kök han stod i. Det var så välbekant allting der. Det var rått och kallt derinne och väggarne hade icke ens så mycket som tapeter en gång. De enda prydnader, som voro till finnandes, voro stora

jernkrokar, hvilka sågo ut som galgar, slagne i vägg öfver de sofvandes sängar. Men om de voro för de olycklige att hänga sina kläder eller sig sjelfve på, det var icke så godt att veta. Ett skynke delade köket i två hälfter, och den ena af dessa var ytterligare delad i tvänne sådana af ett solkigt skynke. På ena sidan om detta låg den piga och sof, som icke hade nattvakten. På den andra stodo tre sängar, den ena utmed skynket som delade rummet midt itu, de andra två tätt intill den förra, men utmed fönstret och väggen. Utanför den tygvägg, som skar rummet i två delar, stod en trasig skinnsoffa, på hvilken den vakthafvande pigan, då hon icke var upptagen, brukade hvila sin kropp mellan ringningarne och dunkningarne på porten. För öfrigt bestod möblemanget af en halshuggen karafin, en rankig komod och ett par halta stolar. En spräckt spegel, i hvars yta ens ansigte såg ganska trekantigt ut och en kam som tycktes vara rätt ålderstigen, när den endast hade några få tänder kvar, fulländade prakten på »femtioöresstället».

I sängarne ligga åtskilliga mindre inbjudande figurer. Se på henne t. ex. som lutar sina fyllrosor i den halmstoppade långdynans solkiga och liksom om den haft blodiga kopper, prickiga säckväfnad. Om dagarne säljer »frun» blommor och frukt men lefver på bränvin; om nätterna existerar hon här bland gatans och nödens frinnade barn.

Der ligger en i blåskjorta och skubbar sin tillvaro mot sängkanten. Bonden, som tyckte att det var så billigt och utaf misstag kom att bo här, märker inte att han kommit in i en ulfvahjord, förr än dagljuset upplyser rummet och äfven honom och omgifningen. Gumman sofver ljuft som i ett Arkadien vid sin mans sida, hon tycker endast att myggen sticks väl mycket i Arkadien. Den sängen kostar 1 kr., ty det är för två på ett femtio-

öresställe. Slutligen hitta vi en full snickargesäll, som har varit ute och festat på sin fästmöns namnsdag, liggande med uppknäppt väst och halfafdragna stöfletter å den ofvan omnämnda skinnsoffan. Janne Pettersson hittar inte hem i qväll och därför förekommer han på »femtioöresstället».

När morgonsolen stiger upp, då stiga äfven individerna som befolka detta ställe upp för att ute i lifvet skära nya lagrar som medborgare i ett väl ordnad och utmärkt samhälle.

— Hvart ska' du gå? säger en som går ut från femtioöresstället.

— Jag? Det rör dig inte. För resten ska' jag läsa Dagbladet och se om några ha förlorat något för då ska' jag ut och hitta.

— Hörru du, säger den andra, du har förlorat en knapp; derpå spottar han åt hans väst och säger, — men der har du en.

Det var morgonkonversation utanför ett »femtioöresställe».

I löfmarknaden.

— Så är det då åter midsommar, naturen är fullvuxen, milda zefirer dansa fram öfver nejden, sol, grönska, blomdoft, fågelsång, poesi i hvarje vrå; — och dessa ljusa, härliga sommarnätter, då man så lätt glömmer sig kvar på ett säte — när man är utan rum och pengar förstås! — dessa förtjusande nätter, som knappt göra något af brott i den nordiska sommardagen — åh, hvad det är skönt — det är en härlig tid — — —!

Denna lyriska utgjutelse tog form i en hjerna, som tillhörde en sangvinisk och poetisk individ, hvilken, iförd en tämligen illa medfaren sommarkostym, till färgen ej olik lungmos, stod och hängde mot Riddarholmsbrons jernräck, kastande en öfverlägsen blick på marknadslifvet der nedanför.

— O, du ljufva barndomstid med dina oskyldiga lekar, din trolska poesi! suckade han och fördjupade det lilla som syntes af hans luktorgan i en blårandig näsduk.

Stånden reste sig der nere vid kanalen i ett brokigt virrvarr à la zigenarläger och »ståndspersonernas» samt »stånddrabanternas» smutsiga, svettiga och oaptitliga, mer och mindre kristliga eller semitiska drag, logo som otvättade »vårlökar» under de slokiga segeldukstaken. Dammet rördes upp i högan sky af tusental beskäftiga fötter och steg utan vidare in i människobarnens näsor och munnar, solen brände gassande hett och milda himmelska toner, i ljuf harmoni frambringade ur drag- och munharmonikor, lergökar, trumpeter, trummor, hvisselpipor, blåsor, skallror

och andra skärande »tjutinstrument», fylde örhinnorna med fasa och förfäran — ja, man var färdig att löpa bort ifrån detta helvetiska larm.

— Skrek du inte nog i vaggan utan du ska' väsnas nu me'! yttrade en arbetare i föga vänlig ton till sin förhoppningsfulle son, som med musikalisk entusiasm och med otrolig ihärdighet samtidigt trakterade en ömkligt tjutande blåsa och en skärande hvisselpipa.

Den unge musikern in spe tittar ogillande på sin kritiske herr pappa och låter derpå höra en ilsken afgrundskonsert ur sina instrument.

— Hva' köstar kammen? frågar en, hvars tungomål röjer honom. Tjugufem öre! Då ska' ja' försöka först, vet ja.

Han sätter kammen i det stripiga och tjocka håret och i detsamma ramla tänderna ur hufvudverktyget.

— Den dög inte! säger han och vill gå.

— Nehej, han ska' betala först!

— Hä? Betala en tocken der räfsa, som inte håller å ta i; nä si de' blir ingenting åf de! Ja' ville bara profva, si!

— Betala, menniska! hväser frun andfådd af ilska. Jaså, han ville bara profva, han, hä? Då kan han ju också gå bort och profva ölet derborta, hä — men tror han det lyckas? Jo, om morgnarne. Nej, sir han, den gubben går inte; han känner inte fru Malmrot hör jag! Ja' ska' lära gunstig herrn betala, hva' säger han om det, hvasa? Hon sätter händerna i de feta sidorna och är ståndaktig i sin fordran.

En polis kom, karlen *måste* betala, fast han svor mellan tänderna och så gick han sin väg med sin tandlösa kam.

Se, der springer tappen med en smäll ur öltunnan och mutter Hebe, klotrund som ett fastage, är nära att

fara framstupa i förskräckelsen. Men så rusar hon fram och sätter sin knubbiga hand för hålet under det hon i falsett skriker:

— Ta' hit tappen, tappen, tappen! 'Tocke' elände har ja' väl allri sitt.

Och der brast ett snöre — fyrtio gummiballonger, röda och blå, gingo till väders. Detta var ett extranöje, tusentals näsor riktades uppåt och alla följde med intresse ballongernas färd i högre rymder — alla utom en, som följde dem med saknad, och det var han som nu stod och höll det afslitna snöret i handen. Adjö, sa' lilla Lotten. Sur förtjenst!

Ack, Rubens, här fins figurer, värdiga att återgifvas af en pensel som din. Våra egna målare — ja, de hemta sina motiv antingen från Frankrike eller från fantasien. Sverige är för simpelt, det är icke *en vogue*.

Så småningom försvinner en efter annan och snart sänker sig skymningens slöja öfver Mälardrottningen och utplånar spåren af den lilla bit verkligt folklif, som ännu kallas *löfmarknaden*.

I flyttningstid.

Stockholmarne äro ett oroligt slägte.

De flytta in på ett håll, men så äro de nyfikna, när de ha bodt der ett år, att se hur andra ha det och desse äro också i sin tur nyfikna; alltid har hvar och en på sitt håll något att klaga öfver, och så — byta de lägenheter, rum och lokaler. Och olägenheter med för resten.

Den ene hade så förbannadt kallt i vinter och så flyttar han och får en svärm råttor som inneboende i stället. Men de värma inte, ty de underhålla i stället ventilationen genom lönngångar och hål i skrubbar och vrår bakom kakelugnar, i trossbottnar och paneler. Så har man alltid på det viset fått en ny olägenhet i sin nya lägenhet. Derfor bär det af till en »annan marknad» när kontraktet är ute, och på så vis har en äkta, veritabel Stockholmare, som följer med sin tid och inte vill vanslägtas — innan han flyttar in i jordvåningen — på kyrkogården — så godt som bodt i hvarje hus och vid hvarje gata i Birgers stad.

Sunda förnuftet säger visserligen: hvarför vill den ene flytta in, när den andre flyttar derifrån, just därför, att det finnes någon olägenhet, som den ene, lika litet som den andre, kan finna sig i? Ja, det är märkvärdigt! Men det kan också i inte ringa grad tillskrifvas de praktiska och i allo hederliga husvärdarne, hvilka på det »omsorgsfullaste» dölja sina och husens fel. Det skall bli ett riktigt »englalif» der, försäkra de, allt är arrangeradt för att fylla pretentionerna derpå. Filantropiska som de äro,

vilja de inte tala om fel och brister i allmänhet (bara de få hyran »hederligt») och allra minst om dem som vidlåda döda ting, som byggnader, målare- och kakelugns-makar-experiment, snickar-resultat och tapetserar-gerningar. Vid flyttningen äro alltid husen och rummen så bra, så bra, fast de afflyttandes ögon tyckes säga motsatsen till de inflyttande olyckliga offren och diaboliskt jubla: ni bli lurade! Och så orätt ha de väl inte heller. Så går det hvar och en i viss tur, om man kan kalla det för — tur... Och saken är äfven den, Stockholmare är ett lättsinnigt barn, som lefver på hoppet och först med tiden och af skadan blir vis, och därför resonnerar han som så i sitt glada temperament, precis som i den kända kupletten: »jag är här, jag är der, öfverallt hvar jag är, viker sorg och besvär», och så flyttar han och flyttar beständigt.

Det är i flyttningstid.

Septembersolen går och lägger sig tidigare till hvila der bakom vågsvallet och kastar i »ett ljusare ögonblick» en glödande afskedskyss på kyrktorns spiror och kors. Oktoberdagen står för dörren. Fåglarne ha flyttat till varmare länder. Naturen håller på att lägga sin gröna kappa. Träd och buskar ha fått gulsot och en del blad ha till och med fått en anstrykning af blodstensmalm i färgen, de äro röda, högröda som republikaner och oppo-nera sig mot den lifsfattiga årstidens grå tyranni.

Menniskan vill inte vara sämre hon än fåglaskaran och så rör man på sina penater.

Som plumpapper har man nu i ett års tid sugit fukten i sig i det nya huset med de vackra karyatiderna och kolonnaderna på, deruppe på Östermalm, men nu kan någon annan få ta vid och också få sig litet lungsot att dra på på gamla dagar. Gamla hus äro onekligen bättre, ty der på sin höjd röker det endast in, så att

man ser ut som om man utöfvade sotareyrket, men det »går bort i tvätten», och så får man möjligen sällskap af kackerlackor i köket, men de äro så läraktiga djur, så dem kan man kanske dressera och inskränka till en viss plats ikring spiseln, der man hoppas att de frusna kreaturen skola bli litet »vidbrända». Falla de då inte i maten, så genera de ju inte så mycket, som man vid första påseendet skulle tro.

Rustvagnen rullar i väg, med familjeporträtten i olja visande »sura» miner (men det regnar också så mycket på dem) placerade på höjden af sin tillvaro mot en sänggafvel, insvepta i flor. Det är »sorgligt» att bli »skjut-sade» på det der viset, tycka de gamla allvarliga, stadiga, aflidna människorna, och »ställas ut» till allmänt beki-kande af gatpubliken; men de äro också så »ömtåliga» så. Lavoiren, som alltid är »kommod» utaf sig, har »satt» sig i soffan och sjunkit ned bland kuddar och bolstrar för att den inte skall föra »oljud» och »stöta sig» med det generade innehållet; och stolar och bord ha ogeneradt »vändt benen i vädret». En emma bär en vaggå fylld med toilett saker i sitt sköte och har en samling blomkrukor i majolika vid sina fötter. Nattduksbordet har »dukat under» för några säckar gångkläder, som också »ä' ute och åker»; och köksattiraljen, hvilken man stuckit in i hinkar och baljor, precis som andra brandredskap och vapen, visar en och annan »mörk» panna och lyser med en och annan blankskurad kopparkastrull, som tvättas ännu renare i regnvädret. Glas och porslin har man »stufvat» i ett hörn bredvid den inkokta sylten och frukten, och böckerna i det låsta bokskåpet titta precis som lärde genom glaset och undra om inte himlen snart skall »hålla opp»; att fruntimmerna anse det vara »uppehållsväder», fästa sig de »inbundne» klassikerna inte vid.

Spegeln längst upp i vagnens bakdel uppfattar med

sitt qvicksilfver det humoristiska i »ställningar och förhållanden» och återger det med diplomatisk noggrannhet.

Förnedrad, dinglande på en stång, bäres takprydningen från förmaket, dess »glansperiod» är emellertid nu förbi under flyttningen, dock hoppas den på en »ljus framtid» på nästa ställe; ljuskronans glas klinga under tiden oupphörligt mot hvarandra som dryckesbröder, de der äro vana att *bäras* hem. »Kling, klang, ding, däng, ljuder det som en flyttningmarsch på glasharmonika ur »kronjuvelerna» här.

— Vid glasens klang, förstår'u, smakar de bra, gubbar? ropar en rödhårig gatpojke i beväringåldern och ser med en försmädlig min på de der två, som äro i »kronans» tjänst.

— Kom me' till 16 och vänta till jag kommer ner, så ska' du få dig en »kronärtskocka», så att du inte gapar mer, blef svaret och så skrattade de allesammans så att det regnade i mun' på dem.

Der forslas ett fattigmöblemang med hustru, barn och blomkrukor på lasset och gamla väggklockan, rakspegeln, Luther och Carl XV i deras händer.

Der kommer ungarlen med boksamlingen, ljusstaken, löskragen och urnyckeln smygande, han synes tydligen litet generad öfver att sjelf behöfva knoga möblemanget till sitt nya 12 kr. »fynd» borta hos det människovänliga folket vid Reparbangatan. Dock allting har en öfvergång, och det har hans rum också, så inte behöfver han svälta ihjäl i ensamhet. Värdfolket har sju barn, hvaraf sex kunna gå; det sjunde skriker för tänder, men det går öfver med tiden. Och dessutom har han inte långt till Konradsberg. Han har det något bra han!

»Sakförare» med olika mål, hoc est stadsbud korsagatorna å »dragande kall» och »brokikaren», som stått

och tittat efter förtjensten, har ändtligen funnit densamma. Det är ju i flyttningstid. Förtjensten är allmän i samhället och folket eger den största, det råar mest . . .

En stor del individer sätter in litet på »banken», men det är inte penningar; det är bara husgeråd, kläder och möbler, som man sätter in på »pantbanken», man behöver litet till hyran. Der är det packfullt med människor, der granskas och värderas »gamla bekanta», bylten och knyten, korgar och bagage, der skrivas persedlarne, som man med möda fått derifrån under kvartalet, på nytt in. Nu ha de åter kommit tillbaka, litet mera nötta förstäs än sist och betingande mindre, men i alla fall, de äro som hemma der, de veta så väl hvar de bli placerade, de veta så väl hvar de få ligga.

Det går en ström af »sedlar» prasslande genom hopen, »banksedlar» i dubbel bemärkelse, och en ljusning af glädje och bitterhet sprider sig öfver tärda anleten och upplyser den mörka massan. Nu får man bo kvar — för den här gången åtminstone.

I gränden stå några figurer i höstkylan, hvilka se ut att fundera på tomtköp eller husspekulationer, några fria samhällsmedlemmar, som nu liksom den öfriga delen af året flytta från port till port, från uthus till uthus och från tull till tull, allt efter som polisen får »korn» på dem. De veta inte hvad hyra vill säga. Bo de någon gång inne, så är det i fängelset eller hos polisen.

De se ut som om de skulle ha studerat »Hyreslistan» mycket noga, men ingenting passade för dem.

En viss sorts litteratur går, och har så godt som blifvit litet demokratisk, den *går* så att man ser det. Det är »Dagbladet» (Stockholms) och »Hyreslistan», hvilka sticka fram öfver allt, ur väskor och rockfickor, korgar och bråte och som skrynklas mellan fina och grofva

händer och äro så intressanta, och läsas i hvarje gat-
hörn och på hvarje säte och hvart än blicken far.

Rörelse, folkrörelse!

»Det är det Stockholm som går», går under en feber-
aktig ifver lidande af bostadsepidemi.

Den ene »vräker sig» och den andre blir »vräkt» —
i flyttningstid.

Aposteln och hans samtida.

»Många andar äro utgångne i verdene. Kråkor, skator, kramsfåglar, papegojor ha vi nog. Men — dufvan, hvar är hon?»

Jakob Bengtsson.

Står han icke der under Tornbergs klocka och bjuder ut sina skrifter? Jo, mycket riktigt. Jag känner igen den välbekanta s. k. prestöfverrocken och den höga i rödbrunt och grönt skiftande hatten, som ser åtskilligt luggsliten ut. Men så har den också varit utsatt för alla himlens väder, oaktadt dess illustre egare alltid bär en paraply under armen. Förmodligen såsom ett slags ersättning för den beryktade ankarstocken, hvilken mannen i forna dagar bar, troligen för att gifva sin »sydländska» börd tillkänna. Alla som gå förbi hejdar han och sticker dem ett litet häfte under näsan, beledsagande denna åtbörd med ett ändlöst och flytande svall af rekommenderande kommentarier. Hör hur det låter skorrande:

— Ska' herrn köpa verserna om Kristi Evangelina af skånska presten, pastor Bengtsson. Si, jag är pastor Bengtsson. Jag är sjelf författare, förläggare och försäljare. Si det är alldeles nya verser, som ä' mycket bra, och alla de som ha köpt, tycka mycket om dem.

Nu följer en hel kaskad af filosofiska och teologiska förklaringar, af hvilka åhöraren begriper nätt och jemt så mycket, att talaren hyllar Boströms filosofi, men föraktar Darwin och hans teori om människornas härstamning från aporna. Resten är för åhöraren hebreiska.

Han är verkligen en apostel denne expastor, ty han predikar och lär på gatorna och torgen, allt under det

han pläderar för sitt litterära »Geschäft». Folk skockar sig omkring honom och rättvisans tjänare kasta sneda blickar på honom. De känna honom, och han känner dem.

— *Att kvinnor löpa ute på gatorna och sälja sin kropp, säger han då med en ton af djup förtrytelse under det han kastar en blick på »nattfjärilarne» som fladdra gata upp och gata ned, det bryr polisen sig ingenting om, det få de göra; men när en prestman som jag håller till salu Guds ord, »det skrifvet är till bättring alla dem som tro», det vill man förhindra. Jag är säker på, att om vår herre och mästare än en gång kom hit ned till jorden och ville predika sitt evangelium, som nu egentligen betyder ett ljust och gladt bådskap, så skulle polisen ta honom inom åtta dar och sätta honom på Rindön som försvarslös. Der se vi hur den snöda verlden är med sina orättvisa menliga lagar. — — Ska' det vara verser om Kristi Evangelina af skånska presten, pastor Bengtsson? Alldeles nya och utmärkta verser! Si jag är past — — Jaså herrn har köpt dem förut! Ursäkta! Si det är alldeles omöjligt att känna igen alla dem som köpa af mig, — nå, var herrn nöjd?*

En ljusning synes i den sluga blicken och ett leende krusade läpparne under det mörka Petruskägget.

Nu uppträder på skådeplatsen en liten blanksliten helskägig företeelse i kastorhatt, bärande äfven han en packe »skrifter» under armen, men ej som den andres förevigade i trycksvärta, utan helt enkelt handskrifna. Han mäter aposteln med en öfverlägsen blick och mumlar: »charlatan»!

• — Ska' det vara verserna om — — säger aposteln enligt gammal vana.

— Bjud icke slikt åt mig, säger den blankslitne i högtidlig ton. Vet ni ej, hvem ni har framför er, herre? Jag är skaldekungen, Sveriges enda skaldekung, sedan

Tegnér och Franzén äro döda. Min dikt, »Gudakungens ära», är makalös och utan motstycke i litteraturen; vet ni hvad det vill säga, herre? Den är bara några blad, men kostar 1,50; det är värde i den, förstår herrn, och så får man min egen stil på köpet, ett verkligt rampris.

— Hör min gode man, skorrar aposteln och ler välvilligt mot Apollobrodern, han är bestämdt inte riktigt klar i hufvudet.

— Hvad! Det vågar ni säga till mig, skaldekungen, utropar den andre och förtrytelsens rodnad färgar hans bleka kinder. Förmätne dödlige! Men vet ni hvad, min herre! Är någon tokig, så är det ni, och er Evangelina med!

— Ts! säger aposteln i mild och faderlig ton. Vreden är en stor synd, en dödssynd, en af de sju som Eugène Sue beskriver!

— Tala icke till mig om sådana charlataner, svarar skaldekungen föraktligt; men vill ni köpa min »Gudakungens ära»? Det är annat det, kostar bara 1,50.

Aposteln nedlåter sig icke att lägga märke till skaldekungens sista ord, utan svarar med ögat fäst på ett par à la mode klädda fruntimmer:

— Ni äro då åtminstone förståndige i det fallet, att ni inte klär eder som de liljorna på franska och fryser på svenska! Ska' det inte vara Evangelina? Jag har sjelf författat den, det är utmärkt vers, formfulländad — och så får ni se, hur folk har två samveten. Si biskop Bring har skaffat ett till, utom det gamla vanliga, som ingen menniska lyssnar till, och si biskop Björck, han som lät läsa en missdådares psalm öfver skalden Wadman, han har samveten in legio, ty de äro många. Det har för resten alla den snöda verldens barn; si det är så beqvämt att ha något samvete att krypa undan i, då de anklagas

af det ordinarie, för si hela samhället är sjukt. De göra icke som filosofen Boström, som brandförsäkrade sig innan han dog, ty han var inte säker på, om det fanns ett gehenna och hur det var der. Ja, det kan ni läsa i hans bok »om helvetesläran», den kostar bara 50 öre. — Ska' herrn verkligen inte ha Evangelina, af skånska presten, pastor Bengtsson? Si, jag är pastor Bengtsson.

Der stodo de båda store af verlden misskända, utsträckande hvar sin bokhög som vapen mot hvarandra och mönstrande hvarandra med kritiska blickar.

Hvem är det som kommer der med stora steg och som i förbifarten kastar en öfverlägsen och tillintetgörande blick på de begge Apollosönerne under Tornbergs klocka?

Jo, det är ju snillet, skalden och reseskildraren Chronwall, en djerf ande, en Titan, som orädd stormat diktens olymp, som i vitter tornering kullkastat rimmets och meters skrankor och som till och med kunnat göra det orimliga, att förtjena på sin poesi och realisera allt i en liten villa i hufvudstadens omnejd.

Han ler, ty *hans* böcker äro slutsålda, för hans själs öga hägrar blott en villa, men han är nöjd och vet, att han ej kommit på villospar, som de andra skalderna, i striden för lyckan.

Skaldekonungens »eldiga, gudagnistrande» öga följer den förbigående med en föraktfull blick, och han, som står der ett stycke ifrån, en Hamlet till själen, och ser allt, sänker mungiporna till ett filosofiskt löje. Det är ingen annan än den store »profeten» Berggren, andeskådaren, siaren, som härom sistens förutspådde verldens undergång.

— O, I skriftlärde och fariseer, mumlade han, I skrymtare! Himmelens skepelse kunnen I bepröfva; hvi pröfven I då inte denna tiden! I veten icke, att tiden är förliden

och aftonen tillstundar; o, I stoftgrand här i gruset! Dermed spottar han helt realistiskt ned trottoaren.

Man skulle kunna slå ihop denna fyrväpling, aposteln och hans samtida, till en upplaga i västficksformat och kalla dem *siare och skalder*. Det vore betecknande för denna falang, som upptagit den Eliasmantel, som fallit från de hädangångne Bjuggs, Bagers och vaktmästar Beckmans skuldror.

De kasta sina blickar uppåt Regeringsgatan och skåda der en nattlig wy, en kolossal figur, som skrider fram med värdiga Lunkentuss-steg. Det är en annan af apostelns samtida, men tillhörande den materialistiska riktningen.

En ruggig hatt höljer den nye Sesemans hufvud, och ett par små, tillspetsade mustacher, liknande de yttersta spetsarne af ett par svalvingar, sitta som fastklistrade — hvem vet om de ej äro det! — på det med alla den burleska komikens jubeluttryck tillyxade ansigtet. Han öppnar rocken något litet och stjernorna blinka från frackslaget.

— Säg mitt namn, du fruktansvärde? Det är ju Sesemans efterföljare, den filantropiske, monomaniske professorn och riddaren, känd så långt Norräna-tunga talas — och litet till.

Han kommer tydligen från »Hamburger Börs». Smörgåsbordet leker honom i hågen.

Men hvadan denna dystra, pessimistiska min? Hvad har händt? Har han fått ett nytt kapitel att fläta in i sin pino- och lidandes-historia?

— Det är oförskämdt! mumlar han och plirar med sina grågröna ögonspringor på auktoriteten Boije, som i sin »hvita högtidsskrud» och med stukad hatt på öronen röker sin pipa med äkta filosofiskt lugn och gnäller åt den store matematikern:

— Fäderneslandet!

— Dra för tusan! blir svaret.

Profeten spetsar öronen, ger trottoaren ett nytt »glatt lag» och tänker helt visst på sentensen: »Ingen är profet i sitt eget fädernesland».

Men hvad har händt professorn?

Jo, fatalt är det. »Die schönen Tage in Aranjuez, sie sind vorüber!» Han har hittills plägat att hvarje middag äta sig »billigt» mätt, uteslutande på smörgåsbord, men i dag har han gjort ett sorgligt rön, som ej går in i principerna för hans bokhålleri. Då han ätit och skulle betala sin vanliga smörgåsbordspenning »för middag», blef han genom ett plakat på väggen obehagligt upplyst om, att »smörgåsbord», som det stod på plakatet, »kostar 50 öre, utom för herr professorn och riddaren, för hvilken det kostar 1 krona».

Professorn går nu upptänd af helig vrede och grubblar på hvar han hädanefter skall slå ned.

— Ska' herrn ha' Aftonbladet? säger Boije åt en recensent.

— Nej, svarar tidningsmannen lakoniskt.

— Hi-hi! Oss »tidningsutgivare» emellan, är det allt en billig tidning, säger kolportören förtroligt, drar ett bloss på sin pipa, och under det han gnolar på en aria ur »Den vilseförda» sticker han bladet i den på magen hängande skinnväskan, på skämt kallad för »magsäcken». Han kastar en förstulen och trånande blick på Smiths cigarrbutik och en lätt suck höjer hans bröst.

Boije är en underlig figur, nästan alltid tillfinnandes på Gustaf Adolfs torg med sina tidningar, såväl dag som natt. När han sofver är en gåta, liksom så mycket annat af hans lif.

Oersättlig är han emellertid för hufvudstadspressen, utan honom »går den ej», och skulle han därför mycket väl kunnat kallas »räddningsbojen» vid operan. Der studerar han folklifvet och umgås med sina egna filosofiska

tankar. Det påstås för öfrigt, att han också har en och annan tanke, om hvilken man kan säga, »skalden vet det, Freja vet det, och I som älsken, I veten det I».

— Aftonbladet, Allehanda, Nisse, Kasper, Figaro! ropar han.

»Skaldekonungen» går och aposteln höjer åter sin stämma:

— Verserna om Kristi Evangelina af skånske presten. pastor Bengtsson, si jag är pastor Bengtsson, jag!

Han tyckes ännu tvifla på sin popularitet; och i samma vefva höres:

— *Si språkförmåga, tankeförmåga, förnuft, samvete, gudsmedvetande är det isynnerhet som höjer himlaskådande människor öfver jordbegäpande djur. — Ska' det vara Evangelina? Si det är min himmelska brud.*

Flanören.

Det är midsommardagen.

En massa lustbåtar ha i olika riktningar plöjt mälarevågen och ett tiotal af dessa ha, flaggbeprydda och under musik, landat vid den lilla täcka staden Mariefred.

Aftonsolen tömmer ymnigt sitt guld öfver det glada brokiga människovimlet der i stad och omnejd; men lifligast är detta i den lilla parterren nere vid den nu spegelblanka fjärden.

Der är öfverfullt med folk, alla bord upptagna. Der drickes och skämtas, der pratas och skrattas, der njutes. Det är ett sorl i den annars tysta staden, som om en myggsvärm dansade om der. Luften tyckes ha lungor.

Såg du den der ljusa klädningen och de der blonda mustacherna? Äro de der två också här? Det är en hel historia om dem.

Så sublimt det gamla slottet ter sig just i denna dager med vatten och grönska till ram. En sådan storartad byggnad — den gör en ovilkorligt stämd för saga och sång...

En målarakademiens mössa drogs dervid i entusiasmen ännu mera på sned.

Se han der i linnekläderna och halmhatten, han med ansigte som en höstsol, han som ligger der borta på gräsmattan och betraktar viken? Nyss gick han mellan borden och betraktade allt, både människor och varor. Han såg så vemodsfullt på de dukade borden. Har du sett, att folk som äro hungriga ha gapande ögon? Det är som en

längtan efter mat hos individen låge i ögat och ville sluka allt. Man säger, att ögat är själens spegel, men det är också magens. Se på honom i halmhatten; der har du ett exempel. Han såg ut som om han skulle vilja äta upp hela restaurationen och restaurera sig sjelf. Han såg så pank och ynkelig ut på samma gång, men ändå skrattade han oupphörligt och visade en svart maskäten tandrad med stora brescher i. Kan just undra hvem det är?

Han har sjelf för några timmar sedan talt om för en som han kom i samspråk med och som bjöd honom på öl, att han heter Lönngren, läste på »filn» några år i »Upsis», men att sexorna voro för dyra och att han »filade» mera på »gurgeltorget» — att han är en glad själ, rentier — att han gör ingenting och lefver på pengar.

En stund förut var han inne i hotellköket och prutade sig till två påbredda smörgåsar med salt kött, och kurtiserade köksan i förbifarten. Kärleken förmår allt, skrattade han och gick sin väg.

En person, som han kände igen och tyckte sig ha varit tillsammans med en gång, nickade han åt och denne fick i förbifarten höra:

— Jag är här, jag är der, öfverallt hvar jag är viker sorg och besvär. Säger herrn punsch? Hvasa?

Nu låg han i gräset och sken som en juvel — en skön kunde vi tillägga — och gjorde sina betraktelser öfver ett och annat.

Sedan syntes han i fören på en af båtarne med uppslagen rock stå och hålla tal, göra en massa upptåg och med sin maskätna komik muntra hela det lustresande sällskapet.

Sedan försvann han i Stockholmsvimlet, men dök åter upp på alla möjliga och omöjliga ställen. Bygdes ett nytt hus såg man honom alltid med händerna i byxfickan

stå och bedöma detta, han såg ut både som arkitekt och spekulant. Var det folksamling eller dylikt, så nog fann man honom i högen och hörde honom med spräckt stämma till allmän förnöjelse, sedan orsaken till skockningen var undanröjd, i ett humoristiskt bångmål roande afsluta skådespelet. Öfverallt, på alla promenader och vägar, vid alla tillfällen och tider strök han fram, grinande åt alla och tagande uppmärksamheten i anspråk.

En dag på våren funno vi honom skinande som alltid stå i en bokhandel i Borås och skämta öfver reselektyren och särskildt öfver Baedecker.

Sådana stympare, menade han, sådana tragiska rese-skildrare. Jag skulle ge ut mina iakttagelser och berättelser öfver orter och lifsföreteelser, det blefve mycket roligare och tillförlitligare. Ingen kassa, ingen packning, inga sådana der bagateller, ser ändå allting. Öfverallt reser jag fritt, öfverallt blir jag bjuden och gladt emottagen, öfverallt flanerar jag och filosoferar.

Jag kilar t. ex. till Stockholm och lefver högt — jag »kinesar» hos tornväktaren i Katarina kyrka, en gammal skolkamrat, och hjälper honom att »tuta». Pang! så härjar jag öfver till Vesterås och lefver litet röfvere med vännerna der; då blir det supning och supéer af, man blir så glad att få se mig. Så kuskar jag i väg åt ett annat håll, och lika dant är det der. Till Upsala far jag ibland och ser efter om de läsa ordentligt. Ja, jag gör så der en titt några gånger om året och upplifvar på »Lunkan» med forna kamrater gamla minnen. Och rätt som det är skuddar jag på Kongens Nytorv Sveriges »heliga jord» från mina fötter och tar reda på om det är något nytt se'n sist i det gemytliga Köbenhavn. Frankrike och Tyskland ha också sett min hederliga fysionomi. Nu är jag ta mig tusan i Borås igen, här är jag född och mor min rår om två hus — det är gentilt — och jag har icke

ett »dugg», men lika glad är jag ändå. Hvad tjenar det till att vara ledsen.

Släkten vill att jag ska bli affärskar, men det går inte. Jag hjälper min mamma att kassera in hyrorna så länge, men det börjar bli »trist» att vara i den här »hålan», och så ha de så dåliga toddar på f. d. »konstens tempel». Jag har gått här nu och varit »knalle» i tre månader, men nu går det icke längre. Jag får lof att kila ut och se på lifvet igen och muntra upp mig. I morgon ger jag mig i väg till Amerika och blir borstbindare, svinen äro så billiga der — det är ett framtidsland det, der är mycket att göra — och jag är ju bara trettioåtta år. Han slog till ett gällt skratt, men med detta trängde sig en tår i ögat.

Bakom dessa trettioåtta skymtade ett rosigt flickansigte — Gud vet hvar detta nu fanns, men i Sverige var det, det är säkert. Kanske var det icke så fritt, detta hans hjerta, detta ytliga sinne, från något djupare i känslöväg, hvem vet? — men han saknade och har alltid saknat medel att gifta sig. Måhända hade tåren något med detta att göra.

— Adjö med er pojkar! *I am going, dou you understand?*

— Han visade den maskätna tandraden med brescherna i, slog hatten ned på öronen, en storartad gest avslutade meningen och rockens blankslitna ryggstycke glänste i dörren.

Han for till Amerika — och var försvunnen.

En fläckad vapensköld.

Han är af ädel familj, vacker som en dag, och fideikommissarie.

Ser en fideikommissarie ut på det viset? Drägten är ju illa tilltygad och hållningen frivol. Ligger adelskapet kanske i hjertat? Ja, hvem vet; det visar han icke. I ögat ligger endast ett nästan utbrunnet Vesuv af vilda passioner, kämpande i glöd med den halfslocknade cigarren i handen. Ett cyniskt, öfverlägset leende krusar hans läppar.

Hans förnäma slägtingar hålla starkt på riddarhusetiketten; han sjelf håller mera på flaskans etikett. Men båda äro de falska och tomma, menar han; den senares äkthet kan man dock lättare kontrollera — det kan man känna . . .

De sätta stort värde på hans pengar, men kasta bort honom sjelf såsom något värdelöst. De intressera sig obetydligt för hans person, och egna de honom en och annan tanke, är denna alltid förknippad med en behaglig erinran om ärfdabalken.

Hans manliga anhöriga äro på ett hästregemente, sjelf tycker han mer om åkdon och fördjupar sig gerna i förtroliga samtal med kusken och tömmer med honom en bägare på närmaste krog. Ibland åter söker han att med sin herkuliska kraft på ett slående sätt öfverbevisa kusken om inkonseqvensen i att betala.

Vi sågo honom i sällskap med en karmosinröd tandläkare och några andra ljusa figurer taga sig en tår på

tand. Frikostigt bjöd han laget på öl, men sjelf drack han toddy — öl är godt nog för plebejer. Och när läkaren, som haft den äran att bli bjuden på en cigarr, räckte ädlingen en påtänd stryksticka, slog denne med en föraktlig åtbörd stickan ur handen på honom och tände en ny. Här stack aristokraten fram, han ville ej ha »packet» att tacka för någonting. En annan gång sågo vi honom jemte ett annat klingande sköldemärke sitta i den kalla höstqvällen i den öde och sköflade sommaranläggningen, drickande — bara vatten, hvilket fenomen var nog att orsaka folksamling.

Bodde det manne något mera ädelt och rent under den fränstötande ytan? Var han kanske en medveten, dräpande satir på dårskapens och bördstolthetens marknad? »Han var en fläck på sin ätts vapensköld», sade man.

Från hotell Rydbergs trappa uttalade han en natt följande visdomsord. Åhörarne utgjordes af några nattens glada barn af begge könen:

— Medborgare!

Lyckan bär man inom sig sjelf; men lyckan är svår att bära för den som har ett gediget hufvud och en väderflöjel i hjertvapnet; — ni ska' veta, ociviliserade kannibaler, att väderflöjeln var under medeltiden gästfrihetens symbol. Lyckan är svår att bära för den som är lätt på foten — då tar man lätt öfverbalansen. Men den som har tomt hufvud och lätt fot samt är sig sjelf närmast och har försett sig med granithjerta, den håller balansen på midten — därför — —

— Tyst! röt en poliskonstapel och ryckte ned den moderne Demosthenes från hans marmorpedestal.

— Jag föraktar polismålen och älskar »bångmålet»: det är godt! fortsatte han och strök gatan sjelfsvåldigt fram, högljudt deklamerande:

— Ädla skuggor, vördade fäder!
Sveriges hjeltar och riddersmän!

Ibland, när det föll honom in, kunde han helt ogeneradt ta och kasta ut kälkborgarne från en källare och sedan skratta åt sin bedrift, eller, som fortsättning på nöjet, bulta om en gatans son i en romantisk månskensdager, eller också blåsa en modern opera på hvisselpipa.

För dylika bedrifter fick han ofta göra bekantskap med polismakten, hvilken i hans ögon var en stormakt, och under dess gästvänliga tak hade han mången »glad» stund.

— När jag dör, yttrade han en gång, kommer jag att sörjas som en dyrbar person af polisen och »tidningen», ty jag har skaffat dem åtskillig förtjenst, och hvad gör man icke för att göra godt. Sjelf går jag till efterverlden i sällskap med åkardrängar, tjufvar, mördare, munkbro-madamer, »flickor» och skojare; skön svit! Men hvad gör det! Vi äro ju alla småländingar inför vår Herre! Jag är fördomsfri, jag har krossat min vapensköld. För forskarens öga skall jag defilera i spetsen för packet. Det är narren, som leker med sitt tidevarf — — —

Ofta såg man honom komma dragande arm i arm med sin fästmö i rask marsch uppför de södra backarne. Det var icke en glädjens dotter han förde med sig, men det var icke heller den obefläckade dygdens och det rena allvarets — det var ett slags mellanting.

Ögat brann likgiltigt hos honom, hans ansigte uttryckte ett likgiltigt förakt för verlden, och hatten var tillbucklad.

Klädningstrasan med sin urblekta lyx slog kring hennes ben, glansen i hennes ljusblå öga och det hängifna uttrycket deri tydde på, att hon älskade att föraktas med honom. Hon knep hårdare om armen.

»Leben und leben lassen», var hans valspråk.

Han kom sent i säng, sent stod han upp igen, ingen sysselsättning hade han och så började han ronden kring stadens källare och gaf sitt uppträdande till pris åt det allmänna pratet.

Så länkade han sig fast vid glaset, ibland drog han folk till sig, ibland stötte han dem ifrån sig; han hade liksom magneten två poler, den karlen.

Men under alla förhållanden drack han sig rusig. Hvad vållade detta? Jag vet ej, men släkten tyckte han ej om.

Kärleken hade berusat honom en gång i lifvet, men det hade öfvergått i ett annat, och det ruset behöll han.

Det var en qväll, under en gången period på Rosenbad. Hans atletiska gestalt reste sig imponerande öfver de kringstående olyckskamraternas bräckliga figurer, en svart lock låg i pannan och mera glöd än vanligt i hans vackra, dämoniska öga. Detta mätte förtroligt krymplingarne vid hans sida och en skygg blick flög mot de kringstående borden. Då hörde vi honom med vibrerande stämma yttra:

— Jag är icke så förstörd, som mången tror; jag har bättre känslor jag med.

Han såg de kringsittandes spända uppmärksamhet och forskande miner, och likgiltigheten för ämnet hos sina s. k. vänner, i hvilkas tråkiga fysionomier han dessutom läste en viss fruktan att förlora honom, att förlora en broder, en wohlthäter.

— Ynkryggar, mumlade han, slog hatten på sned, hvisslade en glad stump och vände föraktligt sällskapet ryggen.

Han slöt dock ej med detta lif. Han hade ej styrka att dra sig ifrån kamraterna; dagen derpå, liksom alla andra dagar syntes han åter, liksom i tidningarne och polisen, i deras sällskap.

* * *

Vi stiga i sällskap med en exekutionsbetjent in i ett litet hus på norr.

Det är en sjuksäng som ter sig för vår blick, i den usla bädden finna vi en jättelik gestalt i yrsel och plågor. Ögat brinner hemskt, som om onda andar slogos om hans själ. Men bakom hufvudgården skymtar en ljusare figur och sträcker tvekande ut handen efter den förlorade sonen. Orördt står medikamentsförrådet på bordet, mat är bannlyst från rummet, endast konjaksflaskan gör tjenst.

Han tömmer afskedsskålen till lifvet och domnar bort.

Det är någon som blåser på lifslampan, den flämtar matt. Det är någon som fläktar med vingen på afgrunds-andarne derinne. Det ligger himmelsk morgonrodnad och segerglädje öfver den svalkande ängeln, en tår faller på den sjukes feberheta panna och andarne derinne sjunka ihop, förbrända i sig sjelfva. Ögat får ett fridfullt uttryck, en hand lägges på hjertat: det är kallt, striden är slut...

Ensam ligger den döde i rummet. Hvad har han vunnit? — en sorglig popularitet.

På hans graf å Nya kyrkogården restes ett präktigt marmormonument, och några krokodiltårar stå ristade i guld på stenen.

Men aristokraten hviskar: »der ligger en fläckad vapensköld!»

Poeten.

Poeten han rimmar från morgon till qväll för en slant
 Och tackar sin gud, att hans vers blir en smula bekant
 Bland glammade bröder, bland löjen och tårar
 Han skrattar åt vemodets bleknande dårar —
 Men nog blöder ett sår
 Och nog skimrar en tår
 Uti smyg.

John Tbg.

Långt uppe på norr på Rosengatan i ett litet rum
 tre trappor upp sitter en figur och funderar.

Ett blekt, fräknigt ansigte, ett par glasögon och en
 röd peruk karaktärisera honom.

Han är skämtare. De färglösa läpparne äro allvar-
 ligt och beslutsamt sammanpressade och ett drag af bitter-
 het spelar i mungiporna.

Han känner sig i en kritisk belägenhet.

Han har icke betalt hyran, värdinnan vill icke elda
 och kostymen är just ej af bästa slag. Middag är för
 honom en gäckande dröm, men han måste ha mat, ty
 han har icke mage — att vara hungrig längre, och han
 fryser.

Han känner livvets börda, då man ej har penningar:
 endast sådana öfverflödsartiklar, som hjerta och geni äro
 till för honom. Blicken far genom glasögat öfver det
 torftiga rummet — men det är ingenting att göra — allt
 är realiseradt . . .

— När man bor på Rosengatan, skall man väl flo-
 rera. — Ack ironi! — Ögat flyger mot rutan som ligger

inbäddad i så vackra »isblommor», och njuter en stund af deras skönhet.

När han sitter så der och filosoferar och studerar frostens botanik och så tänker på sin fästmö, då hägrar hennes skära bild fram mellan rosorna på fönstret och värmer honom.

— Jag vill locka guld ur sjelfva fattigdomen, tänker han, luften fryser och rimmar; jag kan också frysa och rimma, och så skrifver han ett poem, en vacker dikt eller rättare verklighet, som han kallade: »Poetens blomsterfröjd».

»Poetens blomsterfröjd» förvandlades också snart, om ej i guld, så i litet silfver, hvilket åter i Blanchs kafé på qvällen förvandlades till toddy.

Man glömde lifvets mödor och bekymmer i den krets, der han nu var. Man lefde för dagen, hade litet för ögonblicket, och nu tyckte han sig som en kung, som en Cræsus med sin inre rikedom. Hvad voro de andra, som sutto ikring, derute vid borden, mot honom: snygga gångkläder, själlösa figurer, endast penningar — brackor!

Han bytte idéer och tankar, han bytte dem med intelligens, med *själsfränder*, och eldad af drufvan gnistrade det ett helt fyrverkeri af qvickheter, glänsande tankar och sarkasmer, allt under den sprittande musiken. Det var annat det. Det var ett äkta litet Voltaires löje i »vrån».

En dryg herre, affärsman och gammal skolkamrat för resten, som han sammanträffade med, bemötte honom, då han en dag bad denne om ett litet ficklån, med en viss öfverlägsenhet, och lät med en sidoblick på hans medfarna klädsel honom förstå, att han icke ville ha med några sådana der »dekisfigurer» att göra. Han höjde dervid på axlarne, så att den fina rocken stramade.

Han fick emellertid svälja en bitter sanning.

— Det fins två sorters folk tillhörande den kategorien,

käre bror: Din *själ* är på dekis — det är icke min — och det är värre, adjö med dig!

En på flere håll, efter mycket prat och många löften »hopviggad» summa, förvandlad i fluida, gjorde honom sedan lycklig för några timmar, och han såg för sitt inre öga ett Miltons »förlorade paradys» växa upp i rosor med sol och doft, med morgon- och aftonrodnad på en gång.

Sedan hvilade han sin »dekisaparition» — på skämt, af antydda skäl, kallad för dekanus i det literära kollegiet — på en å bara golfvet, till skydd för rocken, utbredd svensk flagga.

— Jag är patriot, yttrade han gycklande till kamraten som han »kinesade» hos.

Det värmande täcket bestod af ett trasigt skynke och den mjuka hufvudkudden var en nattsäck, fylld med gamla clichéer.

— Jag är en illuster person, som hvilar på illustrationer, tröstade han sin äfven på golfvet liggande vän och drog en tyst suck.

Snart somnade han hårdt in med sitt rika inre och sina falska illusioner. Poeten drömde bort verkligheten.

”Julstök”.

Snön faller öfver staden, faller lätt och vit, som skulle himlens englar tappa litet af sina vingars dun på människorna för att göra dem riktigt »fullfjädrade». Behöfvas kan det också — Gud gifve man kunde flyga — ty man är midt uppe i julstöket, och undan skall det gå.

Här och hvar vänder man upp och ned på hemmets »fridfulla boning». Der skall nu allt fejas och göras fint. Man skall fira helgen med rengörning. Fläckar och dam skall bort från möbler, fönster, väggar och golf. Men om hjertat är rent, det är inte så noga. Den »glansen» är dessutom inåtvänd, så det ser man inte. Julen är här!

Folk är i rörelse och hvar och en är »öfverlastad» på sitt vis. Oförmåliga paket och hela foror af inslagna saker, mer eller mindre väl emballarerade, som hvita lysa fram här och hvar, i hopknipen hand, på bärarnes bugtiga rygg eller på vagnarne och kärrornas »rullande material», sqvallra om, att här är det någon önskan som skall bli tillfredsstäld, något spratt som skall åstadkommas, eller en surpris som skall göras. Bländande gaslågor belysa de brokiga föremålen som äro uppradade i de jättelika fönstren och blanka spegelytor återkasta skenet och fördubbla sakerna. Reflexionerna göra sig sjelfva . . .

Derute reflekterar man äfven. Köpare och spekulanter gå in och ut, och nyfikne stå utanför och se på, se på härligheten med gapande blickar. Det är så mycket

som man så gerna skulle vilja ha. Det och det skulle passa något bra, det, och det och det, hvad det vore roligt att få ge bort det, han eller hon skulle bli något till glad om det dök upp ur papperets hemlighetsfulla omslag på julqvällen. Men det duger inte att stå här och titta, man får inte mer för det! och så bär det i väg.

Hvimmel!

Der drar en anständig medborgare på ett lass med svin, »stämpel» ha de mycket riktigt, det hör till uniformen; det är inte farligt således. Vindrängen balanserar med sina korgar från vinhandeln, precis som om han vore litet »på kulan», som det heter. Men det är inte så lätt heller, skall jag säga, att bära på så många (blifvande) rus på en gång. Buteljernas blyhattar glimma så sällsamt der de med sina gestalter sjunkit i facket. »Jag går mot döden hvart jag går», tyckes det ljuda ur »halsen» på dem. De ha fått sin dom! Men de se glada och »skinande» ut ändå, skinande, ehuru deras röda blod snart skall rinna, rinna i strömmar, under det att man skämtar omkring dem. De äro kallblodiga!

Socketbagarne med sina hvita förkläden bära med sura miner sina söta varor i yrvädret. Annonsvagnarne (vår tid är annonsens tidehvarf) från de stora och vakna firmorna köra härs och tvärs med kundernas juluppköp, kuskarne ropa: »se upp!» och allmänheten tvingas att midt i det brådiskande julstöket se efter hvad det var för en gynnare som höll på att köra öfver dem. Lefve annonsen!

I de stora våningarne lyser det ett dämpadt sken här och hvar. Unga fröken lägger sista handen vid julbroderiet. Herrn lackar in en elegant tingest åt frun, vecklar in muntrande leksaker och små finesser åt barnen, bryr sin hjerna, gnider sina geniknölar och skrifver sinnrika inskriptioner på paketen. Puh, hvad det kostar på!

Men så är han heller inte poet mer än en gång om året. Och det är det som gör'et. Frun har nyss kömmit hem från Lejas butik vid Regeringsgatan och ser mäktiga hemlighetsfull ut. I köket polera pigorna silfret, koka »någg», den gamla svenska karamell- och knäck-kompositionen, brygga »mumma» och baka bröd.

Drängen släpar in julgranen, hvilken fäller sitt barr öfver det nyskurade golvet. Måne det stingande barret, som föll, motsvarar tårarne öfver en beröfvad frihet? Ingen är så »naturkunnig», att han vet det. Och inte heller reflekterar någon deröfver. Barnen sätta, stojande och bullrande, krims-krams, ljus, flaggor och pepparkaksgubbar i dess grenar. Stora, röda äpplen och långa granna karameller i guldpapper skimra snart äfven i dess grönska. Litet kif om hvem som är »stor nog» att stiga upp på stolen och räcka åt att sätta upp unionsflaggan i toppen, uteblir ej heller. Här är ingen »norskhatare», endast glädje och munterhet, röda kinder och julstök.

På Stortorget in i mörka, trånga »sta'n» är det folk-lif, julstämning, handel och vandel. Der reser »Börsen», handelsverldens gyllne riksdagshus, sina gamla murar, beherrsakar torget och ställer småkrämarne i skuggan. »Julmarknaden» har der enligt gammal plägsed stält upp sina bräckliga »handelshus» och delat torgets rutor i små smala gator. Sjelfve stå »ståndspersonerne» blåfrusne, men med varmt intresse för sin mission, och bjuda på hvad de ha — mot kontant erkänsla förstås. Som »börsmän» äro de visserligen inte tongifvande, men som säljare af hvarje-handa »oljudsinstrument» af trä, skinn, bleck och pläter äro de deremot »tongifvande» i högsta grad. Barnen uppskatta dem i det fallet till fulla och äro dem särskildt tacksamme för den plats de inta i samhället. Under snötyngda tak stå de leende och ackordera och visa hvad

de ha att komma med. Det är en *ut*-ställning i ordets fulla bemärkelse.

Mellan stånden slingrar sig folkströmmen, som en orm i den trånga passagen.

— Hvad kostar lergöken? säger en »glad fagott», som påstår att han är »en hund på en basfiol» men det instrumentet är så förbaskadt dyrt, och därför får han lof att hålla sig till godtköpsmusiken.

— Tolf öre, snälla herrn.

— Nå så långa hit en då, fast nog var »göken» jag fick på krogen här bredvid, billigare; och så »tutar» han ideligen, der han går fram på den »smala vägen».

Gamla mamsellen i rundskurna kappan prutar på en spegel i himmelsblå ram. Den andra är mest qvicksilfret borta på, som hon haft hela tiden, och nu vill hon då bestämdt ha sig en ny, så att hon kan ha något att se sig i, då hon sätter på sig sina »lösbehag», som löständerna t. ex. Och ännu mera nu, då hon skall bort till »Grubbens» på »ann'da'n» och slamra litet, och hon dessförinnan kanske blir litet »derangerad» under det välsignade julstöket. Hon *måste* ha en, kosta hvad det vill, men inte ville hon ge 75 öre; 50 öre skulle hon ge. Hon prutade slutligen till sig reflexionsbiten. Men också, när hon såg »sin spegelbild i den», inte fick hon se »ros och lilja se'n».

— Gumman är bra! Vore jag inte så full — af julfröjd, som jag är, skulle hon få spegla sig i mina ögonkolor, infaller en knäckätande slyngel, som stått och hört på, och som äter knäck, så, att han har sirap kring hela ansigtet.

— Den är söt, den! muttrar mamsellen förargad, under det hon skyndar bort med sin vinst.

— Söt ja, det tror jag det, när man äter knäck, men hvad ska' man också göra i bedröfvelsen, när man skall

»springa i linne», som det heter på affärsspråket och »luffa» med »hvita varor» hela da'n, gno från hus till hus, och inte få så mycket som en konjak en gång på ställena.

Hälften af den humoristiska bekvämligheten fick mam-selln i rundskurna kappan till lufs och andra hälften fick gumman i ståndet. Sedan stod han der och krån-glade och petade på varorna och frågade igenom hela pris-kuranten.

— Gud välsigne frun! sade han slutligen och drog munnen till ett bredt leende, men var inte »lessen» nu, för nu får jag ta mej fan, lof att gå; jag har så brådtom så brådtom så! Rolig jul frun! det va' tio grader kallt såg jag, när jag var på »Rydberg» — på termometern. Ajöss!

— Hvad kostar piskorna? säger en ironisk »deki-figur», som sedt »bättre dagar», men nu får glädja sig åt smällen.

— Det angår er inte! blef svaret och ett par »styfva» näfvar sattes i sidorna på en fet qvinsperson, för att ge ytterligare »kläm» åt den vänliga upplysningen.

— Ska' det vara en »snärt» åt mej, det der? inföll i och med detsamma en tjock, rödmosig, — full figur, som i trängseln blef knuffad mot ståndet. Men jag ska' ta' mig tusan »ge er åka», tjocka grytstek!

Allmän knuffning och allmän ordvexling i folkmassan kring ståndet, det artade sig till slagsmål, fast Gud ska' veta att utrymmet var inte stort.

Slutligen kom man dock öfverens om, att inte var det värdt att bråka, man skulle vara vänner, det var ju jul, och så gick man och »glödgade» midt uppe i julstöket.

Lördag.

—•—

Ljus! ropar folkmedvetandet derute på den stenlagda allmänningen eller gatan i det snöblandade höstmörkret, och man ser efter hvar detta ljus står att finna. Ljus! hviskar den lilla lyktan som sitter fastläst i muren vid arbetare-institutet. Lyktan blinkar så vänligt och tyckes säga: Kommen hit I alle som betungade äro, kommen hit till frihet! Kommen hit så skolen I få en liten inblick i bildningens mysterier... Kommen hit så fån I ta med eder en bit af kulturens vidsträckta historia till edra små låga kojor och der njuta af civilisationens och humanitetens rikaste frukter. Stigen in här, jag vill gifva eder upplysning och ädla intressen i stället för nationalekonomernas och lagstiftarnes bränvin och förderfliga påhitt samt för dem och staten endast vinstgifvande paragrafer. Jag vill gifva eder tankar. Här är massans universitet!

Och in träda snickare och smeder, skomakare och plåtslagare, in träda alla, utan att behöfva visa upp något betyg, utan att behöfva ega några vissa kunskaper, som stå bevitnade på papperet.

Visst är det svårfattligt ett och annat, men man har god vilja och söndagen på sig, att tänka öfver hvad man hört och att sätta sig in i allt det sagolika, som kom öfver en så i hast, som en »manna från himlen».

— Nykterheten verkar ett sundt lif, yttrar talaren på goodtemplaresammankomsten, tagen henne med eder, spriden henne kring verlden, och brotten och lasterna skola förminskas och förnöjsamheten och glädjen skall bli större,

och aktningen för eder sjelfve och andre skall stiga i jemnbredd med upplysningen. Lemnen en slant, slutade talaren sitt anförande, lemmen en slant af eder veckopenning nu till upprättande af en asyl för drinkare.

Bifallssorl blef svaret och slanten gafs.

På pantlånekontoret gafs äfven »slanten»; man ville »ha ut» litet för att kunna vara »klädd» på söndagen. Men är man klädd så vill man också ha något »i sig». I vinhandeln finner man lifselixiret! Der är det trängsel, der är det »kommers», i qväll. Der offrar man sin slant på kung Alkohols altare, der glömmar man sina pligter, der lemna man sina bättre, sina »fasta» föresatser, för att få något i flytande form. Sprit, endast sprit! är fältropet.

Hvar och en vill ha styrka, värme och ljus, på sitt vis. Det var endast därför man arbetat hela veckan. Också för man förbannelsen med sig in i hemmen.

Ytterligheterna vidröra hvarandra. Snedt öfver gatan, snedt emot goodtemplarfestens ljusfyllda fönster, är det också sorl och »glädje», men af ett helt annat slag. Död och mörker täljer der granriset som färskhackadt doftar från kroglokalen på lördagsqvällen.

Vacklande figurer gå här in och ut, eländiga silhuetter visa sig, — hvar gång dörren öppnas — mot ljuset, som gulblekt strömmar ut på den smutsiga stenläggningen. Ruset triumferar i förfäade blickar, andlig och kroppslig nöd ge sig tillkänna i stapplande steg, på rödbrusiga kinder, i slitna kläder och råa ord, hvilka, vältrande sig i spritångor, förpesta trottoaren. Krogen är samlingsplatsen efter veckans arbete eller — efter veckans dagdrifveri. Här förnöter man qvällen. »Tid är pengar!» Här slösar man i sin fattigdom bort det mynt som är lika för alla, nämligen: tiden. Här tar man sig »stångjern» i oändlighet med en »bit till» för syns skull, och

här talar man politik och gör nya bekantskaper. Här löper dagskrönikan från mun till mun och dagens män valkas, som tuggbussar innanför tänderna. Så lägger man sig i hvarandras tal och får nya »vänner» igen, (hvilka man sedan, om det skall vara riktigt »festligt», kanske »bultar» om, när man kommer ut).

Har man inte sett hvarandra förut, på arbetet der uppe på Besvärsgatan?

Nej, tusan, det har man inte, men man har sett hvarandra på krogen. — Och så skål för det!

Det är lördag i qväll, man ska' väl ha sig en »pinne!» Ja, det är det! Statsverket behöfver också mynt. Salahybecka! Glas!

Allt hvad veckans arbete skrapat ihop, stoppas på det viset i disklådan. »Bolaget» har sina »intressenter».

Ett myllrande lif fyller gatorna på lördagsqvällen och strömmar af folk korsa hvarandra härs och tvärs derute, och vältra framåt, svart i svart.

Man är ledig, man ska' ut, man vill roa sig. Men den som inte är ledig och inte har roligt, det är polisen, Den har »förtjensten» af att hålla ordning, den har recett. Och så bär det af till »kontoret» med någon fattig »syndare» som är full eller har ställt till slagsmål eller som kanske har glömt bort sjunde budet... Men det var så längesedan han gick och läste, det är det ända i det fallet han har att andraga som försvar, vis-à-vis »lagfarten», och så tillägger han kanske, att det lyste så, der det låg i boden — och — och — och reflexionerna göra sig sjelfva. — Om måndag kommer han sig upp i polisdomstolen, der blir han fäld och får inom lås och bom och bakom galler — äkta svensk vara — plikta för sin »frihet» i lördags.

En ström af menniskor slingrar sig ormlikt fram emot den bizarra byggnadskolossen, hvilken reser sig mörk och

hvars skugga kastar sig rufvande öfver gatan och i hvars små fönster det lyser som glödande kol. Folkströmmen ringlar sig in och försvinner i dess port.

Det suckar i golftiljorna der uppe. Musiken skär ned på gatan, det låter som brustna harmonier, som nödrop af dem som hålla på att sjunka midt för sina medmänniskors ögon utan att någon räcker dem en hjälpsam hand... Det är danslokalens golf som gungar under det fria brödrafolkets fötter. Nervositeten, som är så kännetecknande för vår tid, ger sig här luft i yrande polkasteg och vild galopp. Man dansar, man dansar lördagen ut. Man ville dansa bort hela sitt lif! Här stiger blodet åt hufvudet, här färgas det, här bränner det... Här fradgas och rinner portern öfver, liksom känslorna... Här är det »luft», hur qvaft det än är, och här finna vi etiketten spikad på skampålen.

Ingen konvenans! Inga band! Lösa tömmar! Frihet!
»Lustigt leben!»

Men hemma i sitt rum, långt upp på »malmen», sitter arbetaren, typen för ett kommande slägte, med sin familj i all sköns lugn och frid och glammar och äter sin enkla kost. »Mutter» har fått pengar till mat för veckan och ser därför så strålande glad ut. Hon har många munnar att stoppa i. Ack, hon var så rädd att någon skulle narra ut »gubben» att dricka, ty kamraterna äro inte de bästa de. Men Gud ske lof, han kom nu, som alltid. Och Olle sitter nu på pappas knä och sliter så triumferande kaxigt i hans skägg. Den bytingen försöker till och med att räkna hur många gråa strån det finns deri.

Och Greta och Birger ligga på armbågarne på bordet och läsa tidningarne, som han fört med sig hem för veckan.

I morgon är det pappa som läser — om det finns något kvar af dem förstås . . .

Det hvilar frid öfver det enkla hemmet. Man är nöjd, man har fyllt sin pligt. Ack, det kännes så skönt att få hvila ut på egen stol, bland »eget kött» och vid sina sinnens fulla bruk.

Men nu behöfver man också hvila. Veckan är slut: det är lördag!

Söndagslif.

Som riktiga lastdjur har man sträfvat hela veckan. Nu skall man hvila ut och roa sig litet på söndagen. Vännen Tegel-Kille som alltid var en sådan »treflig sate» då han var med, tog sig några kallsupar och gick att dricka brorskål med fiskarne. Nu hvilar han i ro på sjöbotten. Men hans bekanta, släktingar har han inga, ha glömt det der och gå nu ut att roa sig så godt de förmå. Arbetspaltorna äro aflagda, man har tvättat sig litet; söndagskläderna äro på och gamla nattvardshatten har kommit fram. Qvinnfolken äro nystrukna och pyntade med granna blommor i hatten och deras handskar leka nya fast de varit med i 104 söndagar. Korgar och matbylten äro iordninggjorda och så knogar man iväg som en karavan norrtullsgatan framåt på lördagsqvällen.

Der ute ligger Haga och drömmar under lummiga kronor. Der sofver man och snarkar tungt, medan dimmorna från Brunnsviken lätt sväfva förbi dem och leka drömbilder i sommarnatten. När de andra sofva, tar Fisk-Måns eller »Fiskmåsen» som han af kamraterne kallas, sina »don» och går till Bellevue för att meta lutfisk och sköta sina »uppdrag» för morgondagen, som orden föllo. Han lofvade dem fisk till middagen i morgon. De äro riktigt kära i honom, dessa silfverglänsande najader, de »slå» för honom ständigt de älskliga djuren, menade han.

Nu börjar himlen rodna, dimman färgas som en sol-

bränd ruta och krossas under vindstötarne och faller till glänsande glasbitar på blommor och blad och stänker fuktiga juveler i de sofvandes grofva kläder. Förkyla de sig ej? undrar ekorren som sitter och gungar uppe i trädet.

Sådant folk får ej förkyla sig, svarar erfarenheten, som har grävt sig in i deras brunbarkade drag.

Med solen stiga de upp och dricka sitt kaffe med lilla »knorrn» till.

»Fiskmåsen» har kommit tillbaka från Bellevue, rikt lastad med fisk. »Fiskmåsen» har alltid tur. Han har suttit och funderat på Tegel-Kille i natt, det var hans bästa vän, och så drog han de der som »slogo» för honom till sig och så drack han konjak och så blef han så der litet röd. Tegel-Kille var »röd» och konjaken påminde om honom, därför drack han, menade han. Så kastade han sig på marken och kom att ligga med hufvudet på Lottens ena fot och hattbrätt. Lotten älskade han, det hade han länge gjort, men han visste icke, om hon kunde hålla utaf en sådan som »Fiskmåsen». Och så somnade han in, lycklig med sin ställning på backslutningen.

»Fiskmåsen» hade varit sjöman och farit jorden rundt, men så fick han ena benet afslaget och måste hålla sig på landbacken. Så fick han intet ordentligt arbete; sjön var honom kär och så uppehöll han sig med fiske och brogöromål.

Han satt der jemt, ty han tänkte hämta så mycket, att han kunde gifta sig och komma under tak. Men så dog fästmon. »Fiskmåsen» sörjde och gick på krogen, der lärde han känna Tegel-Kille, de blefvo goda vänner och så gick det utföre för honom. Så fick han en dag se kopparslagarns Lotta, hon var så lik hans fästmö och så tog det eld uti »Fiskmåsens» hjerta. Men hon ville icke

ha honom, det gaf han sig fan på, påstod han. Men han såg glad ut ändå och var alltid »lustigkurren» i sällskapet. Han hade så mycket historier att berätta — om han också ljög litet ibland — från den tid då han for jorden rundt.

»Fiskmåsen» sof så att det gaf eko i bergen, de andra pratade och skrattade obekymrade om honom. Nu skulle man leka. Lotten skuffade undan hans hufvud, så att det föll tungt i marken och satte, för att skydda för solen en matkorg öfver hans ansigte. Sedan skrattade hon åt sitt lyckade påhitt, tog sin hatt med skrynklade band och krossade blommor i och sprang bort med de andra.

Öfverallt kring backarne hade man slagit sig ned med matkorgar och bylten, barnvagnar och tross samt gjorde äfven der likartade lekar. Så kom middagen med »Fiskmåsens» fisk och »lilla perlan» och vid kaffet berättade »Kalk-Olle» historier. Bland annat fick man veta att några af hans bekanta förra söndagen varit ute och seglat, men att de skött sig så illa, att de seglade ikull. Och vidare att de sutto på kölen en halftimme ute på Värtan och grälade innan de blefvo bergade. Men komma i land gingo de som goda vänner till Frisens park och dansade der halfva natten. Det var det bästa sätt de visste att bli torra.

»Fiskmåsen» berättade skepparhistorier och kopparslagarpappa talade om hvilka fröjder det fanns förr i verlden, då man roade sig i Humlegården. Nu var det bara skräp med folklifvet menade han. Derpå sof hela sällskapet i de mest bizarra ställningar man kan tänka sig.

Då qvällen kom stod dammet i högan sky och man svängde om på dansplanen borta vid lilla ståndet i Haga. Kopparslagarpappa släpade i gamla valsen med en gammal ungdomsflamma, hvilken han händelsevis träffat på här. Hon stod och rodnade så vackert bland damerna,

då hon fick se honom. Och han bjöd strax upp. De talade om gamla minnen och sina svärmerier i forna dar och dansade så att svetten lackade. Nu var hon gift och så lycklig med sin Jönsson, Jönsson var skomakare. En son hade hon på Konradsberg och en tjenade som sergeant på andra gardet.

Tänk hvad tiderna förändras.

— Ska' det vara spårvagnslemonad, frågade kopparslagarn.

— Tackar som bjuder, svarade fru Jönsson.

Der sutto de vid ståndet och drömde om flydda tider och så ökades sällskapet med Lotten och sergeant Jönsson, hvilka dansat polka tillsammans. De sågo på hvarandra och sågo förtjusta ut, men den som icke såg förtjust ut det var »Fiskmåsen», der han stod med en dalkulla vid ett träd och såg de der ömma blickarne som de begge tu vid ståndet vexplade.

»Kalk-Olle» hade fått tag i en så'n »bussig» jungfru från ladugårdslandet, hvilken hade så »sjangtila» ögon, så att han såg ingenting annat.

Nu gick det för långt, sergeanten och Lotten blefvo så förtroliga, så att det var synd åt det, och »Fiskmåsen» kunde icke lida det längre.

— Herre Gud om Tegel-Kille lefde ändå, tänkte han och så gick han och lade sig att suppa bränvin i en backe.

Mörkret föll på och kulörta lyktor tändes, glammet och dansen fortsattes; då kom »Fiskmåsen» tillbaka och rusade på sergeanten. Man ville afstyra slagsmålet, men hugg och slag vexplades och dito ord och snart hade andra blandat sig i med, och ett vildt slagsmål uppstod.

Man var icke så noga, der glänste knifvar och buteljer och hvad tillhyggen man kom öfver och det gälde lifvet mången stund. Svordomar och skrik genljödo i parken, hattar och rockar sletos sönder och fulla och nyktra

trefvade dammiga som landsvägsriddare om hvarandra i mörkret.

Så kom polis och »Fiskmåsen» togs till kontoret. Sönderrifven och blodig raglade han bort på sitt ena ben och svor att hämnas på dem alla.

Man samlade ihop sitt pick och pack och drog åter hem hvar och en till sitt i nattens mörker.

Det var mörkt, men för två var det ljust ändå, det var för Sven Jönsson och Lotten, som nu lofvade hvarandra evig tro.

Haga låg öfvergifvet och drömde med sina minnen och man tyckte sig höra Bellmanstoner susa genom träd-kronorna. Men när morgonsol grydde, då såg man verkligheten. Gräset var nedtrampadt, säten ikullvräkta och smörgåspapper och äggskal lågo kastade i buskarne. Det var färska minnen efter ett flyktadt söndagslif.

”I torget”.

—••—

Ett och annat blad börjar gulna der uppe i trädkronorna, qvällen är kylig, sanden är fuktig och himlen hänger mörka skyar öfver höstprologen. Gräsmattan börjar förlora sin färg, men så var den också garanterad endast för några månader, och blommorna kring bysten börja blekna om kinden. Endast Karl den 13:de bleknar ej, han är sig lik så efter som — före döden.

Han står imposant i sin brons och blickar kallblodigt ned på menageriet vid hans fötter. Hvad skall han med lejon att göra han, Karl den 13:de? Kanske han är försvarslös och behöfver skydd, han står ju ute om nätterna? Nej, det är icke möjligt. Han var ju kung och fick sitt porträtt gjutet i kanonmalm derför att han var en hjälte. Icke är en sådan karl försvarslös, fast han är utstald i fria luften att vädras, nej då! Dock, lejonen vända honom svansen, precis som om de skämdes att vara i hans sällskap.

Underligt ser det ut, men »det fins mycket mellan himmel och jord, Horatio, som icke filosofen har drömt om». Så låt oss icke tänka på det mera.

Är kungen stel derborta i torget, så är då icke folket stelt. Der trampar man allén fram och åter under skratt och prat, der kurtiseras, der söka de som stämt möte der i qväll hvarandra; der slåss en massa pojkar.

Der se de på hvarandras drägter och anleten och fälla sin dom öfver det ena eller andra.

Man har flyttat in från landet, de hedervärda menniskorna ha icke sett hvarandra på så länge, på tre hela månader; hur skulle det se ut om man icke hölle reda på hvarandra?

Man vill se om fru Pettersson blifvit magrare der nere i Lysekil, och hur fröken ser ut se'n hon blef förlofvad med häradshöfdingen.

Artisten A. har anlagt annan skäggväxt, och skriftställaren F. lär ha fått en ny omgång kläder, det måste man också se. Det är ett lif.

Det ser ut som en krälände myrstack, den ena hit, den andra dit, hvar och en har sitt intresse. Nu höres det toner, de sväfva darrande öfver folkmängden, uppblandade med fukt, cigarrök och sorl.

Der borta ligger Blanchs kafé som i ett ljushaf, och kyparne springa mellan borden med sina röda mössor som tillhörde de frälsningsarmén. Se så öfverfulla bänkar och stolar äro derutanför och icke mindre är den publik som står. Det är det Stockholm som hör gratismusik.

Typer komma och typer gå. Der kommer en nyutnämnd postmästare styrande sina steg mot restauranten för att taga sig en »mörk citronpostmästare», en mycket, mycket mörk, ty han har sorg. Han sjunger nämligen på sista versen af sitt glada Stockholmslif, och detta är en af de sista toddarna han dricker här. Han kastar en pincenezblick på publiken och tänker innan han går in till sina vänner bland lagerträden: »en liten tid och I sen mig och en liten tid och I sen mig icke».

Der står ett gammalt gråskägg med guldbågade glasögon och lurar bakom ett träd. Hans blick slukar girigt ungdomarne af det qvinliga könet, såväl de allmänna som de — hvad skall jag säga? — mera enskildta Sarons liljor. Han förstår sig på qvinlig skönhet han, och förstår sig också på att locka skönheten eller oskulden med

diamanter. Ryktet säger, att den vämjeliga bon vivanten är lärd och läskarl, men folianternas höga läror tyckes han ha glömt i qvällarnes mörker och lyktsken, men hvad han icke tyckes ha glömt, det är att studera qvinnorna.

En massa pojkar följer den gamle i spåren — denne står nu och talar med en aktris derborta vid blomstersängen om myten Danae i guldregnet — och pojkarne visa fulländade anlag i att hyckla kärlek med valuta.

Der smyger också ett annat slägte framåt gången, der smyga eleganta, vackra, bleklagda herrar och se sig ikring med en slags märkvärdigt glödande blickar. De kasta dessa blickar på sittande och gående, de söka något, men hvad de söka icke är det fruntimmer.

Der gör ett par herrar upp en affär, det är ett parti ost som den ene skinnade den andre på, nu få de lof att dricka ett glas på den lyckade affären, och den skinnade tycker att det är ett liberalt drag af den andre att så der bjuda, fast han gifvit ut penningar för osten förut.

— Vet ni, säger en liten trasig puckelrygg till ett par andra förhoppningsfulla ynglingar i »buskostym», vet ni, det var en hel binga »likråttor» här och ville mucka, men jag gaf en en för mun och en »dansk skalle», så han tjöt och höll händerna så här. Och så kutade hela högen. Ja, Moje, du såg'et.

Moje som »såg'et», hvilken sålde kängsnören och blyertspennor, skrattade af hjertans lust och petade sig i tänderna med en af pennorna, hvarpå han spottade på ett säte.

— Hörru »Skåp-Kalle», ropade han åt puckelryggen, om du »lubbar» efter min låda hos Friskens, så får du sju öre, för jag är så trött se'n jag slogs med »likråttorna».

Men det ville icke »Skåp-Kalle».

— Sjelf är bäst, sade Moje och lunkade i väg.

— Adjö med dig, »böckling», sade puckelryggen åt den tredje i sällskapet och försvann derpå i folkmassan.

Sista numret, marschen, spelades upp, och när sista tonen förklingat, glesnade publiken derutanför så småningom. Och nu förde mången ungmö anförarens, »vackre Hermanns» bild med sig under en suck:

— Att det redan ska' vara slut, han var så vacker. Var det »vackre Hermann» eller musiken hon menade? Det kunde endast ungmöns hjerta lemna ett försegladt svar på.

De mer eller mindre glada källarkunderna försvunno äfven så småningom, och bland dem som kommo *post festum* med de sista gaslågorna voro den nye postmästaren och hans vänner. Ett sorl dog bort i fjerran vid S:t Jakob, en diskussion om skön konst förtonade i nattvinden, som slet guldets ur trädskronorna, och det var slut på lifvet i sandöknen. En och annan skugga kryssade i gångarne och en annan figur satt huttrande och halfsof på ett säte. Men så kom störtregnet och dref bort dem allesamman, endast Karl den 13:de stod kvar »i torget».

Hos "profeten."

Vi äro i Berlin — ja ja, förstå mig rätt, det är *hotell Berlin* jag menar. Detta hotell är beläget i Trångsund, ett namn, betecknande nog för arten af det föredrag, vi i fredags qväll fingo åhöra. Vi hade nemligen den oskattbara lyckan, att få se och höra den allom bekante »odödliga domedagsprofeten Anders Berggren» uppträda och förkunna sin visdom.

Vi hade förut i Dagens Nyheter blifvit varskodde om denna märkliga tilldragelse genom ett tillkännagifvande af profeten. Denna annons, en perla, en oas i den vanligen så torra och enformiga öknen af tillkännagifvanden om rum att hyra, tjenstsökande, auktioner, fläsk och sill etc., lockade oss, vi tillstå det ärligt, att infalla i en munterhet, som profeten nog ursäktar. — Men låt den karaktäristiska och originella annonsen, som är värd att bevaras i häfderna, tala för sig sjelf. Så här såg den ut:

Ett andeligt föredrag som Gud vill låta hålla genom den odödliga Domedagsprofeten Anders Berggren uti Hotell Berlins stora sal vid Trångsund som förut i denna tidning förkunnat är Fredagen den 3 Mars kl. 6 e. m. Det blifver, märkvärdigt om Jesu återkomst, verdens ända, allas frälsning, de dödas uppståndelse, vår förvandling, det eviga lifvet. Inträdet är 50 öre, då Lifsens bok hvarpå frälsningen beror gratis erhålles. Uppb. 20: 13. Biljetter och boken finnas Södermalmstorg 8 Trångsund 2 & 4, Köpmangatan 20 i Cigarrboden.

Ho kunde motstå denna lockande inbjudning, när det blott var fråga om ett lappri af 50 öre i inträdes-

avgift? Vi förskaffade oss därför tillträde och slog oss ned bland den lärgiriga hopen.

Auditoriet var blandadt, såsom det naturligtvis bör vara, då en profet uppträder. Det var ej här fråga om saker, som Per förstår men ej Pål, utan antingen skulle Per och Pål begripa det begge eller skulle de ingenting förstå. Det var med ett ord en populär aftonunderhållning, och publiken var också derefter.

Der sitta några halfherrar, som med kritiska blickar genomögna de få blad, hvaraf den märkvärdiga »Lifsens bok» utgöres. Vi ha anledning misstänka, att de ej kommit hit för att hemta »uppbyggelse».

Och der sitter en polisman, som — våga vi säga det — ser något »ankommen» ut. Han representerar Tomas-tviflet i församlingen, ty han bedyrar högt, att »dä' ä' humbug alltihop».

Der sitta några luggslitna lifserfarenheter i grönskiftande hattar och undra hvad rummet skulle kosta per dygn, ifall de slog sig ihop *en famille*, bara en sex à sju stycken. »En krona i veckan för hvar», säger en. Nåja, lokalen ser rätt aktningsvärd ut.

Och se der en gammal Stockholmsbekant! Hvem känner ej honom, som går omkring på gatorna ideligen vefvande och signalerande (förmodligen åt luftandarne) med venstra armen? Folk påstår, att han är en smula Wenstervriden. Här har han satt sig bland de främste, d. v. s. på främsta bänken, och åskådliggör förmodligen i profetens ögon det bibliska uttrycket: »Äst nu Saul ock ibland the profeter?»

Plats, go' herrar, nu börjas det!

In träder den store, den fruktansvärde olycksprofeten, nämligen f. d. bryggaren, numera »den odödlige domedagsprofeten» Anders Berggren. Han är en medelstor gestalt,

ansigtet är fåradt, om af heligt grubbel eller af grämelse öfver de många misslyckade profetiorna, veta vi ej, polisongerna likna ett par glesa mosstofsar på en runhäll, och dräktens ursprungliga färg är numera alldeles obestämbar.

Så upplåter han sin mun och talar till dem som församlade äro. Det var något till djupsinnig visdom detta; Ja, dessa tankar voro så djupa, att de voro bottenlösa. Ho kunde väl utransaka detta tal? Vi sitta rädlösa, liksom om vi skulle stå framför en af Kleopatras obelisker och man bad oss tyda dess hieroglyfer. Vi se oss omkring för att måhända upptäcka någon vis ibland församlingen, som är i stånd att begripa profetens dunkla tal. Men rundt omkring se vi samma tröstlösa ohjelpighet, i hvarje ansigte står präglad salig Dumboms mer sanna än qvicka sentens: »Det är svårt att begripa hvad ingen menniska kan förstå». Och då vi åter fästa vår uppmärksamhet vid talaren, fattar oss en gryende misstanke, att han är lika omedveten om hvad han säger som åhörarne. Tankarnes spann är synbarligen i fullt sken och inspirationens glöd besjalar den store mannen.

Efter en mystisk inledning kommer han att tala om mera påtagliga och begripliga saker. Så säger han:

— När jag råkade Jesus 1877, sade han, att verlden snart, så der omkring 1878 eller 1879, skulle förgås.

— Men det gjorde den inte, infaller titulus Wenster triumferande. Den gången blef herrn allt ordentligt kuggad; — eller kanske herrn inte förstod språket, hvasa?

Ett homeriskt löje genombrusade salen.

— Tyst! förmanade profeten med ett försök att iakttaga lugn värdighet. Men, fortsatte han, man får icke ta allt efter bokstafven här i verlden, kanske att Jesus menade något annat.

— Nej hör nu, stå inte der och språka längre, inföll Wenster ånyo och gjorde en väldig flugfångaregest, hvarvid han nystade till grannen, så att denne under ett dödligt skratt höll på att trilla af stolen.

— Tyst! bjöd profetens skrälliga stämman. Så fortsatte han: Om nu icke yttersta domen blef då, så var säker på, att den blir framdeles, och varen därför beredde på att lyda kallelsen.

— Hör nu, Berggren, spring efter två halfva porter! ljud en qvinlig stämman i detsamma, och en bar arm stack ut genom en dörr två tomma buteljer med den välkända Carnegieska etiketten.

— Det är bra, kila, Berggren, kila! hörde man åter Wensters stämman, under det hans venstra arm beskref några korkskrufliknande slingringar i luften och läpparne smackade liksom lystna efter den britiska saften.

Profeten låtsade dock ej höra dessa profana röster, utan fortsatte sitt föredrag. Det var en slags polemik, som nu började mot den på främsta bänken sittande välkände fridstöraren.

— Kom ihåg, sade profeten, att om den dagen och den stunden vet egentligen ingen mer än vår fader allena — eller jag. Men kom också ihåg, att då skola fåren stå till höger och getterna till venster.

— Det var lögn! invände Wenster häftigt och i en ton af djupt sårad värdighet. Är jag någon boskaps-handlare, hvasa? Det ska' han ha särskildt för!

Publiken kiknade af skratt, polismannen rullade i väg utför trapporna, de öfriga försvunno en efter annan, och den qvinliga stämman i rummet bredvid fortsatte med illa dold otålighet:

— Nå, hur blir det med portern? Är Berggren anställd

här i hotellet för att göra rakt ingenting, hvasa? Så, kila nu i väg bara! Hva' tusan nu då?

— Det är rätt! Wenster log ett skadegladdt och öfverlägset löje och gick ut ifrigt vefvande med armen.

Salen stod tom, och profeten knogade i väg med porterbuteljerna till magasinet bredvid, och det må ej förtänkas honom, om han under vägen sorgset mumlade:

— Ack, ingen är profet i sitt eget fädernesland!

”Från gatan”.

»Den som söker han finner».

Det hände en gång en författare att han var utan ämne och att han gick ut i natten och irrade kring staden i månskenet för att söka ett sådant. Slikt tror man blott kan tima i Paris eller utlandet, men det inträffar äfven här, så romantiskt det än låter, och det hände verkligen en af de våra på det fält som kallas litteraturen.

Han irrade kring hela natten. Han såg på allting och dissekerade föremål och skuggor, sökte finna något i dem, gjorde upp röfvarehistorier, sprängde sin hjerna, dök in i forntidens mörker, i framtidens fantastiska ljus och slet sin själ i stycken, men allt tycktes utkramadt, intet stoff alls.

Författaren gick i födslovända, men var rädd att föda ett missfoster. Något lustigt måste det vara, man ville skratta, men han var icke disponerad, hade inga idéer och önskade tidningen f-n i våld.

Han snodde ihop sina mustacher till rep, rökte upp några bundtar cigarrer, samlade alla sina minnen, brassade hatten på sned och täljde sönder åtskilliga säten, men det ville icke gå bättre.

Han såg på månen, men af den kunde han icke göra något; den var för långt borta. För långt borta, ja, men det var dock ett ämne och nu för tiden lär det vara bäst att hålla sig så långt som möjligt från ämnet, om man skall skriva om något.

Om jag skulle ta och fotografera någon af mina bekanta i en historia och lemna hans porträtt till pris åt löjet. Ja, men det tycker *han* icke är roligt. *Alla* skola tycka om det, annars äta de upp mig.

Så fick den olycklige författaren se en litet urvattnad varelse med rödkantade ögon och pince-nez och med jollerstämpladt barnaansigte, hvilken kom kryssande från Blanchs, men som annars gjorde i skön konst och ibland gjorde en konst i qvinnofriden. Det der kunde ju bli en hel rövvarroman. »Vår herre skapade verlden af ingenting; om jag skulle skapa något af min vän», tänkte författaren, ty han ansåg sig också vara en mästare. Nej, det passar icke; bilden är utsliten; adjö, min bror!

Han tänkte och såg öfverallt, men ingenting fanns. Han gick som en skattsökare om natten: »Den som söker han finner!» Nu gick ljusdanken fram der uppe i molnen. Då rann honom i minnet att han studerat gatulifvet (han hade äfven studerat salongen, men det trodde ingen honom om) och han grep fast i dessa bilder och fylde conceptet med dem. »*Från gatan*» lydde rubriken, men författaren måtte ha rifvit sitt hår och blifvit förtviflad eller svärmiskt stämd, som en månskenshjelte utan »föremål», eller fallit i förtjusning derborta på sätet och somnat — sådant händer i utlandet äfven — och yrvaken tappat koncepterna, ty *jag* hittade manuskriptet, på hvilket månskenet log; det var nedsmutsadt, men med en och annan ren fläck och genomvått af glindrande aftondagg, der det låg på sandgången i parken. Det var mycket illa tilltygadt, suddigt och trampadt, men humorn satt ännu kvar i detta hittebarn och lyste genom gatsmutsen.

Jag läste studiebiten från gatan.

»Han står i hörnet, full, icke allenast af bränvin, utan äfven af ohyra, och skubbar sig. Han står på svarta taflan der inne på krogen, han är kund i templet. Han

är bland dem, som för sina hårdt förvärfvade slantar bygga hus åt krögarn då denne skall slå sig i ro, under det hans offer, som riktat honom, i sina djuriska begär efter glädjen i glaset, bo i rännstenen med sitt rus, det enda minne, den enda vinst de ha kvar derinne ifrån.

Hörnhjeltens namn?

Sådant der folk har intet namn. »Han» eller »du» eller »buse», det, blott det, tillkommer denne, en son af gatan.

Han rosslar fram en suck.

På ett annat supställe har han satt sin andra hatt och sin knif i pant, ty der är han icke så »väl» känd.

Det var den knifven, som den sistfödde Frans Oskar haft så roligt med och lekt med i vaggan.

Hustruns söndagssjal »stod» på samma ställe; det var den enda »långsjal» han kunde bestå krögaren.

Nu stod han och funderade hvar han skulle ta kläd- don ifrån åt den sistfödde. Den kom till verlden för ett par veckor sedan och hustrun hade redan dagen efter den lilles födelse måst gå bort och arbeta i ett bättre hus för att skaffa hop något åt den lille, ty det gick icke an att han låg lindad i trasor längre. Men nu hade hon sjuknat. Pengar kunde han nog förtjena; men bränvinet var så dyrt, hösten var kall och ved fanns det ingen.

Hvarför suckade han? Ena barnet dog i dag på morgonen. Det var en glädjepost. Han tog sig en sup på den; men han hade hjerta också, och en tår hade trillat ned i bränvinsglaset. »Men inte ska' man vara ledsen; några supar till skall man ha»; — och så hade han supit upp västen.

Nu träffar han en kamrat, som stått fadder åt barnet. För honom berättar han glädje- och tillika sorgeposten. Denne skall till söder ett ärende. De följas åt; då kunna de med detsamma få några glas på »Solen». Framåt marsch!

De gå öfver med båten till Ragvaldsbro.

— Hörru Traspelle, säger faddern åt sin vän och ser på passagerarne akteröfver; hörru Traspelle, ska' du inte gå och ställa dig bland dom der »schangtila» djuren derborta — du var ju förr i verlden en tocken en, du!

— Nej du, jag vet hvem jag är, jag håller mig allt här framme bland »*diversehandeln*».

Dervid såg han på sina trasiga bröder och spottade ut bussen i sjön. Han gömde kanske minnen från bättre dagar derinne i bröstet, men han var nu en gång för alla den han var, en gatans son. Han grät aldrig annat än i bränvin och — —

Här var manuskriptet »från gatan» afslitet.

Jag gick hem och lade mig och drömde om lifvet på gatan.

På Bierhallen.

Trångsund ligger mörkt och nästan öde, endast några nattfjärilar svärma på matta vingar mellan de medeltida byggnaderna i grändernas skugga och klockan i Storkyrkan föder några dofva toner åt nattvinden och förkunnar vandraren att timman är elfva.

Men se der, längre fram, strömmar det ljus ur fyra fönster, på hvars rutor i hvitt står »Bierhalle», och kastar ett svagt skimmer öfver den mörka gatan.

Vi kila in från Ankargränd upp för en krokig trappa, i hvars förstuga några bastanta ölfat trona, slå upp en dörr, inträda i en nedrökt sal och kasta ankar här för en stund.

Vi förflyttas i ett nu till flydda tider, det är en imitationsbild från »tjusarkonungens» dagar, en kvarlefva från det Bellmanska kroglivet, som ter sig för vår blick. Väggarne äro öfversållade af bibliska och historiska taflor, lättklädda qvinnor, svenska kungar, porträtt af namnkunnige män och teckningar af den ryktbara Vegafärden inkastade på väggen bland en massa ryktbara djur. En mängd speglar af olika fasoner sitter här och der, återkastande oljelampornas rökiga ljus. I fönstret hänga försilfrade perlband af glas, omslingrade af myrten, och vid fönsterposten burar med kanariefåglar, som frenetiskt sjunga hvar och en sin melodi. Golfvet är betäckt med granris, taket svart af rök, på borden synas endast stora gammaldags seidlar med sina »undersättser» af porslin, och disken med sitt stora ölfat vid sidan dofta af diverse sofvel-

rätter, som utsända sina sura, salta och söta ångor i det pittoreska rummet.

Är det icke »mutter på tuppen» den frodiga gumman derborta i den blommiga klädningen som står och skär sin skinka med en sådan delikatess? Är det icke »Ulla Winblad», som gnor mellan kunder och bord med den fragande ölstånkan? Är det icke Fredmansverlden med sitt skimmer af poesi och rosig fylla, som herskar här? Till och med min vän, som gått med mig hit att studera och nu skålar med mig under gladt skämt, liknar icke han salig »Wingmark med röda peruken?» Men Bellman, humorens furste, saknas och året är 1882; det är en annan tid än hans. Den enda litterära typen är den rödnäste notisjägaren vid midtelbordet, som berättar för den luggslitne kamraten om sin flyktade tenor och söker gnola »Fjäriln vingad syns på Haga».

Der syns en poliskonstapel, som ifrigt studerar fysionomik, der sitta ett par nedkalkade murare, hvilka halffulla söka uppbygga hvarandra med skabrösa historier. Skraddaregesällerna ha lagt några klädespersedlar på stolen, arbetet för dagen, och fukta sig nu med en »seidel», under det Goodtemplarorden och arbetareinstitutet utgöra deras diskussionsämne, hvarvid Hans Forssell, om han hörde det, skulle få veta hvad »folket tänker».

Röken, som stiger upp från cigarrer, lampor och pipor, är så tjock, att man bekvämt kan skära den med knif. Sorl och spottningar och harklande bildar en bedöfvande musik, som låter en veta, att man är ibland folkets ogenerade barn.

Gumman mutter niger och ber hvar gående »vara välkommen åter», under det hon »tackar allra ödmjukast» för det besök man gjort hennes gammaldags lokal.

Det är en trogen kopia af en flyktad tid, en lefvande Bellmanstafla, och värdinnan har också smak för det der

Fredmanska och har särskildt lagt an på att upplifva denna kulturhistoriska »sorg i rosenrödt». Hon började för ett tjugotal år sedan på »Tyska lejonet» vid Skomakaregatan och fortsätter här sin tradition en miniature. Vill man ha en svag föreställning om tummelplatsen för den bacchantiska yran på Karl Mikael's tid, då bör man besöka denna antiqvariska bierhalle.

»Behåll hatten på», står det öfver ingången, vi lyfta den för värdinnan på stället och tömma en skål för detta skimrande minne, för detta döende eko från sångarkungens tidehvarf.

Vid smörgåsbordet.

—••—

Middagstiden är inne, den tid då dagens arbete smält maten och medtagit krafterna i gastronomiskt anlagda menniskonaturer. Den tid är inne, då magen börjar göra revolution och då den skriker på mera mat och predikar sin lära om att »maten är halfva födan». Predikanten är här en afgjord buktalare. Nåväl! Magen är en *äterisk* figur, som vill sträfvä till en viss höjd, må han då också vinna sitt mål.

Klockan som sitter fördjupad i källarskänken och funderar, visar på tu, hvilket på rent källarspråk har blifvit öfversatt till: »det är middag». Klockan ser på dörren och på smörgåsbordet och så »slår» hon till. Det var signalen till anfall på smörgåsbordet, der det glänsande artilleriet af bränvinsflaskor med blänkande plåtar på står. Tygstaten ser man representerad i den rena duken och de inbjudna servietterna. Sillsalladen åter representerar hela smörgåsbordets brokiga armé. De äro »läckra rätter» som »frihetsbröderna sjunga».

Utmanände stå de alla på sina platser.

Nu anländer fienden i spridda skaror.

Der kastar sig en öfver bordet lik en glupande ulf, sväljer tre supar och slungar i sig ett helt lass af smörgåsar, medan han äter det återstående med ögonen. Derpå hastar han som rädd för sin mordgerning in i salen bredvid och sätter sig att läsa matsedeln. Kära bror, det är bara för att smälta smörgåsbordet, som han låtsas icke kunna läsa matlistan. Men den som icke kan smälta det

der, det är värden det. Och kan man tänka sig, nu äter karlen bara en halfportion af den billigaste maten och så försvinner han utan att glömma så mycket som en tidning på bordet.

»Snyltgäst» säger källarmästarns öga, när kunden går, och »snyltgäst» ljuder ett eko i kyparens ficka.

Der kommer en, som med en nådig blick mönstrar anrättningarna, sticker i en och annan, »biter» af en sup och en smörgås och gravitetiskt sneglar till »sitt bord», der hummer och vin väntar att ge honom upprättelse för det »dåliga smörgåsbordet».

Ett par stå väpnade med gafflar och tyckas ha föresatt sig att ej lemna sin plats, förrän det har blifvit »rent hus» på det fatala bordet. En tyckes ha tagit till sin uppgift att dricka ur allt sädesbränvinet och länsa kräftstjertstallriken, ty han ger sig ingen ro för densamma, och synes färdig att vilja sticka gaffeln i hvar och en som böjer sig ned öfver dessa kostbarheter. Der se vi en figur som äter mycket litet, men lägger desto mera af gudsgåfvorna på duktyget. Man säger att han hör till »renhållningsbolaget», men jag tror att det är bara förtal.

Han måste frysa ofantligt stackars menniskan, den som är begåfvad med den der blåfrusna näsan, ty allt »varmt» som finnes på bordet stoppar han i sig. Värden är också ganska kylig emot honom.

Så håller man på ett par timmar att »förbereda» sig till middagen, och snart finnes endast duktyg, gafflar och aschetter kvar. Det är som Jerusalems förstöring och bland ruinerna står »källarrådet» och höjer en suck vid smörgåsbordet.

Ett porträtt.

Han satt der uppe på vinden och frös framför ett solvarmt landskap af Claude Lorrain — en kopia i tredje hand. Paletten hängde på tummen, hans ögon slukade begärligt den förfuskade duken, men färgen var slut och ännu fattades solen. — Hade han bara den, så skulle det nog bli bra. Han var född till mästare, det kände han, men solen — det var mycket som fattades. För pengar får man färg, men pengar får man icke för ingenting. Han var född till mästare — men han tviflade, som mången konstnär gör, och så hade han tagit till glaset för att se allt i ljusare, i mera rosiga färger.

Hans tvifvel hängde på väggen och representerade nästan hvarje genre i konsten, som han någon tid trott på och känt sig skapad för, men sedan funnit vara ett misstag. Han såg på sitt ofärdiga landskap och så sökte blicken med ett sorgligt uttryck teckningar och gravyrer och de suddiga dukar som sutto fästade med nålar i tapeten och lågo omkring honom bland tidningar, sönderrifna pappersblad och utkramade tuber.

Der igenfunno vi vilda allegorier insuddade i kremserhvitt, der hade han kastat bataljstycken och stormiga landskap à la Salvator Rosa på duken, der hängde ofärdiga porträtt, som dock tydde på gnistor, porträtt i Holbeins och van Dycks anda, men dammiga och för länge sedan glömda; der skymtade bilder i elfenbensmanér. Der syntes Titians ansigte, hans förtjusning, måladt i kalkfärg, i en glasram med marmorradt papper, och under

den störste koloristens bild stod det präntadt i rödt: »Titian Vecelli, född i Pieve eller Cadore 1477, död 1576». Der lågo några idyllstämningar i svartkrita och några materialistiska bodskyltar som dödfödda stilleben. Det var en artisthjernas bizarra ögonblick, som tagit form i illusioner, hvilka dödt då de kommit till verlden.

Conrado, så var den unge artistens namn (han hette egentligen Konrad), -lät blicken fara öfver allt detta och såg sedan på sin urblekta och slitna dräkt och suckade. Skulle han bli något eller skulle han icke? Hvem visste det? Hvad var han? Han var hungrig. Det lefver man icke på, men kanske man får dö med det, dö med sin konst. Han slängde penseln ifrån sig och lät paletten falla. Den färgade åtminstone icke ned golvet. Det var ju alltid en förtjenst...

Det är hårdt att känna som Raphaël och icke vara en Raphaël. Han skulle ha velat doppa penseln i sitt hjertblod och måla en rosenröd och varm bild af idealet, men idealet lät icke fånga sig; han var en klåpare, det var alltsammans. Han krossade en tår med rockärmen.

Han hade icke några fjettrar som bundo honom i lifvet, han hade icke något hjerta, som han kunde kalla för sitt. Han hade egnat sig åt sin konst, för den uteslutande hade han lefvat, han var för fattig, han var ensam och utan någon kärlek. Kärlek måste skimra på konstnärens väg, tänkte han, men hvar taga bröd i öknen?

Han såg ännu en gång på sina bilder och hittade bland porträtten ett flickansigte med något så underligt i blicken.

Hon såg hungrig ut, fast än hon log, hon såg så oskyldig och ren, så strålande ut som en kerub, fast kinden var brun och biten af vind och tårar, han förstod det

lilla ansigtet så väl och tog minnet med sig, att dränka det och sina konstnärsdrömmar på krogen.

Han var ett äkta stockholmsbarn, han hade fått en god uppfostran och man ville göra honom till något »nyttigt»; men han ville bli artist, hans håg låg åt staffliet — och man tog sin hand ifrån honom och han lefde som liljorna på marken och fåglarne under himmelens fäste. Det var svårt ibland, kanske ångrade han också att han icke blifvit något »nyttigt».

Nu satt han på krogen och fyllnade till.

Sedan slog hans skugga romerska åttor på gatan och blicken slog efter stjernorna: »I min faders hus äro många boningar», hvar har jag min?» — Klang, ett felsteg, (ett fall så lätt) och en ruta som speglade stjernorna gick i bitar.

Det bar i väg till vaktkontoret med en poliskonstapel. Han somnade i den mörka arresten; men ett lyckligt leende lekte här på hans läppar och stilla frid låg öfver hans anlete.

Något hade vaknat i hans inre och värmt hans själ. Bakom den krossade rutan hade han funnit det han så länge sökt: sitt förverkligade ideal.

Hvad hade han då sett?

Der inne i det lilla bristfälliga rummet på nedra botten i samma hus han bodde satt en flicka och arbetade. Hon satt och tillverkade tandpetare och klistrade tändsticksaskar. Ljuset var dämpadt och gick i rött och derborta skymtade ett gammalt blekt ansigte i bädden. Hon var icke vacker flickan, men det låg något sympatiskt hos henne, och så tittade hon åt bädden och log så innerligt och förnöjdt, fast ögat var litet rödkantadt och kinden blek. Så skimrade det mot ljuset som kristall på den blåa ögonbotten och en äkta perla föll bland aspstickornta på bordet. Hon hade icke ätit mycket i dag, hon var

så hungrig, men modern som var sjuk hade behöft det lilla som funnits. Flickan klyfde sönder sina tandpetare och bundtade dem. Hon funderade: Tänk så mycket goda saker de komma att äta, som behöfva dessa små tandpetare. Veta de någonsin hvad hunger vill säga? Jag undrar om de kunna ana hvad den har känt, om den var mätt eller hungrig, som har gjort dem? Det ha de nog icke tid att tänka på — nej, de peta sig i tänderna, för att ha bort öfverflödet af mat, och sedan bita de i det lilla verktyget och kasta bort det. Och då har jag satt till nattens timmar för att arbeta det, försakat hvilans för att försörja mig och min sjuka mor — och så kastas det bort. —

Så sprang rutan sönder, den gamla försökte resa sig i sängen. Det blef ett ögonblicks oro i den lugna taflan.

Det der minnet, som Conrado förde med sig från sitt vindsrum, då han gick till krogen, vaknade. Det var ju samma porträtt han hade derhemma, glömdt i den dammiga samlingen, fast det här ansigtet gaf lif åt hans bild, åt den illusion, som han endast på måfå och själlöst kastat på duken.

Efter detta missöde, som likväl var en lyckträff — det skulle bli hans konstnärslycka, men äfven hans lefnadslyckas ruin — satt han oafbrutet och målade. Han hade »viggat» ihop till färg och hungern kände han numera icke, han bara målade på ett porträtt.

Det brann två eldar i hans bröst, det var kärlekens och konstens. Elin var hans allt! Dröm konstnär, då är du lycklig, men sök icke verkligheten! —

Taflan var ändtligen färdig, den prisades högt och såldes högt, han fick ett namn och hans lycka var gjord.

Han hade sökt Elin under hennes arbete, sökt henne under alla förevändningar och gjort en svag bekantskap med henne. Han beskref i lifliga färger hur han höll på

att måla utaf henne, hon hörde hans entusiastiska tal, hon såg elden i hans öga och hon log.

Nu då han fått taflan färdig och fått rykte och nämde hvad han blifvit och öppnade sitt hjerta för henne och talade om ett hem och hvad han ännu kunde bli, log hon blott, såg på modern, lade fingret på sin lilla mun, och hviskade:

— Tyst!

Hon förstod honom icke — ack, hon tänkte bara på sina tandpetare och tändsticksaskar.

Conrado slet tanken på ett hem ur sin själ, bröt penseln i bitar, lät paletten torka och sökte åter upp sin gamla kärlek i glaset.

Såg du honom på gatan? Det låg något af utbränd »asfalt» i hans drägt och drag. Han såg förvirrad ut. Han förföll och drog namnet med sig. Men hvar gång han satt på krogen och såg någon bita i en tandpetare eller såg dessa små stickor titta fram ur ett glas, tänkte han på ett porträtt, som icke ens rusets töcken förmådde skymma bort i hans minne.

”Svart med Vargöga”.

Höstsolen tittade afundsjukt in på sommarlandskapet på staffliet i ateliern. Höstsolen skämdes visst för konkurrenten, ty hon gömde sig bakom ett moln. Det blef grått och kallt i hvarenda bit i rummet om man endast undantager den »biten» som stod på staffliet.

I ateliern sitta några pratande herrar, som blåsa väldiga rökmoln ur ett par afbrutna franska kritpipor. Talet rör sig om skön konst och »pekunier». Herrarne äro allesammans illusionernas barn och se lifvet i lifliga färger, ehuru färgerna äro litet olika. Den ene hyllar Düsseldorfskolans »bruna manér», svärmar för »ofärdiga» hundar, människokonterfej och andra kreatur och lider dessutom af en viss »svartsjuka» i så väl färgbehandlingen som motiven. Den rosenröda färgen deremot söker han uppehålla genom glaset, hvilket han ofta, ja kanske allt för ofta brukar. Den andre har målat sig till ett namn. Axel T. är detta namns och atelierens innehafvare. Fille Målerus är de »ofärdiga» hundarnes representant. Han kom nyss tillika med den elegante litteratören Brilliant in till Axel T. Nöden i form af en regnskur dref dem in i konstens förgård, den kalla glasverandan, uppe vid Hötorget.

Nå, Fille, sporde Axel T., målar du något nu för tiden eller — suddar bara?

— Nej, jag målar »svart med vargöga».

— »Svart med vargöga», hvad är det för mästerverk?

invände Brilliant, som var oinvigd i konstens mysterier och såg undrande på Fille Målerus' förnöjda apparition.

— Jo, det kallas så, upplyste Axel T., när man bstryker en duk med idel svart färg och endast lemnar en ljus punkt kvar. Detta *kan* vara snillet's ljus, som en dag bryter fram öfver hela taflan, skingrar nattfärgen i skapelsen och skänker sin mästare ett namn. Det kan också vara oförmågans »styfvaste» prisämne eller det största beviset på artistens lättja och »suddereri». Men hvad som är säkert, det är att denna effekt är den primitivaste i all konst. Hvarje artist målar en gång i sitt lif »svart med vargöga», men han kan bli en bra karl och en duktig målare till slut ändå. Exempel vet jag. Medan ni väntar att regnskuren skall gå öfver vill jag tala om en historia för er. Du, Brilliant, som är »skrifkunnig», tillade han leende, kan ju använda den vid tillfälle.

Fille Målerus log som en fallen engel, knackade ur pipan och tog i stället upp sin hästskodosa och rullade sig en cigarrett. Brilliant spände upp örlapparne, bladdrade i en skizzbok och låtsades se ointresserad ut.

Men nu nog om det illustra sällskapet. Axel T. började att berätta:

— Pelle X. var en lustig fysik, som gick uppe i bergsbygden och stöflade klädd i skinnbyxor och trätofflor. Vacker var han precis inte, det vore synd att säga, så hjelte han än är i min berättelse, men karaktär hade han och det en så fast ändå som malmen i grufvan. Pelle gick bland jordkokorna och rufvade på någon plan, det såg man tydligt, men hvad, det kunde icke hans »pappa Matts» fundera ut. Emellertid gick det klennt med arbetet. Pelle gick bara och tittade på himlen och skogen, och bäcken, och hans ansigte, som i profil liknade en palett — naturen tycktes ha lagt en vink om hans blifvande bana redan i hans drag — antog alltmera ett

drömmande utseende. Pelle var sig icke lik. Fick han tag i något slags färgämne, genast gick han och suddade ned allting och målade underliga figurer och tingestar på allt hvad han mötte i sin väg. En dag målade han till och med »mor Britas» katt, så att denna i en lång tid gick och lyste i den allra grannaste ladugårdsfärg. En »historiemålning» hade han också gjort, det »*Egyptiska mörkret*», som han läst om för skolmästaren, och som han med tjära målat på ett stycke af faderns hvita skinnpels. Endast en ljus punkt hade han lemnat kvar, som lik en måne skulle skänka tröst åt Israels barn, hvilka han tänkte sig derinne i den mörka natten på tröjan. Af fadern fick han stryk, men af naturen fick han anlag för att rita och måla.

Pelle fattade till sist ett beslut.

Bonde ville han icke vara och målare skulle han bli, om också fader Matts svor öfver honom aldrig så, mor lipade och pojkarne och jäntorna i byn skrattade åt honom. Till Stockholm skulle han, der fanns det en »målarskola» hade han hört och många »mästare» äfven.

När gubben Matts fick höra att Pelle skulle resa till Stockholm och måla hästar och stugor, fält och skogar, blef han ursinnig och frågade hvad det skulle tjena till. Hvad var det för nytta med en målad häst, inte kunde den dra' inte, menade han. Och inte kunde man få en enda famn ved ur en målad skog, och inte kunde man bo i ett hus på en tafla. Hvad var det der för skräp att egna sig åt.

Palettansigtet blef rödt af harm, men Pelle gitte ej att svara.

Omsider tog Pelle afsked. Mor grät, ty hon hade alltid velat se sin Pelle som prest och nu — ack och ve! — far svor öfver sin galne pojke och hela byn skrattade.

Föräldrarna kommo öfverens om, liksom alla andra, att Pelle ovilkorligen var en »förlorad son». Men sjelf såg han lugn ut, sköt ut underläppen och hakan så att han var nära att bita sig i näsan, tog en lätt packning på ryggen, pannkaka i »säck» och Gud i hågen, och så knogade han af direkte till Stockholm.

Han skulle bli målare, det hade han svurit en dyr ed på, trots far och mor och hela byn.

Emellertid tågade han in i hufvudstaden på »fastande mage», matsäcken hade redan tagit slut några mil innan han kom fram, men det bekymrade honom inte, och nu gick han och »koksade» efter »målarskolan» och alla de der mästarne han hade hört talas om.

Ändtligen fick han sigte på en skylt, på hvilken det stod: »Kludd, målare». Pelle trädde in i verkstaden, gick rätt på en oborstad figur, som han antog vara mästaren och sade på sitt rättframma sätt:

— Jag vill måla här!

Förundrade öfver detta nya sätt att söka plats sågo alla innevarande och icke minst mästaren på honom och skrattade. Dock Pelle stod med lugn uppsyn och höll i sig och efter mycket ackorderande blef han antagen. Måla kunde han inte få, men rifva färg, det skulle han få göra och som lön skulle han få ligga på verkstaden och dessutom få litet mat hos mästarn. Någon tillstymelse till sängplats såg han inte till i den af färgpytsar, oljor och borstar öfverfyllda verkstaden, men ett utmärkt skåp fanns der, hvilket endast var en half aln ifrån taket och det skulle han få ligga på.

I tre månader sprang Pelle efter bränvin åt gesällerna, i tre månader stod Pelle och ref färg och i tre månader låg Pelle der uppe på skåpet och tillplattade sin näsa ännu mera. Paletten var fullständig.

Men en dag blef han nöjd på allt detta. Inte var det något »konstnärslif» inte. Så läste han Dagbladet och så kom han till en »dekorationsmålare».

Nu skullè han då ändtligen få utveckla sig och bli artist.

Han steg in i ateliern. Så mycket taflor! Och så stora taflor! Här ska' målas! tänkte Pelle.

— Du kan ta och dra den här kärran med färg till Södra station, men du ska vara der till 12.30, hör du det, sade dekorationsmålaren till honom vid hans inträde. Du sölar inte, förstår du det, för då får du så att du blir »kulört». Traska på nu bara, ty när du kommer tillbaka, har du mycket annat att göra.

Det var första dagen hos dekorationsmålaren och de andra dagarne blefvo lika den första. Ett år gick på detta sätt med alla möjliga vedermödor.

Derefter återfinna vi honom bland de förhoppningsfulla eleverna vid konstakademien. Genom en ansedd landsmans rekommendation hade han slutligen lyckats komma dit. Men ännu var det icke riktigt slut för honom att måla »svart med vargöga».

Atelier borde han nu ha, tyckte han. Sköna utsigter! Tror ni att man har någon utsigt, när man bor i Kolmätargränd inne hos en skomakare, oftast är utan middag, men då sådant vankas, äter »halfportioner» på en »nykterhet» vid Holländargatan.

Så förflöt Pelles lif lugnt och enformigt. Men en dag log lyckan emot honom, profetiorna hemma i byn kommo på skam, föräldrarne blefvo öfvertygade om sin blindhet och den »förlorade sonen» var blifven en ryktbar man.

Nu äter han middag hvarje dag och målar taflor, som han också får sälja. Målade han förut »svart med vargöga», så målar han nu ljus med konstnärsöga och

får han bref med hemortens poststämpel, börjar det alltid med: »älskade Pelle!» innehåller en 100-lapp och slutar med »din öfver dig stolte fader Matts». Derefter står ett postskriptum af mor, »kära Pelle; det var för väl att du höll i dig». Så kan lifvet vexla!

Regnet var slut och Fille Målerus linkade i väg för att dra några penseldrag på en argsint dogg, som stod och skällde på sig sjelf i en rakbordsspegel. Genialisk tanke, tyckte han. Men Brilliant gick hem och skref ihop en bit ur verkligheten, som hette: »Svart med vargöga».

Armod och lyx.

Kontrasterna söka hvarandra ofta i lifvet. Så sökte Simon upp Curt.

De voro goda vänner, sades det. Ja, riktiga hjertevänner, bättre sådana kunde man inte få se. Jemt syntes de i sällskap. Aldrig nämde man den enes namn utan att den andres måste vara med. Intet nöje, ingen dårskap, ingen idé, intet hopp, ingenting af en inre människas hela känslolif existerade för den ene, som inte skulle delas af den andre. De två voro den manliga menskligheten komplett. Med ett ord, det fanns inte bättre vänskap i världen.

Studierna i Upsala, nationssalen och schweizeriet, hade en tid skiljt dem åt, men litteraturen hade åter för-enat dem.

Dock odlade de olika fält i densamma och talade skilda tungomål så snart de kommo inom diktningsens råmärken. Men det var skaplynnnet orsak till, menade förständig folk. Det var den artistiska begåfningen, det var den olika blicken i lifvet, som åstadkom kontrasten. Det var det ursprungliga, som tog ut sin rätt.

De måtte ha haft fint väderkorn och annat den der kontrasten, ty från första stunden de sågo hvarandra, hade de, som dragna af en osynlig magnet, slutit sig tillsammans. Men så gingo de hvar och en på sitt håll att i andens rike tala till menskligheten och om menskligheten och att skildra lifvet . . .

De fogade samman sina innehållslösa ord så mästerligt som om de verkligen lärde af erfarenhet, och så blef det en bok af.

Men kände sig någon träffad?

Den gamle antiqvariern, som kände litet till literaturen och hade fått inblick i lifvet och som dessutom följt deras pennor, påstod att det bara var sjelfbedrägeri alltsammans, men ingen trodde honom.

Der satt den fattige kandidaten, som skulle lefva på sin penna, inne i ett mörkt och torftigt gårdsrum och skref om lyxens salar och om folk af verld. I det språk han lät dem föra lade han grammatikaliska glosor och rethoriska vändningar, hvilka han hämtat ur böcker, men som de menniskor han skildrade, i verkligheten aldrig använde.

Der satt han och »konstruerade» upp de rikes och förnämes tankar och känslor och handlingarne som en alltid logisk följd deraf. Han dömde som den blinde om färgen.

Regien var för honom allt. Och denna hade han lärt sig och hämtat ihop från priskuranterna och från de stora butikfönstren uti staden. Titeln och kläderna hvar med »bokmenniskorna» uppträdde, var det enda som på något vis berättigade hans figurer att vara tecknade ur »the high life».

Kom så det stela språket som trodde sig kunna ge färg åt en verld, hvilken under hans hand led af blodbrist, och så blef det idel skenbilder, förtorkade och lifsfattiga, som han i granna kläder och salar målade på den pompösa duken.

»Karnation» hade han aldrig tänkt på; det betyder ju dessutom bara kött, simpelt kött, och han ville ha själ och poesi. Men att själ utan kropp, utan kött är en abstrakt företeelse, någonting ofattligt, det hade han inte

gjort sig reda för, åtminstone inte i tillämpningen. Det der ansåg han dessutom vara en obetydlighet, en »naturalism» som skulle bannlysas ur andens rike. Derfor tog sig också hans diktargåfva i stället utbrott i lärda bilder, mytologiska anspelningar och filosofiska citat, och lät dessutom höra en rätt stor beläsenhet i memoarverk. Det måste vara rikt utsmyckat!

Han behöfde och han rörde sig äfven med en stor »apparat».

Och så trodde den fattige Simon, att han var kallad att skildra den förnäma verlden och föra dess talan, att han fullt och fast uppfattade densamma i lifvets brokiga maskerad.

Men karaktererna, själslifvet?

Derutaf syntes inte mycket till. Hur skulle han också kunna skildra hvad han inte hade sett?

Men hvarför skildrade han då inte lifvet omkring sig, det han sjelf lefvat och lefde uti? Han förnekade helt enkelt hvad han borde ha sett.

Vännen Curt, den rike och bortskämde Curt, skref ju om det »lägre» lifvet, hvarför kunde då inte Simon skriva om det motsatta; man har alltid en viss förkärlek för kontrasten?

Måhända var han dock kommen vilse, tänkte han ibland i tviflets stunder, då han fann sin skrift så ändlöst tom. Men den blinda egenkärleken hviskade honom genast i örat, att han så inte var, han hade studerat sin uppgift... Ack, ja, han hade »studerat» den, som Shakespeare säger, »likt den, som har sin död studerat».

Så gingo åren och åldern smög under tiden så småningom sitt silfver, men ej sin visdom i hufvudet. I stället för att komma till klarhet med sig sjelf, slå om och med en frisk humor, som han onekligen var anlagd för, teckna skuggor och dagrar ur de fattiges historia och vagabon-

dernas lefnad, snörde han in humorn i nattsäcken och for fortfarande i trycksvärtan till »brunnar och bad» med sina grefvar och baroner, antydde att han visste något om hofskandaler, rörde sig i societeten och lyste ständigt och jemt med fashionabla ämnen. Men »namnet», namnet lät ändå vänta på sig och det kunde han inte förstå.

Ack, han uppfattade inte att det väntade honom i en helt annan riktning.

Kärleken hade också en gång haft magt med honom här i lifvet, men det var inte inom rikedomens och noblessens värld; det var inom »den der andra». Ty han ville säga sin hjertans mening åt flickan, han tyckte om det enkla och anspråkslösa, sådan var han i grund och botten sjelf.

Det der som tryckte ned och lät känna sin öfverlägsenhet kunde han inte fördraga; han ville sjelf herrska. Men Simon hade karaktär, mera karaktär till och med än människor ansåg det vara rätt. På den grund tog han upp en strid med naturen...

Thèrese var fattig, det visste han och han visste äfven att det bara skulle bli elände af alltsammans om de läto sina känslor råda. Derfor frånsade han sig också henne, gaf henne ett handslag som vän för lifvet och önskade henne en bättre framtid. De skulle aldrig göra hvarandra olyckliga! Deras vägar, hoppades han, skulle aldrig mera korsas hvarandra.

Det var på det lilla förfriskningsstället strax utom tullen som han sade henne detta. Det var midt i ett sorlande folklif som orden vibrerande dogo bort.

Ack, han mindes det så väl, allt, allt!

Han mindes så väl det der aftonljuset, solstrålarnes lek på sanden då de, som skälfvande guldpaljetter silade sig igenom trädronornas täta gallerverk. Grönskan i gräsmattorna och himlens djupblå färg, barnens lek utåt

gångarne och han mindes hur folket fröjdade sig och skrattade med friska lungor rundt omkring dem. Och så glömde han heller aldrig hur Thèrese slog ned blicken då han sade henne dessa »hårda» ord och hur hon endast hade en tår som gled rund och stor och tindrande ned öfver kinden, till svar. Hur hon sedan teg när de skildes åt.

Hon hade ingen rätt till att tänka sig så högt, som ett lif med honom, hade hon föreställt sig sjelf med försviflad resignation i sitt inre, och därför teg hon också, teg granlaga . . .

Det hade varit med blödande inre Simon tagit detta afgörande steg, men det måste ske!

Sedan begrof han minnet af henne i djupet af sin tillvaro och nöjde sig med Curts vänskap och sina egna äregiriga drömmar. Men alla qvinnor han sedan tecknade voro alltid Thèrese, buro gerna hennes namn och hos dem återfann man hennes drag. Det var endast kläderna som skilde den obemärkta sömmerskan Thèrese från salongernas Thèrese.

Vedhuggarsonen — ty Simons far hade varit vedhuggare — som under nöd och försakelse kämpat sig fram till gradualexamen och derigenom höjt sig och blifvit till en stolthet för den fattiga släkten, vedhuggarsonen ville nu höja sig än ytterligare — precis som stjernan i rymden då denna skenbart höjer sig, bland syskonen af samma natur, d. v. s. när hon aflägsnar sig mer och mer från de sina — och därför trampade han ned bilderna från barndomshemmet och sin egen ungdomsverld och omgifning och jägtade efter något nytt. Det gamla dugde inte, någonting »nytt» skulle det vara!

Man förstod honom inte, eller också, de som förstodo honom, insågo att han hade orätt, men deras vänskap var för feg, att säga honom det.

Så försvann en dag sista glimten af hans skaldestjerna utan att lemna ett spår efter sig. Den hade brunnit ut med ett kallt ljus och utan att värma...

Kandidaten hade nu fått en god anställning, en anställning som »födde sin man» och som med de praktiska krafven tog hela hans personlighet i anspråk. Han hade kommit i goda omständigheter.

Det var nu lyx att författa, han beträdde salongerna i verkligheten. Han såg att han offrat hela sitt lif åt en villa; han hade ingenting mera att ge.

Thèrese var nu död med hans namn på sina läppar; och han återfann henne inte bland salongernas Thèrese, han hade ingenting mera att få.

Ingen talte mera om Simon som författare fast han skrifvit så mycket och hade böcker ute i praktband; (nämde man honom så var det endast därför, att man kom att tala om Curt).

Hade han då inte uträttat mera, *kandidaten* Simon, menade släkten, då gubben far hans, som endast hade varit en simpel vedhuggare, i sitt ringa kall ännu efter tretio år var ihågkommen af så många och nämdes med aktning af släkten. Släkten förstod inte det? Men det var nu en gång så.

Hemma på chaislonen i sitt eleganta skrifrum låg Curt, kunglig sekter Curt Baudeman, och rökte cigarett och författade.

Han hade fått en sådan synnerlig förkärlek för det lägre, för folklifvet; der fans det ta mig tusan att »göra» utaf, menade han. Vid skrifbordet skulle han sedan sätta sig och skriva ned hvad han nu tänkte ut medan middagen sjönk och vinet höll honom uppe i »stämning» genom en behaglig berusning. Det kittlar upp »lifsandarne», sådant der. Och när man så genom rökmolnen ser de små landskapsbitarne med sommarsol och vinterväder,

höstguld och vårgrönska, inneslutne i små smakfulla ramar, de klassiska statyetterna på gueridonen och fotografikorten af de ryktbara skönheterne från varietéernas — och teatrarnes slippriga verld lutade mot små stafflier och ställ och får öga på porträtten af Cervantes, Scarron, Voltaire, Beranger, Bellman och vicomte de Chateaubriand, och hvad de allt heta, de der »storgubbarne», då blir man ovilkorligen inspirerad.

Så »tog» han folklifvet!

Societeten hade förebrått honom att han inte skildrade lifvet omkring sig, sin egen rosiga ungtkarlsverld, (aj, det hade kanske varit mindre grannlaga mot sig sjelf grefvinnan X. salonger, der han så ofta umgicks och alla de andra fashionabla hemmen och nöjena, han besökte.

Hvarför inte det?

Men då hade han med filosofisk värdighet afspisat dem:

För det första »roade» det honom att teckna den der bizarra verlden der trasorna slank om figurerna, det var så »måleriskt» ur artistisk synpunkt.

För det andra: det man har inpå sig kan man inte skildra, ty man ser det inte rätt. Och så skref han om nöd och elände, han som inte visste hvad nöd ville säga, och så skref han om qvinnorna (»folkets qvinnor», som han nämde dem) utan annan kännedom än den han hade af dem han lockat i frestelse och kommit på fall.

Den medfödde hugsvalaren i de armes lif, »folkhumorn» med sina röda vingar, som höjer individen och fläktar bort tåren midt i de bittraste stunderna, den såg man inte till. Den lyfte inte bilderna ur dyn.

Han skref för en verld »comme il faut» om den motsatta. Det var visserligen bara till nöje, men man tyckte i alla fall att nog kunde han ha valt en bättre verld till stoff för sin spirituella penna. Men hvad brydde sig den

bortskämde Curt om det; han var fördomsfri han, han var realist!

I den tanken fick hans »hjeltar» och »hjeltinnor» och öfriga »typer» lif; och derunder lade han dem i munnen talesätt ur egen eller hans omgifnings innötta ordbok! Fraser och förvrängt salongsspråk.

Eller också, som en kontrast dertill, när höjdpunkten af sanning i teckningen riktigt skulle ernås, en massa sökta grofheter; ty folket kunde naturligtvis inte, om man riktigt skulle gå det på lifvet, säga annat än grofheter, annars var det inte »folk».

Fint eller plumpt!

Sjelfsvåldig medelväg den de dock i sitt tal i verkligheten besitta, kom aldrig i fråga. Litet hjerta lät han dock i regel i stället för ett ludet bröst eller en naken arm sticka fram emellan paltorna. Det förra var sympatiskt, det andra endast oskönt, tyckte han.

Ja, man måste äfven »adla» sina figurer något, så att städadt folk kunde umgås med dem — på bokens sidor.

Efter det receptet skref Curt.

Castor och Pollux, som man med en lätt anstrykning af harm på visst håll kallade de båda vännerna, eröfrade under tiden hvar och en sin position i lifvet.

Kandidatens skaldestjerna hade, som nämnt är, redan brunnit ut. Thèrese var för längesedan död och kärlekselden slocknad men reflexionen fanns kvar... Då fann han en qvinna som motsvarade den tanke och den värdemätare han förr så gerna i dikten ställde på folk. Der glänste tunga smycken af guld och fadda leenden. Der frasade försigtiga uppskrufvade ord, siden och lyx.

Och kärleken kolade med sensommarens glöd i hans bröst. Den öfvergöt en robust varelse med sin svaga af-tonrodnad och reflekterades i hennes grofva fiberlif, kompakta kropp och själlösa ögon.

Hon — Elise — enkan efter den rike fanérhandlaren — hade kämpat ett helt ungdomslif under armodets tryck, och den lilla intelligens hon förut hade haft, hade blifvit qväfd af brist på luft under storborgarens tyranni och kassakistans bländande innehåll. Men nu var han död, och hon var rik och fri och slö, som ett djur, både genom det ena och andra förtrycket, och nu vågade hon älska. Och då mötte hon Simon. Hon blef så idealet i ett förståndsparti.

Det var fint det der trodde han.

Efter några års äktenskap tillbringade i öfvermod och vällefnad och sedan man något så när lärt känna hvarandra, slog den länge täppta vulkanen i hennes tillsnörda bröst ut i full låga. Hon hade förut blifvit beherskad, nu brast den råa naturkraften ut, nu var det hennes tur, nu var det hon som herskade! Hade hon inte i sin ordning lyftat den »ynkryggen» Simon upp till sig.

Visserligen var det under tiden fester ständigt och jemt och champagnen flödade, men i all sin lyx kände han sig olycklig, bruten och arm. Hur fattig var han inte. Och »vännen» Curt, som skildrade det lägre lifvet, trädde aldrig öfver hans tröskel. Men han hade också annat att göra.

Deras vägar hade icke alltid som förr löpt parallelt i lifvet, och hade en gång kommit hvarandra för när, korsat hvar andra, dödstecknet, och förstört det vackra spåret hvari de gemensamt åkt fram.

Curt hade sagt Simon sanningen, »att han var en stackare, en narr, som ville skapa adelskap af det borgerliga, gyllne skenet, och att han menade honom väl, när han rådde honom, att vara klok och vara sig sjelf, ingenting annat».

Men af det utsädet växte det törnen.

När så Curt kostat på sin kropp för mycket, för att

som han kallade det, komma i »stämning» och skriva om det »lägre» lifvet och stod vid branten till ekonomisk undergång och ville låna penningar af Simon att rädda sig med och fick nej till svar, då var det slut dem emellan.

Kontrasterna beröra hvarandra ofta i lifvet, men efter det svaret knackade aldrig kontrasten Curt på kontrasten Simons dörr.

Nu såg Curt nöden i ansigtet. Nu såg han litet af det grinande armodet, som närmade sig i perspektiv och växte oeh växte. Perspektivet försvann och armodet stod in på honom. Det gick honom in på lifvet.

Nu skulle han ha kunnat skildra, nu hade han »stämningen» något så när inne.

Nu skulle han ha kunnat tänkt sig in i saken. Men kulan som han jagade sig genom hufvudet lät inte tanken tänka vidare... Han vacklade och en blodström purprade mattans rosor och möbelns ljusblå sidentyg. Men hvad gjorde det, han egde ingenting af allt detta, det var inte hans längre. En bruten blick gled öfver föremålen, och han föll död till golvet under Voltairesporträttet, hvars kantiga linier grinade genom krutröken i det eleganta rummet.

Armod och lyx!

”Nu kommer vaktparaden!”

Det är söndagsmiddag.

Det ligger sol öfver »torget». Ett brokigt vimmel krälar fram i alléerna och bryter sig i de mest bisarra färgskiftningar. Det skiftar i spektral-analysens alla färger — och hvad äro väl alla dessa solabsorberande existenser annat än solspektrums snyltgäster! — det skiftar ända ifrån den punschbefläckade snusbruna eller rent af till färgen oxiderande rocken eller hatten till och med säsongens elegant tillskurna och af pariserskräddares smaksinne utvalda façon på modelejonens yttre omhöljen. Det skiftar från den simpla tyllklädningen och från den glänsande pelsbrämmande sidenkappan.

Här fins fint folk, bättre folk och sämre folk, liksom det fins fina hattar, bättre hattar och sämre hattar. Det är en fullständig profkarta på Stockholmares yttre människor.

Här fins stora och små, feta och magra, korta och långa af begge könen. Men alla njuta de hvar efter sin smak af det muntra solskenet och det rörliga glada lifvet i östra allén.

I den vestra synas också några Stockholmsbarn, men dessa, som vandra på den forna »dygdens stig», tillhöra ej det riktigt lefnadsglada Stockholm. Vestra alléen är vid denna tid mer egnad för allvarliga betraktelser, hvarför man också föreslagit att numera kalla den med ett från »Kongens Bye» hemtadt namn: »Filosofgången».

Det är, i korthet sagdt, det Stockholm som går, vi finna i östra alléen.

Der kommer den lika vackra som rika grefvinnan P. i sin blå sammetsdrägt, och under ett klingande skratt visar hon en bländande hvit tandrad bakom de fylliga röda läpparne. Jag såg henne i Lysekil i somras. Der var hon också »modets drottning» och kringfladdrades der som här af ädelborna »fjärilar».

Se der skrider med gravitetiska taktfasta steg fram en lång skepnad, ett hufvud högre än alla de andra, med lång snedskuren och ända upp till halsen igenknäpt rock, samt de så välkända hvita strumporna. Det är den store dalarepresentanten, en af landtmannapartiets höfdingar. Vid handen för han sin förhoppningsfulle ättelägg, som är nästan lika lång som fadern men öfverträffar denne i att vända tårna inåt under gående.

Nu stanna de och helsa på ett par äldre herrar med aristokratiska anletsdrag. Det är friherre M. och herr von X. Ätteläggen skakar helt fryntligt och familjärt de mot honom utsträckta aristokraternas händer och ser allt annat än bondslug ut.

Der står aktören F., ett föremål för de förbigående damernas beundrande blickar, och f. d. intendenten W., som liksom bildar en illustration till »inrättningen» eller, som den också kallas, »asylen för äktenskapsbryterskor» med en tydlig anspelning på teaterns förkärlek för Sardous äktenskapsdramer.

Se der trippar diplomatiska kårens doyen, den i regn och rusk, snö och slask alltid lika sirlige portugisiske vicomten, hvars namn erinrar om murrarnes svarta handverk. I sin fina handskbeprydda hand, ofvanför hvilken skimrar ett guldarmband, svänger han den spensliga kappen och gör en liten honnör för de mötande bekanta. I knapphållet prunkar den traditionella rosenknoppen, troli-

gen en matt och outvecklad hågkomst och hyllning af hans solvarma fädernesland. Nu är han acclimatiserad här som det spanska röret i våra snobbars händer och han tillhör oss helt och hållet.

Och se der borta skrider den glade skådespelaren H. med hatten på nacken, sig alltid lik, vare sig på scenen eller ute. Han går och studerar folklifvet och kastar sneda blickar på hjeltekonungens vis à vis, som reser sig i midten af sina fyra lejon.

Några hungriga typer med hårdt åtdragna svältremmar — det är redan två timmar sedan de åto frukost — stå i skuggan af det knoppande trädet och kasta längtansfulla och melankoliska blickar på klockan i Jakobs kyrktorn. De följa otåligt minutvisarens snigelrörelse mot den betydelsefulla tolfvan, då ett-slaget förkunnar det glädjande bådskapet att »lagman Bengt» öppnar sina gästvänliga portar, innanför hvilka »salta biten», målet för deras tankar, väntas.

Der ha vi några farbröder, som efter veckans ansträngningar i »utskötte'» och »voteringa» motionera sig i torget. De betrakta det bullrande lifvet med synbart intresse, hvaraf jag slutar till, att de ej äro »gamla i gäle».

Och merkuriisönerne der, som sjelfvilligt tortera sina näsor med pince-nez af n:r 40! De skina i dag som en hel quartett Karlstadssolar och exponera i sina yttre meniskor en samling utvalda prof på hela principalens manufakturager, under det de kasta eldiga och förföriska blickar, i glöd täflande med cigarrerna i deras mungipor, på de cigarrfröknar, som i afvaktan på öppningstimmen lufta sig i torget.

— Tusan till stiliga ben den der flickan har, säger den ene sprätten och kastar en om allt annat än Filipstadscygd vitnande kännareblick på en fulländad, af en hvit silkesstrumpa omgifven vad, hvilken omedvetet ut-

ställes till allmänt påseende genom egarinnans vårdslöst uppfästade klädning.

Sprättens kamrater stanna försjunkna i hänryckning öfver den »upplyftande» synen. De kunna med det största jemmod uthärda att se en trikåklädd Talias prestinna på scenen, men att i torget se några centimeter af ett fruntimmersben sätter deras blod i raskare omlopp.

Och se der blixtra sablar, utsändande sin »jernförtjusning» åt alla håll. Här fins uniformer af alla snitt, ända från den lysande gullgule skånske husaren till den enkle fältjägaren. Klingande sporrar, spegelblanka stöflar, smärta midjor och kupolhvälfda bröstkorgar bilda ett i damernas ögon och öron förtjusande helt.

En och annan problematisk existens smyger sig med skelande ögon genom hopen, bildande de i taflan för dess rätta färgläggning så behöfliga skuggorna.

Öfverallt, hvarthän ögat än blickar är det lif och rörelse. Hela Arsenalsgatan är täckt med människor; och ögat följer det mörka hafvet af hufvuden ända upp förbi »opris», der strömmen utgjuter sig i det på »guldkonungens» torg böljande människohafvet.

Norrbro och Lejonbackens afsatser äro tätt garnerade med lefvande statyer, hvilka längtansfullt afbida det hvarpå alla vänta: vaktparaden.

Nu kommer en mängd individer mest tillhörande det täcka könet, med psalmböcker i händerna. De komma från »Beskan» och förkunna att vaktparaden är i antågande.

— Tyst! hör!

Trumhvirflar skrälla uppe på Arsenalsgatan och ekot återkastar dem från operahusets baksida.

— Paraden kommer!

Nu blir det lif i massan, den beröres som af en

elektrisk stöt och öfver hvarje anlete glider ett soligt le-
ende. Ja

»Der ha vi den igen
Den söta vaktparaden!»

Alla skynda på sina steg, alla ila åt samma håll, ofri-
villigt lyftas fötterna i takt, regementsmusiken beherskar
det hela.

Se här ha vi förtruppen!

Hvilken samling typer, värdig en Granville's, en Ho-
garths pensel!

Den som vill bilda sig en föreställning om denna lef-
vande tafla, han må betrakta professor Wallanders mäs-
terliga målning: »Vaktparaden».

I spetsen gå ett par poliskonstaplar och efter dem
följer en brokig blandning af sjömän, gesäller och gat-
pojkar. Så komma några officerare af olika vapen, der-
efter en hop artillerister, gardister och civile om hvart-
annat. Här fins bönder, halfherrar och dalkullor, alla i
broderlig endrägt och alla hållande takten ypperligt. De
jernskodda klackarne sättas i gatan med militäriskt ef-
tertryck.

Vidare upptäcka vi några »glada själar», som syn-
barligen komma direkte ifrån en stark frukost och nu
med uppflängda rockar, hattarne på nacken och rödbru-
siga ansigten larfva med i förtruppen; vidare några stads-
bud, några skolpojkar och sjalettklädda Stockholmsjungfrur.

Nu kommer »vackra Herman» med »svank» i ryggen
och högbröstad som en ättehög, bärande sin staf som en
konung sin spira.

Det blixtrar till i tusen sköna ögon vid åsynen af
den ståtliga tamburmajoren, Stockholmares stolthet och
förtjusning. Han marscherar stolt i spetsen för musiken,
som klämmer till med Boccacciomarschen allt hvad tygen
hålla.

De små musikanterna i västficksformat blåsa, så att deras kinder få kyrkänglarnes fylliga rundning, och trumslagarne martera kalfskinnen, så att det skär genom märg och ben.

Och nu kommer sjelfva paraden. Bajonetterne och kaskarne blixtra i solljuset, som vänligt gjuter sig öfver Martis' taktfasta söner. Officerarne marschera stela och högtidliga med sablarne till parad.

Ekot återskallar mäktigt mellan operahuset och källaren Kastenhof. Folket på Gustaf Adolfs torg kommer i en orolig jäsning och gardinerna ryckas undan på »Opris», Kastenhof och Rydberg. Man glömmer »salta biten» och »lilla supen», man glömmer allt, man kastar ifrån sig knifvar och gafflar, ja, man nedlägger vapen och utropar öfverväldigad:

— *Nu kommer vaktparaden!!*

Julglitter.

”Vinterlandskap med snögubbar”.

—••—

Julafton! Hvilket underbart ord! Det tränger ovilkorligen ett och annat barndomsminne strålande i ljus och barrgrönska vid dessa åtta bokstäfver. Det är en magisk trollformel som ännu i vår praktiska tid griper sinnena med en stundens hänförelse och framsvärjer något af en flyktad barndom.

Detta »något» gäller dig så väl som mig. Har man under 364 dagar sjunkit ned i hvardagslivets bestyr och förhårdade platthet, så behöfver man också sannerligen en gång under året en högtidsstund, då man hemtar andan, samlar sina minnen, gläder sig åt glitter och ljus och får bättre tankar. Bättre tankar om andra. Då kan man till och med få se en skymt af sitt hjerta.

En sådan högtidsstund då man återvänder till den okonstlade naturen och skakar fram det lilla af barn inom en, som ännu icke förstörts af mal och rost och gammalt förstånd. Hur ser ett nära på äkta godt leende ut? Hur klingar ett nästan oförfalskadt skratt? De äro sällsynta företeelser, men dem får du se och höra då. Det är en ibland de dagar då menskligheten gör sig mest gällande; men så är »menskligheten» också bara en gåtfull gäst på jorden.

Det är på julafton.

Det faller stjernor från himlen, det är små underbart formade snöstjernor. De betäcka den oroliga folkmassan,

glittra lika i fin- som fattigmans rock, gör dem alla till »snögubbar» och faller slutligen ned skimrande likt tårar i högtidsstunden vid julljusen och värmen i de olika hemmen. Det ligger något af republik i himlens »dekorering». Det är ett gnistrande snötäcke under hvilket jorden sofver och hvilat sig för att få nya krafter till dess vårdagen skiner på.

I ståndet nere vid bron sitter gumman och säljer sina pepparkakor och karameller med grannlåter och rim på och sina valnötter sirade med guld- och silfverpapper. Hon tänker på bättre dagar då mannen lefde och hemmet strålade af ljus och glädje, och alla barnen se'n. Åh, herre gud, hon mins det så väl, som om det vore i går; men nu voro barnen stora och flugna ur boet. De voro så fina, så fina; men den finessen hade hon gifvit dem genom det att hon suttit och förfrusit nere vid bron, det visste hon så väl, men det sade hon icke. Hvad hon var förkyld, det skulle hon få dragas med i all' sin da'r, det skulle aldrig gå ur kroppen; endast hjertat hade icke förfrusit.

Att barnen hade det så bra, det gjorde henne både stolt och förtryckte henne, der hon satt under det snötyngda segeldukstaket, hon var ju icke mer än menniska ändå. Ja, kanske i deras ögon icke en gång det. De hade blifvit så fina, så att de alldeles hade glömt henne. De köpte icke en gång sina pepparkakor och karameller till julgranen hos henne. Och deras små som nu helt visst med tindrande ögon betraktade gåfvorna från mormor hade nog icke reda på att mormor satt glömd nere vid bron och tänkte på bättre dagar.

Men mormor var icke presentabel.

Hon kunde visa »kärnan» och då skulle ju den granna frukten med den granna ytan behöfva skämmas öfver anorna från bron, öfver ättartaflan från »ståndet».

Derför satt också mormor öfvergifven och frös mer än vanligt på julqvällen. Hon räknade öfver hur gammal hon var och hur många rum man hade i två våningar som hon så väl hittade till der uppe på norr, hur kallt det var ute i qväll och hur varmt det var der, och så tänkte hon på att det var ändå hennes barn som hade det så varmt i rummen och så kallt i hjertat och så tyckte hon det var så underligt.

Se'n såg hon på snöflingorna som dansade om och hade så roligt i ljuset som föll från butikfönstret; de föreföllo henne som sjuttonåriga flickor nu för tiden på bal; den skumma blicken fann sedan lugn och frid bland ståndets gamla hederliga sötsaker. Och så föll der en tår och låg och glittrade bland grannlåten så att till och med en pepparkaksfigur som den träffade blef mjuk — och guldets föll af på en karamell och lyste så egendomligt dervid.

Så kom »Tegel-Kille», ståndsgummornas hjälp, frusen och nedsnöad fram och hängde mot ståndet. Han kunde lätt skilja rödt ifrån rödt, påstod han. Han var meniskokännare, det var hans lilla svaghet. Han såg gumman rödfrusna utseende och röda ögon och sade:

— Jag tror frun sitter och lipar på sjelfva julafton.

Men gumman svarade ingenting, hon knep bara ett dugtigt tag om näsan, som ville hon inbilla honom att »tövädret» kom derifrån. Men »Kille» han var icke dum, han hade sett bättre dagar och han bara skrattade. Han höll icke längre på etiketten, det der som skyler hvad man tänker, som han filosofiskt uttryckte sig, när han satt med brofruarna på torgkafét och ville öfvertyga dem om att det icke var värdt att vara högfärdig. Se bara på mig, menade han.

Nu kom »Kille» för att få sin julslant och så tiggde han sig till några »nissar» och »nassar», det var sällskap åt honom det, tyckte han.

Han såg julstämningen under segelduken; tröst kunde han också ge:

— Gud välsigne frun! Jaså, frun blöter ned pepparkakorna. Fy fan att frun ska' gråta. Jo, jo, det är icke roligt att ha barn som glömmer — ja, jag har också glömt; nu ä' dom döda, men jag bär deras grafkors på min rygg; det är tungt det, vet frun, mycket tyngre än att bli glömd. Det var i alla fall »hederspukor», när jag rätt tänker efter.

Dervid glittrade det något i ögat och dermed nickade »Kille» och hasade i väg till sitt »hål» ute på Kungsholmen.

»Kille» var om somrarne tegelbärare och en af hamnkrogarnes ekonomiska »stöttepinnar», och emedan han alltid drog de sämsta kamraterna med sig dit, liksom kille i spelet drar de sämsta korten med sig, så fick han i laget namnet »Kille». Om vintrarne, när sjöfarten var afstannad, uppehöll han sig som »sakförare» och forslade brofruarnas tillhörigheter och varor till upplagsskjulet och »förde» dem åter »i marknaden» dagen derpå. Han existerade, det var hufvudsaken.

— Menniska ändå, fast han är ett svin, stackars sate, mumlade gumman när hon såg honom försvinna i »snö-hvit» drägt, der han balanserade i väg med tom mage och spritfyld hjerna. Reflexionen afbröts genom följande, från en späd röst:

— Söta go'a frun, ge mig en slant; pappa är död och mamma fördes till sjukhuset i afse. Jag är så ensam, så ensam!

Det är jag med, kunde gumman ha sagt, men i det stället blef det:

— Derför ska' vi två vara till sammans; julgröten der hemma räcker nog för två, och dervid tindrade det som julljus i den lille »trasvargens» ögon.

Gumman tog ned ståndet, bar sjelf hem sakerna i qväll och den lille hjälpte till. Ljusen i ståndslyktan tändes, äfvensom i ett par ölbuteljer, neriumen stod i brist på julträd och grönskade bredvid grötkarotten på bordet, och ett par pepparkaksgubbar talade särskildt om att det var jul vid den lilles plats.

Som snögubbar hade de kommit från vinterlandskapet der ute, och som människor sutto de vid julglittret der inne i den torftiga men varma kammaren och gladdes åt att det var jul och att de funnit hvar andra.

Herrskapet hade redan lagt bort titlarne, det hette Erik och mormor numera, och Erik var så lycklig att han glömde både far som var död och mor som låg på sjukhuset.

En fattig riddare.

Han satt i Blanchs kafé. En mörk toddy hade han begärt för att återspegla mörka tankar. Han var så ensam numera, ty hans vapenbroder, ett kärt sköldemärke, låg för några år sedan i grafven och rostade. Det var synd på pojke, tyckte han, ty han söp så bra. Men icke får man vara ledsen för det, vi skola alla dit, man får lof att »gaska» upp sig litet, och nu satt han i Blanchs. Der var »fröjd», och nu satt han och skärskådade med kännarmin de qvinliga »artisternas» former. Han som den öfriga publiken. Han var icke säker på hvem han tyckte mest om. Var det hon med förgätmigej-blomstren i håret och den matrona-liknande statyn eller hon med smala benen och det lättsinniga draget i öga och kring mun, eller den der som såg så oskuldsfull ut, eller någon af de andra? Nej tusan, han tyckte allt mest om den feta med förgätmigej-blomstren, det var något kolossalt, något stort, något för honom. Han kände könet han, men skada att han var så fattig numera. Grefve Hohenfels hade förr haft litet pengar och då var det: »Wein, Weib und Gesang!» men nu, ack nu fick han bara titta, — han var bara en fattig riddare, en grafvård på forna fröjders lif.

Förr var han rik, lättsinnig och glad och hade kanske icke så små och litet glänsande framtidsvyer. Då var han en ståtlig dragonofficer, höll på sin ära och sitt namn, och rörde sig i de finaste kretsar; en Hohenfels gick icke utaf för hackor, utom, ja, utom då han i tysthet, som man så gerna sedan drager en slöja öfver, rörde sig i

»halfverldens» budoarer och halfdager, men det är ett mörker, som icke tillhör ädlingen på ljusets bana och som man därför tiger med. Då dansade löjet ständigt på den unge grefve Hohenfels drag och sköldens kattguld höll sig ännu i glans. Men guldet var falskt, han lemnade aristokratiens salonger, hånet, olyckan och fattigdomen bet sig fast i den ramponerade adelssköldens fält och cynismen låg i den fattige riddarens ruinerade gestalt. Allt var borta, men äran höll han på.

Nu kom toddyn, han såg på den plebejiska publiken i restauranten och ett egendomligt löje krusade hans rödbrusiga anlete. Till och med hans alltid fuktiga öga fick en skynt af detta löje. Men för dj—n! han hade ju varit kavallerist, och det duger icke för en kavallerist att se rörd ut, åtminstone ej förr än man till sist ligger under bordet — och då ville han se »den tusande dj—l» som skulle se rörd ut; det var ju döden och man skulle kunna dö som en karl! »För f—n, en kavallerist! Jo, det ska' ni se, skål!» — Han skålade med sina minnen och tömde halfva glaset.

Musiken spelade sprittande toner, grefven tömde flera »pokaler», det var mörk och stark vara i dem, men han var också stark i lifvet — och typerna vexlade i salongen.

Nu kom »fröjden» åter före och kittlade den ruskiga publiken med sina skärande sånger på ett främmande språk, som nästan ingen förstod. Men man förstod att »artisterna» voro af kött och blod, att de sjöngo något »lifvadt», som man anade och uttydde efter behag.

Grefven kastade på dem en själlös blick och satt sedan och stirrade med likgiltighet ut i salen.

Der satt en liten undersättsig artist, hvars ansigte i profil på ett märkvärdigt sätt liknade en palett och studerade ett sydländskt och stilfullt fruntimmer i den röda schaggsoffan derborta.

Sällskapet gjorde gyckel af honom, han kunde ju icke låta bli att betrakta henne.

— Det är styft! sade han, brytande på en nordlig provinsialism. Det är gudomligt! Åh, så skönt! Det är det vackraste jag har sett. Det är ju riktigt antikt, ser du! man kan rakt dränka sig i så'na ögon! Det är ett målarens ideal! Åh!

Artisten var så hänryckt, att han, lutande sig på stolen, nästan satte både sig och stolen i knä på en herre vid bordet bredvid.

— Det är styft! Jäningen så urstyft!

— Ursäkta, hörde man en basstämma säga; man såg upp och den fattige riddaren stod der och slog den herrn, i hvars knä artisten nästan låg, på axeln, under det han helt välvilligt sade: ursäkta, var det icke herrn, som fick smörj af mig i Nyköping och sedan, efter jag förlåtit herrn mitt misstag, söp med mig på stadshuset och der svor vänskap för lifvet?

Ett förvånadt »nej» blef svaret.

— Jaså, ursäkta, jag tyckte herrn var så lik en handelsexpedit, som jag träffade der.

Artisten föll ur sina drömmar och råkade liksom det öfriga sällskapet i ett ohejdadt skratt och den fattiga riddaren gick åter till sin plats vid balustraden.

Nu kom en typ, som ville ha sina galoscher, hvilka stodo under grefvens stol.

— Åh, för all del, sade riddaren och tog fram den ena galoschen, räckte den och bockade sig; så tog han fram den andra och med den i hand frågade han typen, hvilken af de uppträdande flickorna han mest tyckte om. Liflig diskussion å grefvens sida, likgiltighet å den andres, så blef det ett bockande om typens rock, som låg bakom grefvens stol och påhjälpande med densamma, så räcktes kappen som äfven stod der, så ett försök till diskussion

om flickorna igen, och så bjöd grefven typen på snus och typen bjöd grefven på cigarrett-tobak ur sin hästskoask, hvilken (tobaken nemligen) grefven ogeneradt stoppade i näsan och började nysa af, under det att han log som en skinande kopparkastrull. Typen släppte oförmärkt de bjudna snuskornen på golvet och linkade i väg. Men grefven kastade sig triumferande på stolen och drack.

— Så ska' man ta brackor, mumlade han och nickade åt sitt aristokratiska jag i trymån, som nu afspeglade de sista gaslågornas dödskamp.

— Klockan är tolf, grefven får lof att gå!

— Nej förlåt, min bästa herre, grefve Hohenfels åker alltid, alltid! Hit med ett hyrkuskverk.

Hur det var fick han lof att gå, den fattige riddaren, och då tänkte han derute i höstmörkret på sina minnen och på sin adlige vapenbroder, som låg i grafven och rostade.

— Han har det allt bäst ändå. Han är innehafvare af sitt jordagods *från* döddagar och till — nej, man får icke vara rörd, jag är ju kavallerist. —

”Den svarte”.

Han satt på »Lunkan» i Upsala och drack toddy på »Kübels pastoraltheologi». Den hade han alltid haft med sig, för att folk skulle tro att han läste mycket och för att de skulle se hans genre. Han var prestkandidat. De öfriga böckerna hade mest sitt tillhåll på krogen, der han vanligtvis, efter hvarje första föreläsning eller någon kortare tids handtering, lemnade dem och bad att de skulle få ligga qvar tills han hemtade dem.

Nog kom han och nog gick han och nog bars *han* också derifrån, men böckerna buros aldrig från diskhyllan. Det skulle ha varit precis som att flytta från stället och det kunde aldrig komma i fråga.

Nu hade han på detta vis läst »på presten» i många år, men längre än till »Lunkan» hade han ännu icke kommit. Någon gång hade han pröfvat sin *fylliga* stämma under domkyrkans imposanta hvalf eller slagit kägglor på »Förderfvet»; i »Paradiset» trufdes han ej, möjligen i »Helvetet». Så gick tiden.

Han var slätrakad, såg ut som en aktör, en komiker med röd skäggbotten. Hvad han vunnit på dessa år af studier, var att ansigtet blef rundare och högre till färgen och ögonen mera blodsprängda. Så gjorde han tidtals i smör och andra Guds gåfvor och svepte dervid ikring sig en skenhelig helgongloria, som endast qvinnorna, hvilka han med förkärlek och ett kristligt nit omfattade, kunde komma i tillfälle att upplösa i en från hans spirituella hufvud utdunstande spritånga.

»Kärlek och vin»

var hans valspråk, men hans kamrater på de andra fakulteterna rimmade på skrymtarens valspråk med

»Han är ett svin,
Ett hår utaf hin
Vid akademien!»

Han kallades allmänt »den svarte». Men »den svarte» höjde ögonen mot himlen, lik en ljusens ängel, och bad vår Herre förlåta dem deras angrepp mot en andans man, »ty de veta icke hvad de göra». Knäppte på sig sin nedpunschade öfverrock och kilade i väg med »Kübel» i fickan att hemta sin bibel på »Lunkan» se'n i går, ty det var ett citat han skulle skriva ur densamma. Naturligtvis kunde han som prest detta utantill, menade han, men af rädsla att genom ofrivillig glömska förstöra den heliga texten ville han dock hafva denna under ögonen.

Hur han citerade och inhemtade visdom der borta på krogen, så såg man honom ej gå derifrån förr än på qvällen. Men märkvärdigt nog tyckes han i lyktskenet ej gå riktigt säkert. Hatten var stukad, rocken slängde öppen omkring hans kullriga mage och cigarren glödde snedt med en matt gnista i ena kanten. »Den svarte» är efter vanligheten på kulan, hviskade man. Agda i cigarrboden på Vaksalagatan fick i förbifarten en kyss, och sedan snarkade »den svarte» väldeliga ännu då solen redan stod högt på himmelen.

Sköna lif, stackars martyr!

Platsen har förflyttats till den sköna synderskan vid Mälarvägen.

På »Hugget» vid Stadssmedjegatan hitta vi sent en natt tag på »den svarte». Han bär ej längre på »Kügels pastoraltheologi», denna försvann med pastoratet, blott glaset är honom troget, nu »gör han i garn». Han

springer kring gatorna i butikerna och gör »Geschäft» med denna vara, med denna återstod af presten.

Den lille figuren i hans sällskap är en misslyckad individ med sitt briljanta hufvud. Han läste på »läkarn» en tid, nu umgås han med sjelfmordsplaner, med »den svarte» och toddyn. Nu är han på »deki».

— Mins du Upsis, säger han melankoliskt och höjer sitt glas. Mins du alla förhoppningar man hade der? Du skulle bli biskop, jag lifmedikus hos kungen, du hade dina förhoppningar hos konsistorium, mina hade jag på »Asis»; nu ligga de der allihop ruttna och dissekerade. Mins du Linnégatan, der vi bodde, och alla stunder af glädje och kamratskap der? Hade icke du då hållit så mycket föreläsningar om själen, som du dock ej kunde på minsta vis analysera, så hade jag hållit mig mera till kroppen. Nu är allt borta, allt slut; undrar hvad min Maria är nu; henne höll jag dock innerligt af, fast du sade, att jag skulle lemna henne, ty qvinnan är kroppen och kroppen är synden. Men det är lögn — vi äro blott synden, det dåliga, hon är det bättre. Hennes skål! Ack, det är slut. Du är min siste vän, vill du icke ge mig litet af ditt garn i paketet der, så går jag ut i förstugan och hänger mig.

— Till en sådan karl som du är, som ännu dock tror litet på menskligheten, går det åt minst ett skålpund garn af bästa slag. Af vänskap skall jag sälja det för en och femtio; det gör mig sex toddar att dricka ditt graföl. Hit med en och femtio och här har du garnet.

— Min vän — — — subblade den andre på målet och sjönk döfvad ned på stolen.

— Stackars liten, skrattade »den svarte», och drack ur det som fanns kvar i vännens glas.

”Doktorn”.

—••—

Olle Malm tyckte att det var kusliga tider vi lefva i, men han höll ändå på att det var uppfinningarnes tidehvarf och att man måste finna upp något, något nytt, något oerhördt, något mirakulöst för att kunna lefva, och det var icke alltid lätt. Men försöket gör’et. Der låg något af diplomat i hans karaktär, och den uppbars af en ej dålig hjerna, verkande genom ett finslipadt födgeni. Somliga tyckte, att Malm var ett förslaget hufvud, somliga att han var dum, andra att han var oförskämnd, andra att han var humbug. Men Olle var sådan han var. Den lilla figuren gick ständigt framåt lutad, ögat var rödkantadt och kinden utmärglad och vaxfärgad, med någon rodnad kvar sedan föregående qvällens supkalas i Berns.

Sådan var »doktorn» eller egentligen »kandidaten» (han sade sig gå på »institutet» derborta — på Kungsholmen) som han sjelf kallade sig.

Han slank gatan framåt på sneda klackar och i ruggig stormhatt. Nu fick han tag på sina vänner, två pantlånarebiträden (litet mystiska existenser för öfrigt), det blef vigilans, men utan resultat, ty de hade festat upp sina penningar i går och voro sjelfva ute för att »vigga» ihop till »supanmat» för qvällen.

Skulle man icke kunna associera sig? Nej, bättre att hvar och en arbetar på sitt håll. Då gick det nog säk-rare och sedan kunde man ju träffas på qvällqvisten och dricka ett glas. Ja, det var bra!

Malm lemnade två fingrar åt sina bekanta och rusade i väg. Hvert skulle »doktor?» På någon föreläsning om hjernfunktionerna kanske? Nej, han skulle till en tandläkare och skrapa tänder och hjälpa till med de enklaste göromålen.

Han hade egnat sig från början åt tandläkaryrket, men var oduglig, sedan läst litet djuranatomi och gödsel-lära, hållit på att »vigga» och supit och då för sina nya bröder sagt sig gå på »institutet», varit en obegriplig existens, förefallit litet materialistisk, gjort några misslyckade kurer, tagit lifvet af några kreatur och kallat sig doktor. Titeln gör så mycket numera, menade han, annars var han icke alls svag för titlar. Men hvad skall man göra, då man icke kan något — och dertill misslyckats. *Doktor* Olle Malm kunde ändå vara en dignitet i samhället; Olle Malm blott var ett minus, en nolla, icke så mycket som ett tankstreck en gång. Det gick till en tid, men kunde icke bära sig på längden. Något annat måste det bli.

Der borta på hinsidan Atlanten log då plötsligt Amerika för Olle Malm som fordom för Columbus.

Räddning!

En humbug var han, och han hade hört att Amerika var ett fält för sådana. Lefve stjernbanerets republik! Der skulle han nog skaffa sig en lyckans stjerna ur flaggduken. All right!

* * *

Stockholmsdammet hade han skuddat af sina slitna stöflar, sulan nötte nu Brooklyns gator.

På sjukhusen snärjde han sig in med sjelfgjorda medicinska meriter, på föreläsningssalarne var han vaktmästare, ja han gick till och med så långt i vetenskaplig försakelse, att han skurade och sopade anatomisalar och

laboratorier och umgicks med afsigkomna medicinare, tanddoktorer och frenologer och trodde sig sålunda ha fyllt allan rättfärdighet och avslutat sin vetenskapliga kurs.

Från fosterlandet — det otacksamma! — skaffade han sig några recept med förklaringar för hvilka sjukdomar de skulle användas och hvad latinet här och der betydde — en småsak för öfrigt, menade han, hvarifrån man annars nog ganska bra reder sig, men det kunde ju vara roligt att veta.

En dag läste man på en storartad skylt i guldbokstäfver vid en af Brooklyns förnämsta gator: »D:r Old Grooth». Steg man in fann man Olle Malm, som här under ett engelskt namn experimenterade med menskligheten. Kollegerna sneglade undrande på den granna skylten, men det var bara afundsjuka, menade han; han umgicks aldrig med dem; han var uppfinnaren af en ny »metod» inom vetenskapen, den var mycket enkel, men han lärde icke bort den och ville icke låta någon komma sig på lifvet. Döden skötte han sjelf om, och de flesta patienterna dogo i blomman af sin ålder. »Hvilken lycka!» sade han — han hyllade sofisternas åsigt: ty den ung dör, hörer gudarne till. Men en vacker dag öppnade embetsbrödernas afundsjuka lagens ögon och D:r Old Grooth fick lof att ge sig i väg från retorter och medicamentsflaskor och gagna menskligheten på annat håll.

Jagad från stad till stad i »frihetens land» kunde han blott uppehålla sig kortare tid på hvarje ort, enär hans »nya metod» icke gillades af andra än dödgräfvare, ty den ansågs »lifsfarlig» eller åtminstone »mindre nyttig». Fråntagen sin stationära verksamhet gick han ikring under ännu ett annat namn och idkade tandläkareyrket eller rättare studium. Han fick som vandrande riddare i facket öknamnet »Bitvargen». Det var också afundsjuka, påstod

han. Och Malm funderade nu på att i någon bättre tidning införa en annons i den här stilen:

»Gentlemän!

Den som på frisktandade medborgare i samhället slår ut tänderna, d. v. s. af våda kommer att sätta sin knyt-näfve i munnen på en hygglig nästa, och sedan sticker mitt kort: »M:r James Pocket, utmärkt dentist, Herald street 257», i handen på den beklagansvärde, men ännu genom mig räddningsbare individen, erhåller 25 procent af vinsten. *D:r Pocket*».

Men det förföll, ty det skulle kanske icke göra den verkan han önskade. Det amerikanska samhället kunde tilläfventyrs missuppfatta hans människovänliga sträfvanden.

Och gick därför ut att praktisera utan annons.

Kanske håller han i detta ögonblick på att slå ut tänderna på någon rödlätt gentleman och sticker ett kort i handen på denne med orden: »Your obedient servant» *).

Praktiken sköter han ännu, det vet jag, och strålar derborta med sin doktorstitel — utan tvifvel hans största uppfinning.

*) Eder ödmjuka tjenare.

Lejonet.

»Och detta var då pudelns kärna!»

Faust.

Hvad hvar han?

Han var embetsman till yrket och fin till kläderna.

Han hade bred guldrand på mössan, då han var klädd i uniform. Det fans icke stort mera guld i hans karaktär, öfver hufvud taget. På fingret blixtrade en juvelring i det klaraste vatten, förförande, döende i det rikaste färgspel. Men det var bara ett spel, ett spel, liksom allt annat.

Han var elegant, han var generös — mot sig sjelf, om det gälde att tömma en champagnebutelj, tillfredsställa en älskarinnas nyck eller att äta en finare middag — men att offra något för en god sak eller att hjälpa en fattig — det kom aldrig i fråga. Han var putsad och fin, väl kammad och pomadad, insmord med essencer och omsorgsfullt arrangerad. Han rökte prima cigarretter och brände med dem upp ett par fyra-kronors handskar i veckan. Manchetterna, neddragna på halfva handen, buro knappar föreställande gyllne kronor. Det var något kungligt i hans uppträdande.

Han var ett lejon.

Nå, men det yttre är väl icke han sjelf. Det är väl individualiteten som bestämmer personen. Hurudan var han? Hade han några åsigter?

Åsigter? Jo, det må ni tro! Der var han äfven ett

lejon. Det var mod, det var styrka, det var hållning på hans åsigt: han beherskade »packet».

Alla frisinnade, alla liberala, »det var bara obildade drumlar». Folket, det så kallade »folket», det var kreatur, som skola fösas på, som skola berga in i ladorna, på det att byråkraterna, som ha intelligens och njutningsförmåga och som förstå att uppskatta det goda, må som sanna människor räkna sig till godo och värdera det samma.

De enda böcker och den literatur han värderade voro statskalendern, adelskalendern, Postgumman och »verkens» handlingar samt riksbankens sedeltryck.

Med sådant kommer man långt och lägger man så geometriens lära om vinklarna till, på visst håll, så har man tillräckliga meriter och kan ogeneradt och med ett öfverlägset leende visa sig som ett lejon inför mobben.

Nya former tyckte han icke om, med undantag af qvinnoförmer, — han tillbad de gamle gudar.

Han älskade det gamla, ty det öppnade vägen för honom till den timliga lyckans skimrande trollslott. Och om han uppoffrade den bästa delen af sig sjelf för att nå detta mål — hvad mer. Så hade tusenden gjort före honom, så antog han skulle tusenden göra efter honom.

Högt bar han sitt hufvud, ty han var stolt öfver sig sjelf, och hvarför skulle han icke få vara det? Såg han icke »packet» krypa för sina fötter? Var det skapadt till annat? Hade det legat vid akademien? Hade det guldsnören på sina kläder?

Universitetsbildningen var i hans ögon den enda saliggörande. Den medförde talang, visdom, fosterlandskärlek. Den var ingen svensk medborgare, som icke blifvit stöpt i den akademiska formen.

Frihet! Han hade en gång kostat på sig mödan att grubbla öfver detta ord. Det var i ungdomsåren — nu grubblade han aldrig. Han kom till det resultat att fri-

heten var en fras, ett dumt slagord, som aldrig borde besudla en byråkrats läppar. Och likväl älskade han sjelf friheten, nämligen herskarens, det rofgriga lejonets farliga frihet.

Man är sig sjelf närmast — så ljöd hans valspråk.
Egoist!

— Ja, hvarför icke? Är icke jag egoist, så äro andra det. Knuffar jag ej de andra undan, så blir jag sjelf undanknuffad. Det är naturens lagar jag lyder. Hvarför skulle jag ställa mig i skuggan? Kanske för att solen skall lysa på andra? Vinner menskligheten något derpå, om det är min granne och icke jag som är gynnad? Nej! Derför står jag der jag står.

Han bar jagets afgudabild i sitt inre. Jaget var den talisman, som skulle öppna trollslottet för honom. Verlden var till för jagets skull, och jaget var han sjelf.

Hvad brydde han sig om att han trampade på »pöbelns» nacke för att komma upp? Han visste ju, att denna pöbel bestod af idioter, bra som lastdragare, olämpliga (för honom) som menniskor.

Han skulle en gång bära stjernor på sitt bröst, intaga en förnäm plats i rangrullan, få säte och stämma i Första kammaren, kanske ändå litet högre.

Det var dit han ville.

Det låg lugn och förnämitet i blicken, aristokraten derinne satt och solade sig då och då i det fina löjet. Han log som en man af verld — icke af hjertat, ty hade han väl något sådant?

Dock — märker du icke understundom en viss oro i ögat? Vet du väl, hvad som då försiggår derinnanför? Tror du, att tviflets mörka Saulsgestalt då dyker upp för att åter vaggas till ro af egoismens harpolåt?

Ja, hvem vet!

Kanske skulle du långt inne finna en gammal rostig

sträng, som ej på länge gifvit ifrån sig en klar ton? Kan-
ske skulle du också en gång få höra dess svaga bortdö-
ende ljud. En sådan själ som hans kan ej ge resonans
åt andra toner än guldets klang och smickrets sirénsång,
derför låter den der tonen som en döendes sista suck.

Han sitter i den mjuka kåsösen, och salongens klara
spegelglas återgifver behagsjukt hans eleganta gestalt. Han
talar om religionsfrihetssträfvandena och säger med en
harmfull ryckning på näsan och en gudsnådlig blick emot
taket:

— Man vill utrota kristendomen; man vill beröfva
oss religionen!

Vet du väl hvad denne religionsifrare bär för färg i
hjertevapnet? — Materialismens svarta natt!

Men det hör icke hit. Hvad angår det massan, hvad
han tänker och tror för sig sjelf?

Han rullar sig en cigarrett och kastar kokett det ena
benet öfver det andra.

Och man hviskar i salongen:

— En charmant karl!

Blommans saga.

—••—

För några tiotal år sedan *) såg man på Kungsholmens kyrkogård i dess ena hörn en bortglömd och förfallen, med marken nästan jemnad grafkulle, på hvars midt en vissnad törnbuske med en ändå jättelik ros lutade sig. Litet hvar såg undrande på naturens lek, men lika glömd blef torfvan.

Jag gick dagligen öfver kyrkogården, när jag skyndade till mitt arbete, och min blick flög alltid dit bort. Rosen nickade jemt så vänligt åt mig. Det var så underligt: denna stora saftiga blomma på den vissna busken, den glömda grafven, hemligheten i jorden — allt retade mitt begär att få veta något ur den mystiska grafkullens historia.

Jag var ung den tiden, jag svärmade lite smått och brukade om qvällarne sitta på kyrkogården och fantisera. Min hjerna arbetade rastlöst och min själ beherskades af en liflig åtrå att blicka in i det fördolda.

En qväll mot slutet af sommaren var jag som vanligt der, en lätt vind andades på den ännu rätt friska gräsmattan och den härliga augustimånen bröt sitt silfverklarsken genom trädens gröna gallerverk.

Jag vandrade hit och dit, försänkt i grubblerier. Allt var tyst och stilla, endast en och annan silhuett ur »lifvet en dröm» skymtade på sätena här och der, och örat

*) Skrifvet 1879.

kunde uppfånga blott sakta hviskningar. Då stannade jag plötsligt och såg upp förvånad; mina steg hade fört mig omedvetet till grafkullen. Blomman doftade lika skönt och nickade lika vänligt mot mig som alltid, och qvällen hade stänkt en stor, silfverskimrande perla i hennes öppna kalk, som nu bredt ut sig vida större än om dagen, antagande, som jag tyckte, nästan jättelika dimensioner.

Hänryckt betraktade jag allt, det stora skådespelet i det lilla, grafvens lif i blommans. Det var, som skulle förintelsen vanmäktig ha vikit undan. Blomman lefde och doftade, hon liknade en slags himmelsk magnet, som stötte bort döden, men förenade lifvet och själarne med hvarandra. Jag vände mig om och kastade en blick mot kyrkan — hon var försvunnen. En högre kyrka hade öppnat sina omätliga hvalf, jag såg ljusen derinne — det var stjernorna. Min syn hade klarnat, och ur den doftande ether, som rosen utandades såg jag bilder resa sig och lefva.

Blomman drömde och hviskade fram sin saga. Jag lyssnade. Der darrade en bild i skärt ljus, der framskymtade taflor, realistiskt klara, gripna ur lifvets hårda verklighet.

* * *

Höjande ett glas med skummande champagne, vårds-löst tillbakalutad i en svällande kåsös hvilar Berta Wilhelmsén, f. d. kafésångerska, numera . . . hvad du vill blott hon får stå som en Danaë i guldregnet. Hennes yppiga, till stor del blottade barm tyckes vara en tummelplats för de lössläppta passionerna, och den snäfva, blå klädningen af moiré-antique låter hennes fulländadt plastiska former framträda. Ett par förtjusande små fötter i blå sidenskor med silfverspännen fullända det retande behaget i hennes apparition. Genom de fina strumporna skymtar ett rosen-

färgadt hull. Ett föraktligt, med lidelse blandadt löje leker kring hennes purprade läppar.

En engelsk visa: »*Look her, my friend*», som gjort så många rika engelsmän och ryssar galna och så mången pariserelegant till roué, lemnar sjelfsvåldigt gommen öfver den perlhvita tandraden. Emellanåt drar hon ett bloss ur den fina papyrossen och blickar med välbehag på en mörklagd ung man, som lutad intill henne med glödande blickar begärligt inandas doftet från hennes lockar och hals. Han, kontoristen Hjalmar Prestfelt, böjer sig nu fram och trycker en eldig kyss på hennes läppar.

— Hvad ni är skön! utbrister han svärmiskt, medan hans öga mäter den plastiska figuren. En paus uppstår. Hon ler öfverlägset.

— Kan ni dansa, Berta?

— Dansa! svarar hon, ja, med blott den ena tåspetsen på jorden!

— En dans med er vore att famna himlen! utropar han och slingrar sin arm kring hennes lif.

Men utan att fästa sig vid denna för henne så vanliga fras, fortsätter hon:

— Har ni varit på *Mabille*? Ack, det är förtjusande, detta älsklingstillhåll för det glada Paris!

Ögat brinner, medan hon kastar en slängkyss utåt rummet.

— De parisarne, de parisarne! Sista gången jag var der, enleverade jag en markis. Hvem kunde tro, att under blusen gömde sig en så förnäm man. Allt nog, jag enleverade honom. En charmant supé, en månskenstur i boulognerskogen och ett lysande underhåll var vinsten af hans bekantskap. Jo, det var ett lif! Men så dog han knall och fall ett år derefter. Skada på gubbstut!... Han var så rik, så... ja, och så var det slut på den glädjen. Men man får finna sig vid allt.

Hon gäspar. Den unge mannen omfamnar henne eldigt och hans varma andedrägt bränner hennes hals. De stöta glasen tillsammans och dricka en skål för kärleken.

— För tusan, klockan är ju half sju! utbrister Hjalmar plötsligt, då hans öga faller på pendylen. Jag får lof att gå . . . f—n så förargligt!

En kyss förenar åter deras läppar.

— Adjö, Berta, vi träffas snart igen!

— Adjö, min älskling! åtföljdt af en smällande slängkyss uppfattas af den unge mannens öra. Han skyndar bort. Ett guldmynt blänker på divansbordet, och Berta sjunker triumferande ner i en emmastol.

Taflan förändras.

* * *

Vid Bergsgatan på Kungsholmen ligger ett anspråkslöst hus, i hvars bottenvåning en ung flicka sitter vid fönstret och arbetar. Hon broderar åt en kramhandlare i staden. En blombukett tecknar sig på stramaljen under hennes händer. Hon ler åt något för sig sjelf, der hon sitter lutad öfver bågen, och nålen far allt snabbare genom duken, medan hon sakta gnolar:

»Sjung, liten fågel, på grönan qvist»

Då och då flyr hennes öga ut åt gatan, upp åt kyrkogården. Ansigtet mulnar.

— Klockan är redan öfver sju . . . det var besynnerligt! mumlar hon för sig sjelf och hon blickar ånyo ut genom fönstret. Visan afstannar och endast det svaga prasslet af nålens gång genom duken bryter tystnaden. Då höras steg i förstugan, glad kastar hon ifrån sig arbetet och springer till dörren.

— God afton, min Hjalmar! ropar hon och faller

honom om halsen. Den inträdande trycker en kyss på hennes friska läppar och svarar:

— God afton, älskade Emma!

— Hvarför har du dröjt så länge? Jag blef just orolig för dig.

— Åh, min lilla unge, det var onödigt... ser du, jag fick lof att avsluta ett bref på kontoret först.

— Förlåt mig då!

— Säg icke så, min Emma!

Samtalet fortsattes i denna ton, medan Emma gör i ordning en liten korg med matvaror och Hjalmar med missbelåten min jemför rummet här med Bertas.

Så snart Emma slutat sina matmorsbestyr, bege sig de unga tu ut på vandring i den vackra sommarqvällen och styra kosan till Stadshagen utanför Kungsholmstull. Der slå de sig ner och njuta af naturen. Emma drillar som en lärka, hennes bröst häfves af glädje, medan hennes hand då och då smekande far öfver Hjalmars hår. Plötsligt utbrister hon i ett klingande skratt och hon pekar framför sig på blomstermattan:

— Ack, den som kunde göra ett sådant här broderi, det vore något, det!

— Ditt är tusen gånger vackrare, svarar Hjalmar med blaserad min och sömning blick.

I detsamma helsar Emma gladt utåt vägen.

— Hvem var den karl'n, som du helsade på? frågar Hjalmar.

Hon ser honom rätt in i ögat och svarar frimodigt:

— Det är ju *han*, den der som så ofta går förbi mitt fönster och alltid helsar på mig så vänligt och som hvar morgon lägger en bukett friska blommor på min förstugustrappa. Jo, jo men, jag tackar, jag, man är observerad, ser du! Han håller visst af mig stackars gosse... han är någonting i rätten, notarie eller sekter, och heter visst,

om jag inte missminner mig, som jag hörde af fru Ryqvist... han heter Harling eller Harstedt, ja, någonting på *Har* var det.

— Kanske Hare? infaller Hjalmar sarkastiskt, efter han smyger omkring dig så der och inte törs möta *mig*.

— Fy! svarar Emma och slår sin älskling lätt på kinden.

Hjalmar försjunker i grubblerier, medan Emma dukar upp en enkel qvällsvard i gröngräset. I detsamma ilar en elegant kalesch förbi på vägen till Drottningholm. Hjalmars ansigte ljusnar. En dam i rosafärgadt siden och med en hvit schal kastad öfver axlarne sitter sjelfsvåldigt lutad mot de mjuka vagnsdynorna och ler segerdrucket. Vid det hon får sigte på gruppen i skogen, spelar ett tvetydigt löje kring hennes mun och hon tar en ros från sin barm och låter den falla på vägen. Det blixtrar i hennes öga och hon vänder sig till sitt sällskap, en medelålders herre, att döma efter ytan en medlem af diplomatiska kåren, och yttrade någonting, hvaråt begge utbrista i ett högt skratt.

Hjalmars blick mörknar, vagnen rullar bort och rosen ligger dammig på vägen.

— Hvad i all verlden hade de så roligt åt? undrar Emma.

Hjalmar svarar ej, utan låter maten tysta mun. På hemvägen trampar han rosen med förakt under sina fötter och mumlar:

— Berta... vi träffas snart igen!

Han kastar en blick åt Drottningholmssidan, der solen just håller på att sjunka, derefter kysser han Emma med tillgjord innerlighet och hviskar vid porten ett drömmande:

— God natt.

* * *

På en annan tafla ser man hösten höja sin spira öfver jorden. Hjalmar och Berta äro åter försonade. Den lockande sirenen har återvunnit sin makt öfver honom och sitter just nu och med förtjusning betraktar ett gnistrande juvelsmycke, som hon fått af sin tillbedjare. Med afgrundsglädje i sin blick ser han hennes tillfredsställelse, och berusad kastar han sig till hennes fötter och betäcker hennes händer med kyssar, i det han utropar:

— Jag offerar mitt lif på ditt altar!

Derefter springer han upp och trycker henne häftigt i sina armar.

Under tiden sitter hans principal på kontoret och kliar sig betänksamt bakom örat.

— Besynnerligt! mumlar han. Flera inbetalningar ha uteblifvit . . . underliga affärer! . . . det kan inte stå rätt till med det här.

I detsamma inträder kontoristen Hjalmar Prestfelt, andfådd och upphettad. Märkande principalens funder samma utseende söker han hålla sig så lugn som möjligt och slår sig ned vid pulpeten.

— Det är fasligt klent, jag har inte kunnat få in en smula, inte ens hos Lur & komp., som annars brukar betala så punktligt och hos Gramm var det stängdt, yttrar kontoristen.

Principalen ser orolig och förvånad upp, och en rysning genomfor Hjalmar. Sedan några poster blifvit bokförda och några bref skrifna, medan principalen då och då försjunkit i tankar öfver sina affärer, och Hjalmar darrande nästan som ett asplöf sökt lugna honom med perspektivet af bättre tider, stänges kontoret. Väl utkommen på gatan jublar kontoristen öfver sin seger.

— Man talar fint och sköter politiken, skulle jag tro! . . . Ämne till finansminister!

Han vrider mustacherna belåtet. En stund senare sitter han hos Emma.

— Nu, Hjalmar, kan jag snart skaffa mig en klocka, som jag så länge önskat mig! yttrar flickan gladt, jag har samlat ihop så att det felar bara ett par riksdaler, men jag skall vara flitig, så får jag nog ihop dem också!

Den unge mannen ser förlägen ut och yttrar blygsamt:

— Om jag bara hade, så skulle du få dem af mig.

— Nej, nej, därför sade jag det inte, jag begär bara din kärlek! svarar hon och smeker hans kind. Vi skola arbeta ärligt och redbart, hvar och en för sig, så kunna vi gifta oss snart... se'n får du nog utgifter. Spar du till dess... jag för min del spar, så godt jag kan, för att åtminstone i någon mån kunna hjälpa till det hela.

Hjalmar blickar oroligt omkring sig i rummet, fattar slutligen hennes broderi och håller upp det mot ljuset, för att distrahera sig.

— Utmärkt vackert! säger han, men resten af berömmet fastnade honom i halsen.

— Hvad går åt dig? Du är så underlig Hjalmar!

— Visst inte! Det var... svarade han, afbrytande sig sjelf, och fattar Emmas hand, men frågar slutligen:

— Håller du riktigt af mig, Emma?

Glad ser hon på honom och svarar!

— Ja, så länge det fins en gnista lif i mig, är jag din! Jag älskar dig troget, Hjalmar, dig ensam i hela vida världen!

Det skymmer för hans ögon, hans hufvud svindlar och han trycker henne till sitt bröst.

Derute hviner stormen. Brodösens kammare är mörk, men i brutna ljud höres ännu:

— Jag älskar dig!

Sommaren har kommit med solljus och grönska, blommor och fågelsång. I kammaren vid Bergsgatan har mycket förändrats. Emma sitter som förr vid fönstret och arbetar, men hon är blek och har gråtit. Med samma flit som fordom sköter hon nålen, men då och då kastar hon blicken på en liten varelse, som slumrar i vaggan vid sängen — det är hennes barn. Tunga snarkningar höras från soffan, der en ung illa klädd karl ligger och sofver. Hon ser äfven på honom. I de förslappade dragen igenkänna vi den förr så elegante Hjalmar Prestfelt. Han har förlorat sin plats kort tid efter den ofvan beskrifna qvällen, sedan principalen fått reda på hans oärlighet, men af medlidande icke velat öfverlemna honom åt den offentliga rättvisan. Berta har han besökt, men på hennes befallning blifvit utkastad som en tiggare, då han ej längre kunde gifva henne något. Redan då han gaf henne smycket, hade han anat, att allt var slut. Men en djup lidelse för henne flämtade dock ännu allt jemt i hans bröst. Nu bodde han hos Emma sedan han sagt henne att principalen upphört med sin affär och ingen annan plats funnits att få.

Han vaknar, och Emma dukar fram en enkel frukost, men sätter sig sjelf genast till arbetet igen. Numera sofver hon mycket sällan och arbetar till och med om nätterna för att kunna försörja alla.

— Har du några pengar, Emma? frågar Hjalmar med forskande blick.

— Ja, jag har fem riksdaler . . . du skall få två, om du vill, svarade hon, och en suck, en blick på barnet slutade meningen.

Han stoppar penningarne på sig och går sin väg under förevändning att söka någon anställning.

— Stackars Hjalmar! suckade Emma, när hon ser honom vika af ner åt kyrkogården. Sedan tänker hon

med saknad på sin ramlade illusion, på klockan, men återtar: Det är bäst som det är, annars hade jag inte kunnat hjälpa min Hjalmar, och hellre är jag hela mitt lif utan klocka.

Under tiden går Hjalmar till en biljard i en af stadens gränder, der han ofta plägar hålla till. Han requirerar öl och kastar sig in i spelet. Ingen vare sig vinst eller förlust visar sig, spelet är så »matt». Men på eftermiddagen, framemot qvällen blir det lif, kulorna rulla öfver den gröna duken med ilande fart, Hjalmar förlorar spel på spel, han requirerar oupphörligt dricksvaror, laget tömmer glas på glas, ögonmåttet och handens säkerhet förslöas. Då vänder sig lyckan. Med feberaktig ifver gör Hjalmar stöt på stöt, och fram på natten har han af olika, kommande och gående personer samt af stället stamkunder vunnit en anseelig summa. När han fått penningarne och ämnar aflägsna sig, ropar någon att han är en bedragare, och nu uppstår ett vildt tumult. Man sticker hvarann i ögonen med köerna, kritbitar, glas och buteljer slungas till höger och venster, rutor krossas, svordomar och nödrop aflösa hvarann.

Efter att ha fått åtskilliga skråmor, lyckas det slutligen Hjalmar att komma ut genom ett sönderslaget fönster och hala sig ned utför en stupränna, följd deruppifrån af förbannelser och fragmenter af glas och diverse saker.

Solen går upp och belyser ett af dessa lastens nästen, der menniskan visar sig sämre än djuret. Ett stycke derifrån ser man en karl brådskande aflägsna sig med rifna kläder och sönderklöst ansigte. Han tar fram en sedelbundet ur fickan och väger den i handen. En tanke genomflyger hans hjerna, ögonen lysa.

— Berta, vi råkas snart igen! jublar han och be-

traktar med hånlöje en olyckskamrat, som ligger drucken på gatan och sofver.

* * *

Emma har arbetat nästan hela natten och väntat på Hjalmar, men han har icke hörts af. Allt är tyst. Hon är emellertid van vid att han icke kommer hem förr än mot morgonen, och då är han alltid snäsigt och butter.

— Hela världen är ond, plägar han säga, i det han klagar öfver att ej ha fått någon anställning.

Så somnar han in och ligger till fram emot middagen, då han vaknar och pockar på penningar, hvarefter han ånyo går ut. Detta lif förer han dag ut och dag in. Det oaktadt är Emma alltid smått oroligt öfver honom. Hon håller ju så mycket af honom, och det är inte så godt att vara utan plats, då blir man lätt retligt af sig, menar hon i sin hjertas godhet.

Redan står solen högt på himlen. Då träder Hjalmar in, men hur ser han ut! Emma rusar upp och frågar hvad som hänt.

— Ingenting, svarar han, det var bara några uslingar, som ville råna mig . . . *mig*, stackare, som inte eger en slant, det är alltihop.

Han skrattar. Det lyser så underligt i hans ögon. Han lägger sig att sofva och Emma dukar fram frukost åt honom, men när han vaknar, går han sin väg utan att äta.

— Jag har tänkt, det är synd att ta någonting ifrån dig, du behöfver det så väl sjelf, säger han.

Emma blickar förvånad efter honom, en tanke genomilar henne plötsligt.

— Han tänker öfverge mig! Hjalmar, Hjalmar! ropar hon genom fönstret, men han är borta. Hon sjunker förtviflad ner på en stol och faller i gråt. Då höres ett sakta

quidande från vaggan, hon ser sig sorgset om. *Barnet!* hviskar hon och reser sig med återvunnen själfbeherskning från stolen, mitt barn, min August, jag glömde dig! Hon pysslar om den lille och sätter sig med förgråtna ögon åter till arbetet.

Vid middagstiden kommer fru Ryqvist in till henne, en liten gumma med krokig näsa och ljusblå ögon, en arbetsam och bra människa, men, som lite hvar af våra qvinnor, road af prat och småsqvaller. Nu berättar hon ifrigt, att bokbindarens Kalle i »tian» omtalat för henne, att Hjalmar förliden natt på biljarden i staden vunnit mycket penningar och blifvit antastad som bedragare. Man hade slagits med knif, tills Hjalmar ändtligen kommit undan genom fönstret. Vidare berättar gumman, att hon själf nyss sett honom »schangtilt klädd» gå ombord på en göteborgsbåt; men, tillägger hon, det är ingen skada skedd med det, och hon ska' inte vara ledsen, lilla Emma, ty hon är alldeles för god åt honom, den rucklarn, som bara, om han har en slant, offerar dem på »damer» och låter henne sitta här och torka. Gumman klappar Emma under hakan och smeker henne som ett barn.

— Sörj inte hon, min flicka, hon får nog den som är bättre, det är inte farligt.

Emma stirrar en lång stund med virrig blick och stryker med handen öfver pannan.

— Nej, nej, säg inte så, fru Ryqvist, utbrister hon, han har nog hjälpt mig, fast jag inte precis talat om det. Han har varit mycket god mot mig, min Hjalmar, men nu... nu är han borta! Det var ju så?... han har rest ifrån mig... mig och barnet... kanske för alltid!... Åh nej, Hjalmar kan inte handla så! Det var nog för att höra efter en plats... han kommer nog igen!

Öfver gummans ansigte sprider sig ett vemodigt le-

ende, hon skakar på hufvudet och går. Emma faller på knä vid vaggan, ser in i barnets öga och hviskar:

— Hvarje drag är Hjalmars! Du, lille August, skall bli min tröst under de långa, långa dagarne, tills han återkommer. Sof i frid, mitt barn, du är lycklig du!

Andlös sjunker hon till golvet med kinden lutad mot barnets kudde.

* * *

Hjalmar har passerat Göteborg. Oceanens vågor rulla mellan honom och fosterjorden. Han befinner sig i Newyork, den väldiga verldsstaden, i hvars hvirflande menniskoström han snart försvinner.

Ett år har förrunnit. Hjalmar är icke återkommen. Emma gråter och kysser sitt barn, arbetar och låter blomorna på förstugutrappan vissna hvarje dag, der de ligga. När den främmande unge mannen går förbi, ser han sina öfvergifna buketter och märker att flickan vid fönstret blir allt blekare och att hennes blå ögon fått en så underlig glans. Han helsar, men hon ser honom icke. En tår smyger sig utför hans kind och han fortsätter tyst och allvarlig sin väg.

Det är natt. Sommarmolnen försilfras lätt af den uppgående månen och Mälaren ligger blank som en spegel. Öfver Kungsholmens kyrkogård framskyndar en qvinna, blickande åt hvarje säte, likasom sökte hon någon. Hennes insjunkna anletsdrag ha ett spöklikt utseende, ögongloberna äro glanslösa, men upplysas ibland af en blix, likasom hon funnit något. Hon ilar ut på Handtverkaregatan och viker af ner åt Kungholmstorget. Plötsligt stannar hon. Sjön ligger så dunkel dernere, en lätt dimma sväfvar öfver djupet. En och annan stjerna blänker på himlahvalvet, i fonden resa södra bergen sina mörka konturer. Hennes

öga fästes på den flägtande dimman, som höjer och sänker sig i ringlar, bildande fantastiska, darrande gestalter.

— Der är han! ropar hon och pekar på ett ställe i töcknet, som af en sakta vindpust blifvit satt i rörelse. Se hur det lyser! Der kommer en, der komma två, der komma flera! Sjön brinner opp! Hjalmar, Hjalmar, kom hit, min älskade!... Hör, hur det skrattar! De fly... de taga mitt barn... Himmel!... Hjalmar!

Hon störtar sig i vattnet. Ett regn af perlor stänker upp och glänser i månljuset. Vansinnet har funnit sin graf i böljan. Emmas hjerta har brustit i djupet.

Några dagar derefter kommer en ung man, för att hemta barnet. Man vägrar honom det.

— Jag är dess far, säger han, och följd af förbannelser för att ha bragt dess mor i olycka och förtviflan, går han lugnt sin väg med den lille på armen. Emmas lik anträffas kort derefter, men med fästadt afseende på hennes redbara vandel tystas saken ned. En okänd har köpt grafplatsen, der hon hvilar, och för hvarje dag doftar en frisk blomsterkrans på kullen. Vinden leker i gräset på kyrkogården. Dernere multnar en verld af brustna blickar och stelnade drag. Deruppe brusar verldsstormen, der lyser solen och ristar glänsande runor i mullen, der skyddar den lummiga eken Emmas graf.

Taflan förändras ånyo.

* * *

Allvarlig sitter hofrättsnotarien Tom Harling på sitt rum, fördjupad i forskningen af några digra luntor, hvarur han med mycken omsorgsfullhet gör utdrag. Det gäller protokollet för nästa dags session. På golvet kraflar en liten parfvel och bygger korthus. Harling vänder sig om.

— Jag tror, du tänker bli husegare, säger han; ja, det är inte så dumt det, och hans blick flyger utefter

väggarne, som just icke äro till öfverlopps belamrade med möbler. Upptill hängde några humoristiska teckningar af hans egen hand, med inskriptioner på romerskt tungomål. Vid dem fäster sig hans uppmärksamhet för ett ögonblick.

— I sanning, det går underligt till här i verlden! mumlar han och fattar åter pennan, som en stund fått hvila.

Efter en timmes träget skrifvande, reser han sig, lägger ihop luntorna och ställer dem på bokhyllan — det enda värdefulla han eger — sida om sida med Cicero och Plato. Han ser på sin älsklingskald, Robert Burns, och ler. Men hans blick lemnar bokryggarne och fästes åter på den lekande gossen. Der han står, med läppen af ironi dragen uppåt under de små, ljusa mustacherna, och med vemodsglansen i ögat, är han dyster att se. Han är icke vacker; den något oregelbundna näsan, den höga pannan, det ljusa, tunna håret med sin kala fläck å hjessan, de rödlätta kinderna — hela utseendet är hvardagligt. Men inom denna obetydliga, något trindlagda figur klappar ett hjerta varmt och rikt, klappar humoristens hjerta. Många förtroende, mången minne gömmer han i djupet af sin själ, och der stannar allt väl bevaradt. Hvad han som skald diktat — hans ystra skämt — säljes, och det ringa guld, han får därför, går ofta tyst ur hans hand, torkar mången tår och sprider ljus och glädje i nödens boning.

En gång har han älskat. Han såg *henne* jemt vid fönstret deruppe vid Bergsgatan, men han fick aldrig tala med henne. Så blef hon blek som liljan . . . så fick hon frid i djupet och hvila på kyrkogården. Men ett skimmer af glädje lyser i hans ansigte vid tanken på, att han, den obetydliga tjänstemannen, den fattige poeten, genom sitt nattvak, sitt arbete, sitt skämt kunnat gifva henne . . . en graf.

Hur mycken ironi af ödet låg dock ej äfven i detta? tänkte han. Henne hade han ställt upp som sitt ideal, för henne hade han i tysthet sjungit sina mest varmhjertade sånger. Hennes namn och barnet, på hvilket hans blick nu faller, är det enda, han har kvar. Han klappar den lille gossen på hufvudet.

— Var snäll nu, August, så kommer farbror snart igen, yttrar han och går, men tittar i förbifarten in genom dörren bredvid till sin städerska, fru Igelberg, och ber henne hålla ett vaksamt öga på pysen. Gumman grinar vänligt, hvilket tycks betyda detsamma som ett: skall skel och Harling skyndar utför trappan. Snart står han på Kungsholmens kyrkogård vid en afsides grafkulle. Han lägger en frisk krans på torfvan och glömmer sig i minnet kvar hos henne, som sofver derunder. Ändtligen manar honom det inbrytande mörkret att gå. Ett par stora tårar rulla utför den tjugusjuårige mannens kinder, och som ett barn klappar han gräset och hviskar:

— God natt!

August har emellertid fått sin aftonmåltid och slumrar trygg som en liten oskuldsfull engel i sin bädd, och vid skrifbordet sitter ånyo Tom och diktar. Ur hans penna flyter bland andra följande strof:

Upp står ditt Eden i fullaste fägring,
Skimrande skönt uti kärlekens glans!
Sorgen ej finnes... den är blott en hägring,
Blott en fantom, som på jorden ej fans.

Nattlampan sprider sitt sken från hans fönster ännu klockan tu på morgonen.

* * *

— Ja så, ja, det är väl rätt, då, höres han yttra vid ett annat uppträde, som nu framställer sig för min syn.

Uppträdet försiggår å källaren »Mäster Anders», det anborna värdshuset från tjusarkungen tredje Gustafs och sångarfursten Karl Mikael Bellmans dagar. Harling trifves bäst på Kungsholmen, ty, som han brukar säga: der har jag allt, hvad jag eger, och därför går han äfven gerna till ofvan nämnda värdshus för att vid glaset skämta bort en smula af livvets bekymmer. Den krets, hvori han sitter, består af några yngre män, Themis' barn liksom han sjelf och Apollos stjuvsöner, samt några hederliga s. k. brackor, obildade, men gladlynte och hjertegode borgare. Sällskapet är muntert och gladt; isynnerhet befinna sig de, som stämma den elegiska tonen på lyran, i en något lyftad sinnesförfattning; borgarne tycka mest om de mustiga historiernas luft. Harling sitter för det mesta alvarsam och tyst och hör på, men yttrar han någonting, så är det alltid träffande och försätter genom sin humor hela sällskapet i skratt, medan han sjelf sitter alvarlig, eller på sin höjd ler med vemod.

— Hör du, Harling, säger en fryntlig och välmående borgare, sjung någonting lustigt för oss, du har alltid så muntra visor, fast du sjelf ser ut som en likbärare i synen.

Det glänser till i Harlings öga.

— Ja väl, ni ska' få någonting riktigt muntert, svarar han med en särskild tonvigt på ordet *muntert*. Han sänker blicken och funderar en stund. Har ni hört *verldens pris*? frågar han ändtligen.

— Världens pris, källarmästarns? infaller den rödmosige borgaren, det var roligt!

Allas uppmärksamhet spännes. Harling hör ej infallet, utan begynner improvisera:

»Tre styfver för verlden, ej ett runstycke mer!
Den första för glaset, ja, för glömskan jag ger.

Ty magen beherskar, sägs, hela vår kropp:
Der hvilar vår kärlek, ack, vår sällhet, vårt hopp!

En engel jag skådar öfver glasets rand
Med smultronröd näsa mellan kindernas brand.

Som Rubens det målat, se, så är han precis.
Hvem är väl här mästarn? Jo glaset, på sitt vis.

Den andra styfvern, ja, för ungmön jag ger!
Hur skönt är det icke, till henne sjunka ner!

Den tredje för hvilan, ja, för grafven jag ger!
Hur ljuft är det icke se'n i den rulla ner!

Der ha' ni min sparbank, det är »verldens pris».
Här visan är slutad, ja väl, på sätt och vis.»

Den godmodige borgaren jublade, slog ihop sina väldiga näfvar och skrek »dakapo», och de öfriga gåfvo till känna sitt bifall genom skratt, bravorop och glasens höjande. Harling tackade för skålen, men drack hela natten och han kände sig lifvad.

— Toddyn är god, den gör en till en helt annan människa! yttrar han; och så följer den ena biten skämtsammare än den andra. De känslofulla poeter i laget kunna icke med sina sorgliga och högstämda sånger åstadkomma annat än löje, ty sällskapet kan ej fatta dem annorlunda än som parodier. Slutligen bryter laget väl förplägad upp, och man tågar med nytända cigarrer Handtverkaregatan framåt. Plötsligt utbrister den rödmosige borgaren med stammande tunga:

— Bror Harling, en munter visa till ska' du... men hvar raggen är han?

— Han har väl knipit någon flicka, hickar skalden och sekreteraren Bombasto.

Emellertid har Harling klängt öfver kyrkogårdsmuren och står nu tankfull vid Emmas graf. Ingenting, ej ens det gladaste lag och drufvans lifvande safter, kan komma honom att glömma henne... *henne*, för hvilken han försakat en del af livvets nödtorft, för att få råd att an-

skaffa trappans buketter samt grafvens friska kransar, och för hvars barn han nu arbetar mången gång natten igenom. Nu ler han sorgbundet; de så kallade vännerna, skämtet, »Mäster Anders» nektar, den glada qvällen, allt har han glömt. Han lefver blott hos henne; »vi lefva, der vår kärlek är», citerar han för sig sjelf, och hans ögon hvila nästan med afund på grafkullen.

— Du är lycklig, du! hviskar han och böjer sig ner och smeker gräset. Skall jag helsa till lille August? flyger en tanke genom hans hufvud. Han spritter till, han har tyckt sig höra ett svagt »ja». Han ser sig omkring, ingen menniska finnes i närheten. Det var ett af dessa oförklarliga ljud, som man ibland förnimmer om natten, tänker han. »Det gifves mera mellan himmel och jord, Horatius», säger Hamlet, »än filosofien någonsin har drömt om».

Han ämnar just aflägsna sig, då han får sigte på en usel qvinna, en fallen varelse, som lagt sig att sofva under eken bredvid grafven. Han dröjer ännu ett ögonblick.

— Jorden har sina kontraster... god natt, Emma! mumlar han och går.

* * *

Ånyo har ett år förrunnit i tidens ström. Harling, ehuru ung, är mätt på lifvet; allt är så smått, så ruttet, säger han och blickar med längtan ut ur den bur, som innesluter världen, som fjettrar anden vid materien, och han blickar med trånad upp genom gallret, för att få se en skymt af ljuset, af himlen. De rödletta kinderna ha sjunkit in och förlorat sin färg. Brödbekymret, sorgen efter Emma, för världen dold nöd, försakelse och lidande, allt i förening har med raskhet arbetat på sitt förstörelseverk. Nu ligger han sjuk och blickar dystert genom fönstret utåt kyrkogården. Lille August har tagit ner Plato ur bokhyllan och bygger på honom i fönstret

sina korthus, hvilka knektväldet, råheten och barbarismen i form af tennsoldater bestorma och hvilka falla vid första fläkt, liksom den sublime filosofens rena läror rifvas ner af tidens vandalism, mörker och ondska. Harling betraktar gossens lek med ett eget slags intresse. Dörren öppnas, embetsbrodern och skalden Bombasto träder in.

— Hur befinner du dig, min bror? spørjer han med viss pathos, sneglände åt en på bokhyllans öfversta bräde stående konjaksbutelj.

— Åh jo, skralt nog, och för att tala i embetsstil, så är mitt mål här på jorden snart utageradt och färdigt att remitteras till högre rätt, svarar Harling sakta och pekar uppåt med ett leende på sina läppar.

— Humoristen spritter i hvarje fiber på dig och flyr ej förr än med lifslampans slocknande låga, utlåter sig Bombasto. Du har ditt lekande snille, ditt lätta humör, men jag... jag är så dyster jemt, jag känner så djupt och tänker så högt... men en konjak bror, afbryter han sig sjelf, en konjak skulle göra äfven mig till humorist för en stund.

Han sneglar åter upp åt hyllan, väl kännande världens gästfrihet.

— Ser du, fortsätter han, jag kom egentligen hit för att höra, hur det var med dig, och så för att få en liten »granatperla», ty jag är alldeles pank. Vete tusan, hvart penningarne ta vägen!

Harling mönstrar Bombastos eländiga figur.

»Längst upp på hyllans topp,
Högt öfver skaldebanden,
Buteljen som en sol du skimra ser!
Den lifvar upp vår kropp,
Den lyfter svage anden:
Der konjak fins — var god och tag den ner!»

deklamerar Harling i tragikomisk ton.

— Du har då allt möjligt spirituellt på hyllan, svarar Bombasto, tager ned klenoden och fyller ett glas, hvilket han tömmer i ett andetag, derpå följer ett andra, ett tredje, och det fjerde och sista egnar han åt hoppet om Harlings snara tillfrisknande.

— Det blir nog bättre, säger denne och vänder ögat mot väggen; der hänger ett porträtt af Emma, som han sjelf tecknat ur minnet.

— Nu har den humoristiska anden fallit på mig! jublar Bombasto. Nu ska' jag gå och lysa på »Mäster Anders». Jag får väl helsa dina bröder i Apollo?

— Drick min skål, när tiden är inne, svarar Harling med ansträngd stämma, och vännen försvinner i dörren.

Ett uttryck af förnöjelse, som om han blifvit qvitt en tung börda, sprider sig öfver Harlings drag. Vid tio-tiden inträder vår gamla bekanta, fru Igelberg, för att vaka hos »herr sektern».

— Lille August ska' gå och lägga sig, säger hon till den ännu oförtrutet lekande pilten.

— Nej, låt mig vaka hos farbror, svarar barnet och ser sorgset på Harling.

Fram på natten bli hans fötter kalla och hans kinder allt blekare. Han kramar gummans hand och hviskar ett tack. Han vill fortsätta: Se efter goss... men tystnar. Hans öga söker Emmas porträtt, ett leende hvilar på hans läppar och en tår glänser i ögat. Han sjunker tillsammans... en suck... och han är död. Barnet ser förvånadt på honom och hviskar åt gumman: Nu sofver farbror! hvarpå det sjelf somnar. En vecka senare hvilar hofrättsnotarien Harling på Kungsholmens kyrkogård hos sin Emma, och lille August... är inskrifven på barnhuset. Glömd ligger grafven i ekens skugga, inga kransar, inga blommor läggas mera dit.

En afton tio år derefter synes ett äldre fruntimmer i sorgdrägt och höljd i svart slöja knäböja vid grafven. Hon är sysselsatt med något planteringsbestyr, och sedan ser man henne dagligen i skymningen gå dit och vattna en späd törnrosbuske, hvilken efter hand frodas och växer till. Vattnerskan är . . . Bertha Wilhelmsén.

Efter ett äfventyrligt lif i Stockholm, har hon begifvit sig till Newyork och der åter råkat Hjalmar Prestfelt, som lyckats förvärfva förmögenhet och nu gift sig med henne. Efter sju års barnlöst äktenskap insjuknar han i en farsot och dör. I ett ångrens ögonblick på dödsbädden ber han henne som en sista tjänst att resa öfver till Europa och bedja Emma om förlåtelse för honom, eller, om hon är död, plantera en blomma på hennes graf. Och Bertha, sjelf äntligen gripen af livets alvar, har uppfyllt hans yttersta önskan. Den forna kafésångerskan har blifvit en bönesyster. De penningar, hon ärft efter sin en gång så lättsinnige make, gå dock slutligen förlorade, och till sist finner hon efter sitt stormiga lif hvila på . . . fattigkyrkogården.

* * *

Blomman drömmer ännu och framhviskar slutet af sin saga. I grafvens djup ser jag, huru en fattig flickas första, rena kärlek slocknat med vansinnets gnistrande nattgloria kring sin tinning. Vid sidan af sitt ideal slumrar »den glade vis-sångaren» med humoristens tårbemängda löje på sina bleknade läppar.

Blomman har ur det ondas hand spirat upp på det godas graf. Hennes saga är slut, och . . . August, barnet, var jag!

En äregirig.

På fideikommisset, i masurbjörkens och furubarrens skugga, lekte barnaskaran. De voro en hel hop framtidsplantor, hvarpå föräldrarne byggde ett och annat ej så litet rosenskimrande hopp, de skulle häfda ättens ära och hålla vapenskölden blank. Det var en aristokratisk framtidstanke som växte upp. Men under tiden stod glädjen högt i den murkna fäderneborgen der uppe i det gamla Dalom, och oskulden och leendet lyste som praktfulla rosor mot den grå stenväggen.

Åren föringo. Tiden sprang i kapp med och om oskulden och sorglösheten och kastade i förbifarten lifsallvaret i öga och drag.

Örnarne ville pröfva sina vingar, de välfödde skulle ut och kämpa med lifvet.

Tror du någon undgår strid? — En stupar, en viker fegt och skapar sitt eget fall, sitt eget förakt; en kommer till målet — men sårad . . . Det är slut, han har ingenting mer att strida för, han kan icke njuta af sin dyrköpta seger, han dignar och dör.

Föräldrarne dogo. De sågo en rikt gift — hon uppehöll ättens ära genom förbindelsen med ett annat sköldemärke, en förbindelse *Comme il faut* — men var hon lycklig? En var ett, en ett annat; en gick ut som militär med rika avancementsvyer — men den yngste, lille Gustaf, hunno de ej följa längre än att de sågo honom vara ovanligt svärmisk och drömmande och att han blott ville läsa, studera och fundera öfver allting. Han skulle bli något

stort, upplysa och reformera världen, han låg nu i Lund och behöfde ännu deras hjälp — och så dogo de ifrån honom.

Han gick den teologiska vägen och studerade den högsta vetenskapen eller rättare det högsta, som icke är vetenskap.

Han aflade sin examen och prestvigdes, han började predika för fåren om den höga läran och sitt höga kall; något högt skulle det vara — men han var ju bara adjunkt, och dock hade han sådana kunskaper och dertill var han ju adelsman! Nej, det dugde icke! Alla adelsmän i det andliga kallet hade ju varit biskopar, åtminstone prostar, hvarför skulle då han vara blott adjunkt?

Då fick han en idé: han skulle bli biskop, men icke sedan, sedan då tänderna började falla ur munnen, hvilket ju onekligen stör organet, eller när det samma var spräckt genom illa lönade vikarietjenster, när håret var hvitt, tanken slö och idioten gömde sig under mitrans guldörnat, icke då, nej nu! Han skulle bli biskop nu, med det samma, tala religionens höga lära som en hög man redan i blomman af sin ålder. Själen måste vara kärnfrisk och glödande, hjernsubstansen normal — som hans till exempel. Biskop skulle han bli. Det var icke tu tal om det. Nu genast, men hur? Det var hans lifsidé och den lemnade han icke. Han började grubbla natt och dag, tala munklatin med sina vänner och forska i gamla vindränkta codexar. Så blef han ännu mer öfvertygad om sitt höga kall, sin mission och såg redan med förakt på sina ofrälse, okunnige och lågsinnade embetskamrater, som halfsvulto lycklige på sina boställen derute på bondlandet. Men det kunde aldrig bli ett framtidsperspektiv för honom . . . Han skulle bli biskop, ja, biskop, men nu strax!

Slutligen var han så inne i sin tilltänkta roll, att han till och med nära nog tyckte sig vara stigen till öfver-

hufvudets i Rom eller Konstantinopel, heder, rang och värdighet.

Stor var han, det är säkert — men var han biskop? Det tviflade han på. Det var ljusare ögonblick (sjelf skulle han vilja kalla det lucida intervalla) som gaf honom denna sorgliga underrättelse.

En dag finna vi honom ej mera på predikstolen; läkarkonsten, som är en elak faktor i vilda hjernors fantasi med sin krassa verklighet, hade förklarad honom för galen och vi hitta honom med sitt höga sjelfbedrägeri på hospitalet. Var det biskopens plats?

Han log öfverlägset åt läkarkonsten, den hade då ingen blick för honom, såg man icke att man hade en, som skulle vara biskop, framför sig?

Prestrocken var utbytt mot en arbetares dräkt. Han satt på gungbrädet med ett »Fädernesland» i handen och vaktade porten för de andra dårarne. Eller också höll han föredrag i kyrkohistoria och pastoralteologi för fånen Kagge eller för »sorgsna Lotta» som gick och kokade kaffe »och väntade på sin fästman som — var i himlen...»

Han var bättre nu, därför hade han denna förtroende-post, och sjelf sade han:

— Ser ni monsieur, nu är jag icke sjuk längre, men jag ville bli biskop i en hast och då blef jag litet vriden när jag icke fick bli det och då satte man in mig här, men nu är jag bra igen, ja och — men biskop blir jag väl aldrig, fast det egentligen icke fins någon mer än jag i hela presterskapet som är mogen dertill.

Så höll han ett för stunden lämpligt föredrag om dagens andliga rörelser eller en historik åtföljd af djerfva reflexioner öfver någon af de för århundraden tillbaka afdöde filosoferne, om sig sjelf och de andra få ännu levande. Så kom en bit ekonomistatistik och den *lilla* förtjenst han hade på att öppna porten för »klokt» folk.

Han som var ämnad till biskop, hade så litet, det var ju skandal. Derpå afslutades föredraget med några latinska fraser eller ironiska bibelspråk.

— Man är sin egen lyckas smed, sade han, men jag smidde icke medan jernet var varmt. Så tuggade han på en smörgåsbit och hällde i sig en klunk öl mellan filosoferandet.

Han läste i »Fäderneslandet» om en storartad simulaker.

— Kan man tänka, yttrade han, att jag, som sitter här och skulle bli biskop, jag som sitter glömd som portvakt här med mitt adliga namn, — se, monsieur, mitt namn är von Hönshjerna, — kan man tänka att jag har en bror, en bror som är general och som anför simulakern derute på det härliga af vapensköldar glänsande fältet — nej, det kan man icke, men det är dock sant! Jag har lefvat för en idé — för en sådan kan man blott segra eller falla; det är karaktär och skarpt hufvud — jag föll — och står som ett monumentalt minne på min egen idé. Det kan endast den göra som har heder och ambition i kroppen, den som håller på äran. Det är vackert handladt, — se på mig, — Kagge, — beundra mig, Lotta.

— Du, Lotta, du har lefvat för din fästman och ditt kaffe, det är också en idé, värd att beakta, fast den icke kan mäta sig med en biskopsidé.

— En sådan seger till sa' Pyrrhus, jag föll, men till en annan gång. Eventus stultorum magister, därför kom jag hit. Jag är för klok att lefva derute i världen; jag var danad till en ovanlig, en högre biskop och det kunde man icke tåla.

— Det är bara intrig alltihop. De små vilja krypa på de stores rygg, därför tyckte man om att peta undan mig. Men jag är biskop ändå — i min egen tanke.

Orgeln spelade derinne i hospitalskyrkan för att stilla

oron hos de församlade Brustne Hjerninstrumenten, de dunkla Hjerninstrumenten, de dunkla idémenniskorna. Tonerna tränga ut på gården, der vårgrönskan tittade fram mellan stenläggningen och träffade den adlige portvaktens öra.

Han lyssnade.

— Icke kan han, presten derinne, säga eder något ordentligt, mumlade han; nu skulle jag, som borde bli biskop, stå bland förgyllningen på predikstolen, nu skulle jag predika för er.

Nu öppnade han porten för någon med ett juvenaliskt skämt, och bockade sig när han fick femöringen. Slanten föll mot stenläggningen och han glömde orgeltonerna för klangen af femöringen.

Den siste dimfiguren.

—•—

Man brukar omtala den siste af sin ätt, då vapnet krossas.

Den siste dimfiguren sliter trasorna utaf sig, bryter med sina vanor (som nöden gaf honom), krossar det ädla hjertvapnet derinne, som bar adelskapet i rödt fält, medan »folket» sade att det bara var en slusk. Han blir en annan menniska. Han blir en fin karl, en nobel figur.

Har man bara pengar, är man en bra karl, trodde han förr; men det trodde han icke nu på. Han lärde sig, att man *anses* vara en bra karl. Således, har man bara pengar, är man en bra karl i andras ögon — det är en orubblig trosartikel.

Nu var han en »bättre karl». Nu kunde han umgås (det är med kläderna man umgås, icke med hjertat och hufvudet), nu kunde han bjuda, nu kunde han hyckla, nu kunde han ogeneradt beskratta lifvets djupaste sanningar och heligaste bud. Han hade ju pengar och de kunde ju kasta guldmanteln öfver all uselhet, öfver alla hans s. k. »galenskaper». Han var kall för känsloländet nu, som det anstår en gentleman. Han var rik.

Och dock minnes han ännu med en viss saknad att han varit rikare. Han mins då han satt på »syltan» och drömde vid toddysqvätten, då han på en smutsig bordduk diktade sonetter till qvinnan, ungdomen och lifvet, då han skref epigrammer till begrafningar, då han frampressade bröllopsverser, (han hade då alltid tänkt sig, att det varit till *henne*, som han icke fått, men som han älskade så innerligt), då han sjöng glödande frihetssånger,

då han svärmade för det ädla och ljuset, då hans känsla var varm fastän rocken var tunn — och då han trodde på Gud — fast han icke ätit middag.

Det var en tid det! Det glittrade poesi i den lifsfarliga tillvaron.

Der låg nu hans gamla menniska i de aflagda kläderna. Men man lemnar icke så lätt själen och den hade väft sig in i de blanka trådarna och tittade fram och fylde de slitna hålen. Han hade nedlagt pennan; icke passar det att man skrifer som andra »sluskar», — när man är en bättre karl. De äro skandalskrifvare allesammans. En middag, och de skriva hvad man vill. Nej, *fi donc!*

Han torkade bort den sista tåren med sin parfymade näsduk, strök upp mustacherna, spottade och rullade en cigarett.

Han såg en bekant, som tillhörde hans forna vänkrets, då han sjelf var en fattig dimfigur. Han vände sig bort. Nu var han snål.

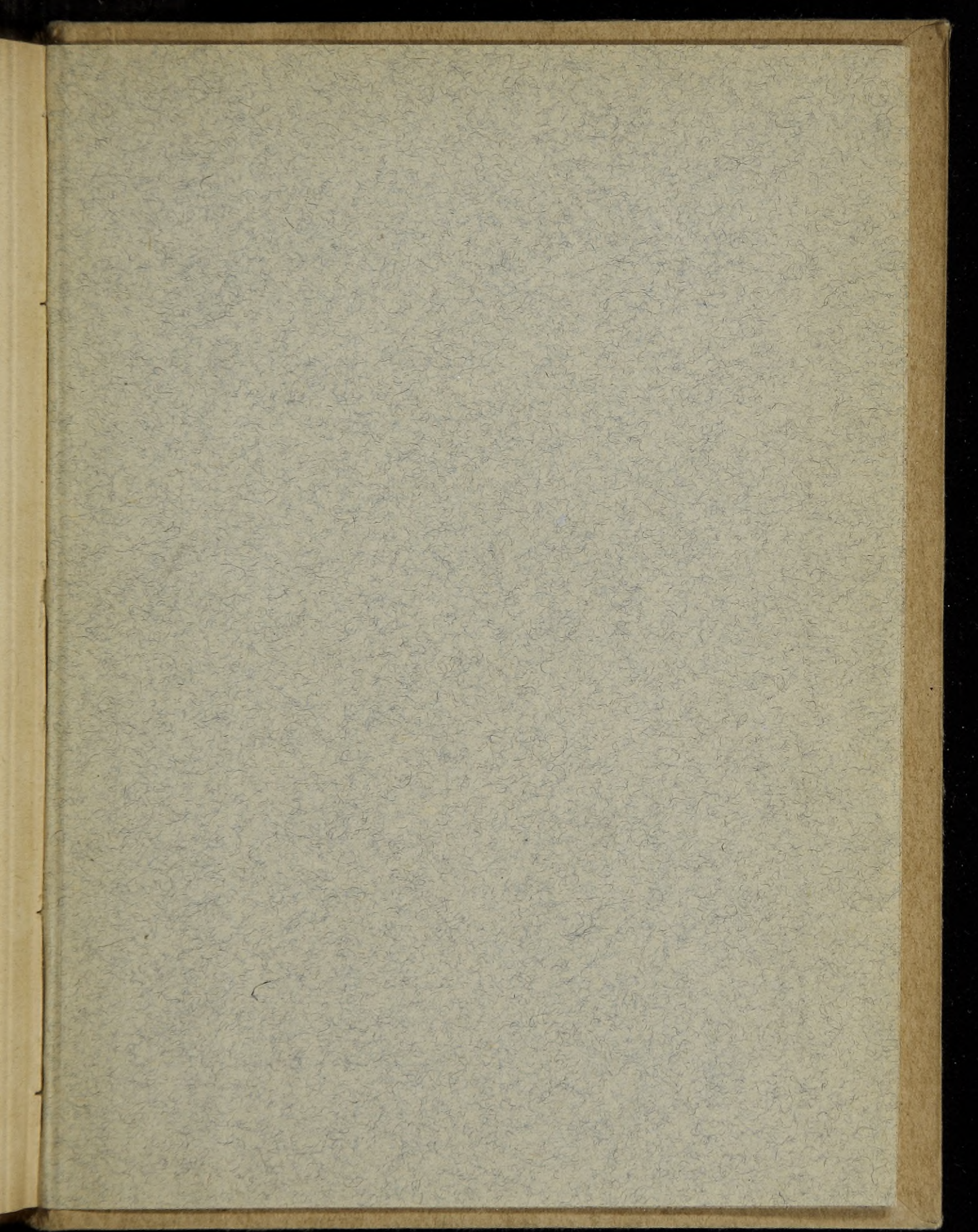
— De der dimfigurerna bli allt litet enformiga att se, de äro sig alla så lika, tänkte han, vi ska sluta upp att umgås med dem. Man skall höja sig, och så gick han in på hotell Rydberg och ropade med nobel ton: Kypare, *en matsedel!*

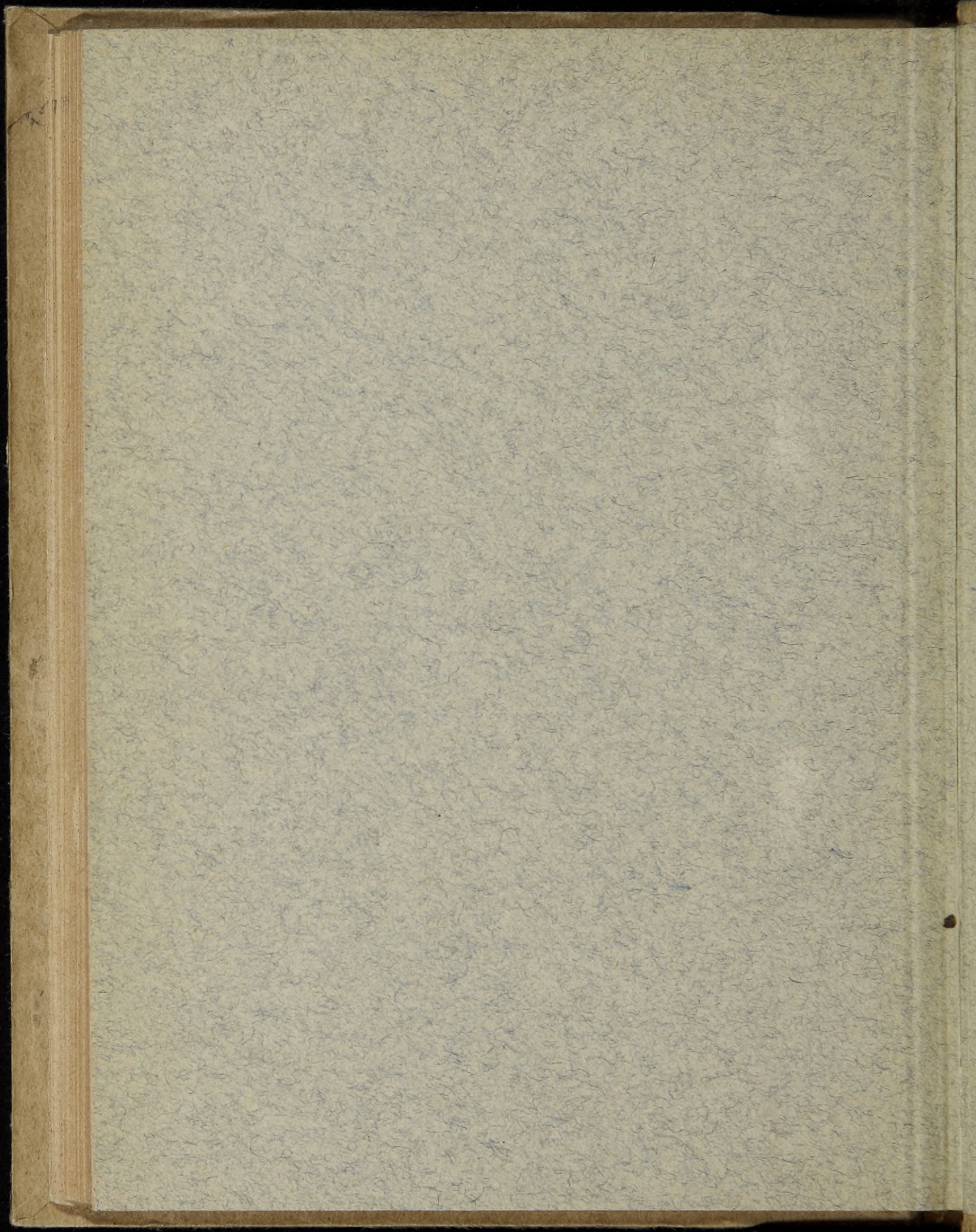
Sist vi sågo honom var det en ruskig höstkväll, då han gick på trasiga skor, och ett blekt ansigte tittade skyggt fram under en grå slokhatt, då undvek han också bekanta, men då grät han tysta tårar i mörkret och bygde ännu på illusioner, då kände han djupt, och då smög han sig in i ett ockrarenäste, lemnande sin väst, och hviskade med skälvande stämma — *en pantsedel...*

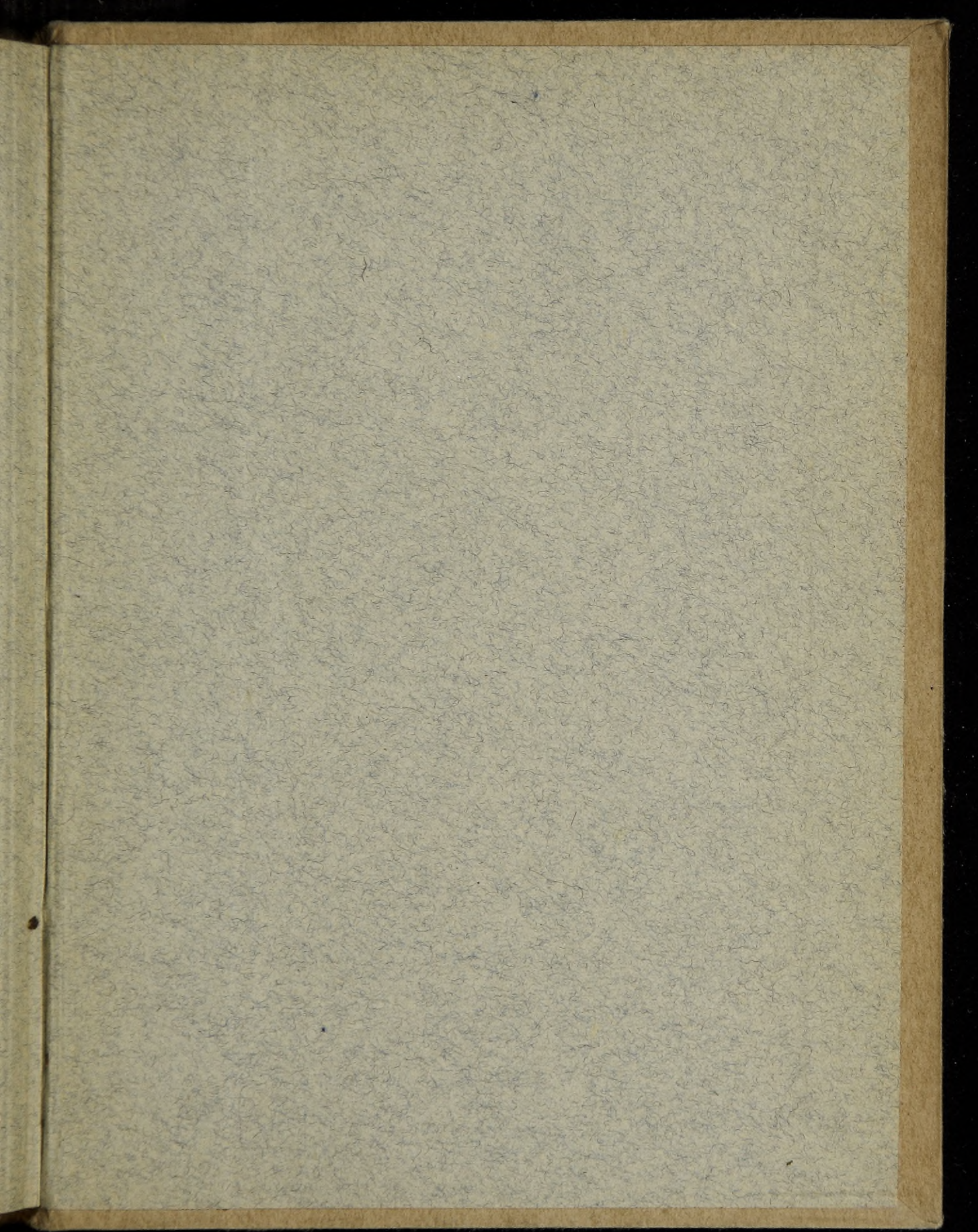
Det var den sista dimfiguren på min väg.

Nu nedlägger jag pennan.

LUNDS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

15000

600400486